

Rješenja Kasacionog suda u građanskim pravnim stvarima, 1925.

Sadržaj

Rješenja

Kratice

Registar, po dotičnim zakonskim naređenjima

Azbučni registar, po predmetu

Hronologijski registar

Ispravci

340.142 (797.13)
(094.5)

Уведено у нови инвентар бр. ~~3353~~

1 јануара 1942 год.

Београд

3355

RJEŠENJA

KASACIONOG SUDA

u građanskim pravnim stvarima

Uredjuju :

MILANOVIĆ LJUBO

predsj. tajnik Stola Sedmorice Odj. B u Zagrebu

STRASSER VINKO

vijećnički tajnik Stola Sedmorice Odj. B u Zagrebu

KNJIGA VI.

1925

Vlasnik i izdavalatelj:

Konzorcij „THEMIS“ Zagreb, Opatička 18

Br. 1.

Riječ »izrično« u paragrafu 901. o. g. z. ne znači isto što i »izričnim riječima«.

(Riješenje Stola Sedmorice Odj. B u Zagrebu od 21. jula 1925., Rv 430/21—1, kojim se potvrđuju presude Višeg zemaljskog suda u Splitu 10. sept. 1923., Be I. 84/25—5 te Okružnog suda u Splitu 3. okt. 1922., Cg. III. 6/22—12).

God. 1891. sklopila je općina Split sa Tršćanbrodove za što on ima da plati najedared 1500 fl. Kako je općina poslije sloma izjavila, da je postalo radi promjenjenih prilika davanje vode nedostiživim, tuži Lloyd na ispunjenje pogodbe.

Prva i druga molba su odbile tužbu pak i Stol Sedmorice, odj. B nije udovoljio reviziji tužiteljevoj.

Razlozi:

.... Ne preostaje dakle drugo no da se u opsegu tog predloga (§ 504. g. p.) cjelokupno izvadjanje revizije uzme u pretres u koliko se može podvesti pod revizijski razlog br. 4. § 503. gr. p. koji se takodjer sazivlje. U toj smjernici red je ponajprije istaći da revizija

krivo shvaća propis § 901. o. gr. zak. kada misli da riječ »izrično« u paragrafu znači isto što i »izričnim riječima«. Za takovo shvatanje ne čava ni zakon sam povoda, niti se za to može zamisliti ma kakav razuman razlog. Zakonodavac je upotrebio riječ izrično da bi time jače podvukao misao izraženu u prvoj rečenici § 901. o. g. zak. gdje se, u suprotnosti sa propisom druge rečenice tog paragrafa, naredjuje da se pobuda i krajnji cilj imaju smatrati kao drugi kakav uslov ako su ugovornici pobudu ili krajnji cilj svog pristanka kao uslov postavili. Da li su to ugovornici učinili, to se mora ispitivati na osnovu konkretnih prilika svakog pojedinog slučaja a pri tom ispitivanju važi, razumije se i opći propis § 863. o. gr. z. prema kojemu se volja može izraziti ne samo izrično riječima ili opšte usvojenim znacima već i prećutno takvim činima koji, po rasudjenju sviju okolnosti, ne daju nikakvog pametnog razloga da se sumnja u izjavu volje. Revizija, međutim, kod tumačenja volje stranaka ne poštuje činjenice utvrdjene u pobijanoj presudi, ona, šta više, ta činjenična utvrdjenja pobija, ma da to pobijanje, kako rečeno, u revizijskom postupku nije dozvoljeno. Beznačajne su s toga i ne mogu se uvažiti činjenični zaključci do kojih dolazi revizija na osnovu proizvoljnog ocjenjivanja dokaza, ukoliko se ti zaključci ne podudaraju sa činjeničnim utvrdjenjima prizivnog suda. Prizivni sud nije utvrdio da tužena Općina nije imala sredstava za dovršenje vodovoda, da je iznos plaćen od Pomorske Vlade i Austrijskog

Lloyda bio primjeren i da bez toga iznosa tužena općina ne bi bila mogla privesti kraju započeto djelo, prizivni je sud, naprotiv utvrdio da je inicijativa za sklapanje ugovora u kojem je besjeda potekla od strane Ratne Mornarice. Nadalje je utvrdio da je tužena općina preuzevši prema Lloyddu sve obaveze navedene u ugovoru za nagradu od samih 1500 fl. koje joj je najedared isplatio Lloyd koji je, pored ostaloga, bio za sva vremena oslobođen obaveze da plaća nagradu za potrošak vode, radila na vlastitu štetu. Tvrdjenje revizije dakle, ne nalazi oslonca u utvrdjenjima pobijane presude, ono je, šta više i u opreci sa tim utvrdjenjima. K tome revizija pušta još iz vida da je prizivni sud utvrdio da je tužena općina smatrala u ovom poslu interesovanim Ministarstvo Trgovine, Pomorsku Vladu, Ratno Ministarstvo i Austrijski Lloyd koji da je u austrijskoj mornarici bio glavni faktor, jer je služio interesima trgovine i saobraćaja cijele države, a napose Dalmacije i Splita i da je s toga i od države uživao naročite pogodnosti. Kada se imaju u vidu sva ta utvrdjenja i k tome uvaži da se ni s koje strane niti tvrdilo nije da je u pregovorima koji su prethodili sklapanju ugovora bilo ikada govora i o brodovima tuđih država, i najzad, da se u tački 1. ugovora tužena općina obvezala da će snabdijevati vodom »brodare austro-ugarske plovitbe trgovačke, na jedra i parobrode Lloyd austro-ug.«, onda je jasno da stranke pri sklapanju ugovora nisu niti mislile na inostranske brodove. Svaka dr-

žava vodi računa o interesima svoje sopstvene privrede i s obzirom na veliku važnost koju u privrednom životu države ima trgovačka mornarica ona promiče svoju domaću trgovačku mornaricu. Tako je i Austrija nastojala oko unapredjenja svoje domaće mornarice, mornarici dozvoljavala razne povlastice i uprav u ono doba početkom devedesetih godina prošlog stoljeća bio je i donesen zakon 27. decembra 1893. god., 1. d. z. br. 189, o potpori trgovačke mornarice. Prema tome je jasno zašto je Pomorska Vlada u pregovorima sa tuženom općinom zastupala interese Lloyda u istoj mjeri kao i svoje sopstvene interese. Ako je dakle tužena općina pristala da i Lloyd dade 1891. godine sve pogodnosti navedene u ugovoru za sami iznos od 1500 fl., ma da ona sama u svojem pismu 27. marta 1886. god. br. 383, veli da je Lloyd već tada za snabdijevanje vodom parobroda samo linije Split-Metković trošio na godinu otprilike 300 fl. što da predstavlja glavnicu od 6000 fl., mora se s obzirom na ono što se napred istaklo kazati da je izvan svake sumnje da je općina to učinila jedino u cilju da dodje u susret Vladinim nastojanjem i da sa svoje strane podstakne razvitak domaćeg pomorstva koje ona smatra kao jedno od glavnih vrela blagostanja (ispr. pismo 18. jula 1886. br. 1447.) Pobuda i krajnji cilj ugovora nisu dakle u ovom slučaju bili beznačajni, već su, šta više, sačinjavali samu suštinu ugovora, te je stalno da općina bez toga ni u kojem slučaju ne bi bila pristala na ugovor. Ako pak

Lloyd nije više pripadnik iste države koje i tužena općina, te na polju nacionalne privrede države SHS ne vrši onu ulogu koju je vršio u Austriji dok su on i tužena općina bili pripadnici te države, već je kako je u pobijanoj presudi utvrđeno, prema općini Split postao tuđe društvo i po interesima nacionalne i ekonomske prirode, onda je po svemu tome jasno da je prestao uslov pod kojim je tužena općina pristala na ugovor, a posljedica toga je po propisu § 901. o. gr. z. prestanak ugovora 5. novembra 1891. god.

Nije dakle opravdan ni revizijski razlog br. 4. § 503. gr. p. pa je s toga trebalo ne udovoljiti reviziji i na osnovu §§ 50. i 41. gr. p. osuditi tužioca na troškove revizijskog postupka.

Br. 2.

Tudi posamezni solastnik je upravičen k ugotovitveni tožbi, ki se tiče celega solastnega zemljišča (§§ 361, 362, 366 o. d. z.).

(Odločba Stola sedmorice, odd. B od 16. febr. 1925, Rv 106/25—1, s katero je bila izpremenjena sodba dež. kakor prizivn. sod. v Ljubljani od 27. nov. 1924, Bc III 157/24—4 in vzpostavljena sodba okr. sod. kamniškega od 4. jun. 1924, C 267/23—5.)

Razlozi:

Po pravici pobija revizija z vidika revizijskega razloga št. 4 § 503 c. pr. r., za prizivno razsojo merodavno pravno naziranje, da posa-

mezni solastnik ni upravičen k ugotovitveni tožbi, ki se tiče celega solastnega zemljišča. Ta nazor ni v skladu z zakonom.

Po § 361 o. d. z. ima vsak solastnik popolno lastnino svojega deleža. Popolni lastnik pa utegne prosto razpolagati s svojo lastnino in slehernega drugega izključiti od lastnine. (§§ 362, 366 o. d. z.). Ta pravica je stvarna; učinkuje zoper vsakogar. Torej je tudi ni odrekati solastniku zoper drugega, ki posega v skupno lastnino. Potemtakem je solastnik upravičen, da uveljavlja skupni stvari nerazdelno pripadajoče pravice samostojno in brani skupno stvar zoper protipravne posege drugih. Le v zvezi s temi temeljnimi pravicami in v skladu z njimi je tolmačiti določbe XVI poglavja o skupnosti lastnine. Nasprotno naziranje bi ogražalo nedvomno pravico solastnika do stvari, ne da bi bilo ostalim solastnikom kakorkoli v korist.

Ni pa v navzvenem primeru niti tožena stranka v pravdi ugovarjala niti ni drugače prišlo na dan, da se solastnik druge polovice nepremičnine sploh protivi navzočni tožbi ali da bi imel za to vzrok ali da je z njo kakorkoli prizadet v svojo kvar.

Ne drži torej razlog, iz katerega je prizivna stopnja, izpremenivši prvo sodbo, tožbeni zahtevek zavrnila.

Br. 3.

Čim stranka sprejeme delno dobavo, je tudi zavezana, da jo plača (čl. 342, 359 trg. zak. § 1415 o. d. z.).

(Odločba od 16. februarja 1925. Rv 96/24—1.)

Tožitelj se je zavezal dobaviti tožencu določeno množino jabolk ter je pričel dobavo izvrševati. Ker pa toženec čez nekaj časa ni hotel več sprejemati jabolk, ga je tožitelj tožil za kupnino 2250 Din. Toženec je ugovarjal v pobot znesek 4500 Din kot odškodnino za to, da mu tožitelj ni dobavil pravočasno vseh pogodjenih jabolk.

Prva in druga stopnja sta zavrnili tožbeni zahtevek češ, da je vsled protiterjatve 4500 Din ugasnil.

Stol sedmorice, odd. B, pa je ugodil tožbenemu zahtevku ter razsodil, da v pobot ugovarjanja terjatev ne obstoji.

Razlogi:

Utemeljena je revizija, kolikor, sklicujoča se na revizijski razlog § 503 št. 4 c. pr. r., kot pravnopomotno graja s prvosodnim skladno raziranje prizivnega sodišča, da toženec navzlic temu, da je delno dobavo sprejel, vendar ni bil zavezan ob sprejemu je plačati, in da potemtakem s svoje strani ni bil v zamudi.

Ugotovljeno je, da se je tožitelj v pogodbi od 26. septembra 1921 zavezal, dobaviti večjo množino jabolk (5000 kg namiznih, 10.000 do 15.000 kg pa jabolk za tolčenje) v Središče do

3. oktobra 1921. Za navzočno pravdo merodajno mesto pogodbe se glasi: »Jabolka se v Središču prevzamejo in plačajo«. Zgolj iz slednje določbe sklepata obe spodnji stopnji, da se je kupec zavezal, plačati vso dogovorjeno dobavo jabolk skupaj po izvršenem celotnem prevzemu, ne pa vsak pripeljani in prevzeti voz posebe.

To mnenje je pravnopomotno. Po čl. 342 odst. 3 trg. zakona je kupnino redno plačati pri izročitvi. Navedena pogodbeni določba ne vsebuje nasprotnega dogovora. Toženec pač morebiti ni bil zavezan sprejeti delne dobave (§ 1415 o. d. z.). Toda čim jo je sprejel, je po čl. 359 trg. zak. postal tudi zavezan, da jo plača. Da dobava ne bi bila deljiva, toženec niti ni trdil niti ni tega posneti okolnostim. Edino taka razlaga citirane pogodbene določbe ustreza običaju poštenega prometa. S plačilom ob prevzemu naj je izključen riziko obeh strank; riziko kupca, ako bi plačal v naprej, pa blaga ne bi dobil, in riziko prodajalca, da bi blago dobavil, plačila pa ne bi prejel. S to pravno razlago spodnjih stopenj pa za prodajalca ta riziko ne bi bil odstranjen. On bi dobavljal na upanje, kupec bi sprejemal delne dobave in prosto z njimi razpolagal, toženec pa bi po dovršeni celokupni dobavi dobil plačilo ali ga ne bi dobil. Taka kupčija ne bi bila kupčija iz rok v roke, kakršno ima v mislih tretji odstavek čl. 342 trg. zak., in kakršna je bila s pogodbo od 26. septembra 1921 sklenjena med strankama.

Potemtakem je bil toženec kot kupec zavezan, delno dobavo takoj plačati, čim jo je sprejel. Ker je navzlic opominu ni plačal, je prišel v zamudo. Po § 1052 o. d. z. more zahtevati izročitev le oni, ki je sam izpolnil svojo obveznost ali jo je pripravljen izpolniti. Ko toženec spričo lastne zamude ni bil opravičen zahtevati izpolnitve od tožitelja, mu tudi ne gre odškodnina zaradi neizpolnitve. Njegov v pobot ugovarjani odškodninski zahtevek torej ne obstoji.

Br. 4.

Po § 523 o. d. z. gre v konfesorični tožbi zahtevek tudi na opustitev nadaljnjih posegov v služnostno pravico. Za razsojo pa ni odločilno, da je taka prepoved izrečena v pozitivni ali negativni obliki, čim ostane dejanska vsebina prepovedi istovetna.

(Odločba od 23. februarja 1925, Rv 104/25—1, s katero je bila razveljavljena sodba dež. kakor prizivnega sodišča v Ljubljani od 15. decembra 1924, Bc III 158/24—5, ki je bila ž njo deloma izpremenjena sodba okr. sod. v Kamniku od 31. maja 1924 C 270/23—5.)

Razlogi Stola sedmorice, odd. B:

Dočim je ostal izven spora oni del sodbe, ki se z njim ugotavlja tožiteljčina stvarna služnostna pravica zajemanja in odnašanja vode iz toženčeve mlinščine in dostopa k njej v omejeno svrho, je prizivna stopnja zavrnila ostali tožbeni zahtevek, ki meri na to, da je toženec

zlasti upravičen odvesti vodo iz struge le ob času potrebnih popravil mlina ter o priliki velikih povodnj. Zavrnila ga je zato, ker tak zahtevk ne spada v okvir konfesoričnega tožbenega zahtevka po § 523 o. d. z., tožiteljica kot servitutna upravičenka, nikakor ne more zahtevati, da bi se tožencu predpisovalo, do česa da je upravičen kot lastnik, in da bi se mu v pozitivnem smislu omejevala njegova lastninska pravica.

Po pravici očita revizija prizivni stopnji pravnopomotno razsojo stvari. Ni sporno, da gre tožiteljici v obče služnostna pravica zajemanja in odnašanja vode iz toženčeve mlinščice in v to svrho pravica dostopa k njej. Sporen je le obseg služnosti. Te utegnejo biti omejene. Upravičencu pa je dana tožba po § 523 o. d. z. tudi v obrambo za obseg služnostne pravice. Tega prizivna stopnja ne uvaža, nego je odrekla v tem pogledu tožeči stranki zaščito. Tožeča stranka priznava, da ji je služnostna pravica omejena tako, da ji ne gre, kadar je velika povodenj ali so potrebna popravila mlina in kadar toženec iz teh vzrokov odpelje vodo iz rake. Čuti pa se tožeča stranka v svoji pravici žaljeno in išče sodne pomoči, ker jo toženec preko one omejitve ovira v izvrševanju njene služnostne pravice s tem, da tudi še iz nagajivosti odvaja vodo iz rake in ji s tem onemogoča zajemanje vode.

Baš to počenjanje toženca je ono moteče dejanje, ki je povod navzočni tožbi in jo upravičuje. Razprava se je sukala v eno roko okoli obsega služnosti, ali je res takšen, kakršnega trdi tožeča stranka, v drugo roko pa okoli vprašanja, ali je bilo toženčevo postopanje v istini nagajivo in je neupravičeno segalo v zatrjevani obseg služnosti. Prva stopnja je v svoji sodbi prišla do zaključka, da se grajano počenjanje toženca v istini znači kot neupravičeni poseg v služnostno pravico tožeče stranke.

Slovom te sodbe je toženec v izvrševanju svoje lastninske pravice omejen po služnostni pravici tožeče stranke; z ozirom na to služnostno pravico zlasti ne sme odvrčati vode iz struge, razun ob času potrebnih popravil mlina ter o priliki velikih povodnji.

Tožbeni zahtevk in sodbeni izrek se v tem smislu ob sebi ne protivita zakonu. Vprašanje, ali sta tudi v drugih pogledih in zlasti v dejstvenem oziru utemeljena, ostaja ob tem razmotrivanju seveda nedotaknjeno. Po § 523 o. d. z. gre v konfesorični tožbi zahtevk ne le na ugotovitev služnostne pravice, ampak tudi na opustitev nadaljnjih posegov vanjo. Baš na to opustitev pa meri jedro drugega dela zahtevka, ko izreka, da naj je toženec upravičen odvajati vodo iz struge le ob času potrebnih popravil mlina ter o priliki velikih povodnji. Ta del zahtevka bi utegnila tožeča stranka tudi tako izraziti, da toženec ni upravičen, odvajati vodo iz struge razun ob pravkar omenjenih prilikah. Potem ta del zahtevka prizivni stopnji

po razlogih njene sodbje nemara ne bi bil v izpodtiko. Toda ali je tožencu nedopustno poseganje v služnostno pravico tožeće stranke prepovedano v pozitivni stilistički obliki ali v negativni, ne sme biti odločilno za razsojo, čim ostaja dejanska vsebina prepovedi istovetna. Upravičen ni niti pomislek, ki je izražen v prizivni sodbi zastran zadostne določnosti tožbenega zahtevka. Ta je marveč vsled podrobne označbe zabranjenega posega vsekako določeniji kakor oni, ki je všečen prizivni stopnji, ki pa sploh ne rešuje spora.

Potemtakem ni v skladu z zakonom prizivna razsoja stvari, kolikor že načeloma zavrača drugi del tožbenega zahtevka iz navedenega razloga.

Spričo svojega pravnega stališča pa je prizivna stopnja opustila se pečati z drugimi prizivnimi izvajanjem. Vsled tega je ostalo njeno postopanje pomanjkljivo tako, da je bil ovrt nadroben pretres in temeljita presoja stvari.

5.

Pogodbe doživotnog prihoda (izdržavanja) jesu pogodbe na sreću, ali se i kod takovih imade istraživati namjera stranaka po načelima §-a 914. o. g. z. (§§ 1284—1286 o. g. z.)

Pad valute kako je nastupio uslijed Svjetskog Rata ne može da se podvede pod pojam fluktuacije cijena kakova se zapaža u normalnim gospodarskim prilikama, već se on mora da označi katastrofom u gosp. životu koju nitko nije mogao predvidjeti.

(Riješenje Stola Sedmorice odj. B od 16. jula 1925., Rv. 752/24—1, kojom je bila djelomično preinačena presuda Višeg zemaljskog suda splitskog 20. juna 1924., Be I 26/24—4.

Razlozi prizivnog suda:

Sa ugovorom 6./3. 1916., posl. br. Ne 346/16 kot. suda u Staromgradu sad pok. Vica H. zastupana radi slaboumnosti po skrbniku i današnja tužiteljica, kao njezina povjerbena baštinica, ustupile su čest. zgr. 283/2 biće jedino Z. U. 1486 p. o. Starigrada na jednake dijelove današnjim tuženicima, koji su izim svote od Kr. 800 isplaćene skrbniku za podmiru nekih dugova, obvezali se solidarno da će prvoj plaćati dnevno 1 krunu za njezino uzdržavanje dok bude živa i da će pod istim uvjetima, davati poslije njezine smrti, tužiteljici takodjer jednu krunu na dan, priznavajući im i pravo stanovanja u rečenoj kući.

Prvostepeni je sud odbio tužbu smatrajući da se radi o pogodbi doživotnog prihoda, dakle o pogodbi na sreću, o kojoj je bila određena prestacija sa 1 K. dnevno, pak, ako je radi nepredvidljivih prilika nastupila takova promjena, da utanačeni iznos ne predstavlja sada gotovo ništa, da tužiteljica nema prava na traženo povišenje, buduć se obistinio slučaj da se pogodba izvrnula na njezinu štetu.

Pogodbe doživotnog prihoda bez dvojbe su pogodbe na sreću, u koliko je njihovo trajanje vezano za život stanovite osobe, i u tom pogledu uključuju u sebi neku nadu, dotično rizik, ali

ta njihova narav ne priječi da se ispita, pod kojim je uvjetima bila opredijeljena prestacija za predatu stvar, jer se i kod pogodaba na sreću imade istraživati namjera stranaka po načelima, koji vrijede za pogodbe u opće (§ 914. o. g. zak.)

Pri sklopljenju sporne pogodbe namjera stranke, bila je to da se Vici H. a po njeznoj smrti tužiteljici, osjeguraju sredstva za njihovo doživotno uzdržavanje.

To je izričito naglašeno u pogodbi, a izbija nedvornomno iz svrhe u koju je ista bila uglavljena.

Koli za skrbništvo Vice H. toli za tužiteljicu, koja je sklopila ugovor »pod istim uvjetima« to je bio glavni i jedini cilj pogodbe, a drugi nije mogao da bude ni za skrbničkog suca, kad je poveo potrebite izvide, na temelju kojih je zatražio propisano ovlaštenje od sudskog dvora u pogledu skrbljenice, i kad je nakon istoga pogodbu odobrio.

Ako je bila utanačena 1 K. na dan, to je učinjeno samo za to, jer je u ono doba ta svota bila dostatna za svrhe u koje je bila namijenjena, i jer je obzirom na tadašnji stalni tečaj krune i na njenu nabavnu snagu, svatko morao očekivati, da će i u buduće biti dostatna.

Bez ove pretpostavke, skrbnički sudac, nebi jamačno bio pogodbu odobrio u interesu skrbljenice.

Ali kad ta svota usljed nastalih i nepredvidljivih prilika, nije dostatna da ni iz daleka pruži tužiteljici zajamčenu joj prehranu, tuže-

nici se ne mogu otimati, da joj daju ovu svotu, koja je sada u istu svrhu potrebita.

S ovih je razloga priziv osnovan, ali samo u koliko se tužba odnosi na doba poslije podnešenja iste, jer se uzdržavanje ne može da traži za prošlost.

Od časa podnešenja tužbe pa do danas nije bilo znatnih promjena u tečaju krune, te je njena nabavna snaga ostala uopće jednaka jer cijena nekim životnim namirnicama raste, a drugim opet, i ako u manjoj mjeri, pada tako da dnevne prilike dokazuju da njena nabavna snaga predstavlja danas kao i onda poprečno 1/60 dio onoga što je predstavljala u predratno doba.

Obzirom na te notorne činjenice, kao i na okolnost da je predratna vrijednost krune bila u doba sklopljenja ugovora, i ako neznatno, ipak bila nešto umanjena, ovaj je sud u smislu § 273. gr. post. našao da dnevni doprinos za uzdržavanje opredijeli od prikazanja tužbe pa unaprijed sa Din. 12.

Razlozi Stola Sedmorice, odj. B.

Sasvim se ispravno u pobijanoj presudi težište spora postavlja na pitanje, da li su stranke pri sklapanju ugovora, utanačivši da su tuženici dužni davati jednu krunu dnevno imale jedino namjeru, da se tim utanačenjem Vice H. a po njeznoj smrti tužiteljici obezbijede sred-

Rješ. kaz. suda u gr. pr. stvarima knj. IV. 1925.

stva za njihovo doživotno izdržavanje. Ta se namjera jasno razabire već iz naziva tog ugovora »Pogodba doživotne prehrane« i iz cijele njegove sadržine a to, u ostalom, priznaje sama revizija veleći, da su stranke doista ugovorile to doživotno davanje u iznosu od jedne krune u namjeri, da tužiteljici taj iznos posluži (uz ostale njene prihode.) za izdržavanje. Ali revizija dodaje, da je isključeno, da je bilo u namjeri stranaka da se taj iznos može mijenjati prema tome kako naraste ili padne cijena životnim namirnicama i da nije dozvoljeno, da se ta njihova namjera proširi, da obuhvati i ovu eventualnost koju stranke u času sklapanja nijesu mogle ni imati na umu, jer se taj slučaj nije ni mogao predvidjeti. Pad valute kako je nastupio uslijed Svjetskog Rata ne može da se podvede pod pojam fluktuacije cijena kakova se zapaža u normalnim gospodarskim prilikama, već se on mora da označi katastrofom u gospodarskom životu koju, kako i sama revizija ističe, nitko nije mogao predvidjeti, pa ni stranke u ovom procesu to nisu predvidjele. Ovakav slučaj nije izričito predviđen ni u zakonu pa ni u propisima §§ 1284 do 1286 o. g. z., koji se bave ugovorom o doživotnom prihodu. Ali, kosilo bi se sa osjećajem pravičnosti, kada bi se pred tom činjenicom zatvorilo oči i pravo primijenjivalo prosto šablonski te u svakom slučaju bez izuzetka prosto kazalo: kruna je kruna, pa makar ta kruna koja je 1915/1916 godine mogla dostajati za oskudno izdržavanje, danas, kako i revizija

dopušta, ne predstavlja nikakovu vrijednost. Prizivni je sud stoga s potpunim pravom pribjegao propisu § 914 o. g. z. prema kojemu se kod tumačenja ugovora mora poglavito da istražuje namjera stranaka i ugovor tumači na način, da to odgovara običajima poštenog prometa. Sudac mora s toga da pri tumačenju ugovora postavi sebi pitanje što bi stranke bile ugovorile kada bi bile predvidjele ovako katastrofalan pad valute. Ako je u ovom slučaju volja stranaka išla za tim, da Vica H. a iza njene smrti tužiteljica za to što su tuženicama ustupile u vlasnost svoju kuću u ime nagrade, pored ostaloga, dobiju siromašno izdržavanje dok budu žive, onda je jasno, da stranke utanačivši u tu svrhu 1 krunu dnevno, time nisu htjele drugo da utanače nego da odrede mjeru i opseg izdržavanja na koje su se tuženici obvezali. Tim utanačenjem nije promijenjena ni u čemu svrha ugovora, već se je 1 kruna dnevno uzela samo kao izraz, kao mjerilo ugovorne svrhe. Ako dakle tuženici još dandanas neće da plaćaju tužiteljici više od 1 krune dnevno, čime bi ona, kako u tužbi kaže, mogla kupovati 1 kg kruha na mjesec, onda je jasno, da se tuženici krato, da izvrše ono na što su se obvezali.

Traženo povišenje iznosa od 1 krune samo je prividno povišenje, jer tužiteljica u stvari traži samo ono određeno davanje, na koje po ugovoru ima pravo.

Revizija za konkretan slučaj ništa ne dokazuje time što ističe, da na cijelom polju život-

ne osiguracije vlada čvrsto načelo da renta ima da se isplaćuje u iznosu kako je ugovoren bez obzira na njegovu valutarnu vrijednost, jer da je u istoj vrijednosti proračunata i podloga koja tu rentu osigurava. Svaki slučaj mora se tumačiti prema njegovim individualnim prilikama. U konkretnom slučaju, kako je napred navedeno, išlo se je u prvom redu za tim, da se tužiteljici obezbjedi izdržavanje. Istina, za tom svrhom redovno ide svaki onaj koji sklapa ugovor o životnom osiguranju, ali namjera jednog ugovornika nije dovoljna, ako ta namjera nije usvojena i od drugog ugovornika iako na taj način nije postala predmetom ugovora, a to se je baš desilo u konkretnom slučaju, u kojem slučaju tuženici imaju i »podlogu koja rentu osigurava«, t. j. kuću koju im je tužiteljica prodala, vrijednost koje kuće je jamačno, također poskočila i dostigla možda zlatni paritet.

Na pitanje revizije, dali bi i jedan sud snizio davanje ispod 1 krune u slučaju, da je vrijednost 1 kg mesa pala ispod 60 para ili kruha ispod 20 para ili vina ispod 40 para, mora se u skladu sa onim što se napred navelo odgovoriti, da na sniženje tuženici nebi imali pravo, u koliko bi se pad cijena životnih namirnica kretao u granicama normalne oscilacije.

Kako bi se imalo suditi u slučaju, kada bi tužiteljica posluživši se ovlašću koju joj ugovor daje, htjela razvrći ugovor, to ovdje ne treba pretresati, jer tužiteljica ne traži razvrgnuće, već izvršenje ugovora.

Upućivanje na druge navodne prihode tužiteljice ne može se uvažiti, jer se revizija pri tom pozivlje na okolnosti, koje tuženici u prvostepenu postupku nijesu iznijeli, pa se stoga te okolnosti moraju smatrati nedopuštenim novotama revizijskog postupka. Uostalom, u ovom se procesu nije imalo ni pretresati pitanje koje sve prihode ima težiteljica, već se je radilo jedino o tome, da se izdržavanje, koje je u ugovoru o doživotnoj prehrani 1916. godine procijenjeno sa 1 krunom dnevno, procijeni prema promijenjenim prilikama.

U ugovoru nije uglavljeno, da su tuženici dužni davati tužiteljici nužno ili pristojno izdržavanje ili izvjestan doprinos za njeno izdržavanje, pa se nema niti ispitivati koji bi iznos bio dovoljan za navedene svrhe. Revizija stoga nepravo ističe revizijski razlog br. 2. § 503 g. r. p. tvrdeći da je trebalo dopuniti u toj smjernici postupak. Što se najzad tiče iznosa koji bi u današnjim prilikama mogao tužiteljici obezbjediti ono izdržavanje, koje je 1915/1916 godine ona sebi mogla priskrbiti za 1 krunu dnevno, ovaj je revizijski sud mišljenja, da je iznos od Din 12.— dnevno odmjeran od prizivnog suda pretjeran, pa je s toga na osnovu § 273 g. p., taj iznos snizio na 8 Din. dnevno. U ovom je pogledu stoga opravdan revizijski razlog broja 4 § 503 gr. p., te je stoga bilo red od česti reviziji udovoljiti, a u ostalom je trebalo odbaciti je.

**Poboljšek užitka ni odtegnjen izvršilu
(§ 330 i. r.).**

(Odločba Stola Sedmorice odd. B od 9. febr. 1925. Ut 24/25—1, s katero je bil razveljavljen sklep dež. sod. ljublj. od 10. jan. 1925., R III 5/25—2 ter vzpostavljen sklep okr. sod. litijskega od 10. dec. 1924., E 354/24—4.)

Razlogi.

Po § 330 i. r. so prevžitki, katerih skupni dohodki ne presegajo na leto vrednosti 300 gld., le tedaj odtegnjeni izvršilu, ako so ti prejemki zavezancu ali z njim v skupnem gospodarstvu živečim svojcem neizogibno potrebni.

V navzočem primeru pa je na izročilno pogodbo od 15. januarja 1920. oprta pravica zavezanke do vžitka sadja na vrtu, kar ga je od hleva do vinograda s koncem njive, ki je predmet izvršbi, v izročilni pogodbi sami označen kot poboljšek v nasprotju o posebe izgovorjenim stanovanjem, hrano, obleko in postrežbo v bolezni in starosti.

Že pojem poboljška razodeva, da ta ne spada med izogibno potrebne prejemke, nego da jim služi le v poboljšanje. Zavezanka pa v svojem rekuru niti ni tvrdila, da bi bila v navzočem primeru njena pravica vendarle neobhodno potrebna.

Ko potemtakem zarubljena pravica ni odtegnjena izvršbi, je bilo revizijskemu rekuru ugoditi, izpremeniti rekurni sklep in vzpostaviti sklep prve stopnje.

Splošna devalvacija denarja ne more tvoriti podlage za odškodninski zahtevek, ker ni nastala iz krivde posameznika (§§ 1295, 1298, 1331, 1332, 1333 o. d. z.).

(Odločba Stola sedmorice, Odd. B. od 23. marca 1925, Rv 201/25-1, s katero je bila izpremenjena sodba okrožnega kakor prizivnega sodišča celjskega od 16. januarja 1925, Be I 123/24-4 ter vzpostavljena sodba okrajnega sodišča celjskega od 10. okt. 1924, C II 55/24-3).

RAZLOGI

Stola sedmorice, odd. B:

Nesporno je ugotovljeno po sodiščih spodnjih stopenj, da je toženec onih 150 K, ki jih je meseca januarja 1914 postal dolžan na honorarju za zobozdravniško zdravljenje sedaj že umrlemu M., že plačal tožitelju kot dediču M. s 5% zamudnimi obrestmi od dne 1. januarja 1914 naprej in to že pred vložitvijo tožbe in sicer da mu je poravnal ta dolg v jugoslovenskih kronah. Plačilo zakonitih zamudnih obresti od dolžnih 150 bivših avstro-ogrskih kron sploh ni v sporu.

Ob tem pa ni prezreti in je pritrditi tožeči stranki, da ima upnik tudi pravico, da zahteva od m u d n e g a dolžnika še odškodnino, ki presegata zakonite obresti. Toda to odškodnino je moči upniku predvsem zahtevati le, če je dolžnik odlagal plačilo naklepno ali iz očitne malomarnosti. Zgolj objektivna zamuda ne opravičuje take zahteve. Da je temu tako, razodeva že okolnost da nauk o zamudi nima v

zakonu samostojnega mesta, marveč je uvrščen v predpise o odškodnini. V pogledu te pa postavlja § 1295 o. d. z. občno načelo, da jo je moči zahtevati le od tistega, ki je po svoji krivdi povzročil škodo. To načelo ponavljata ravno v pogledu imovinskih poškodb še posebej §§ 1331 in 1332 o. d. z. V smislu § 1298 o. d. z. pa mora dokazati dolžnik sam, da ni krivda na njegovi strani, če ni plačal pravočasno.

V navzočem primeru je sicer nesporno, da je toženec takoj ob početku svetovne vojne odrinil k vojakom in prišel že po prvih vojnih operacijah v Galiciji v rusko ujetništvo, od koder se je vrnil šele leta 1921. V tem času toženec morda res brez svoje krivde ni mogel zadostiti svoji obveznosti, ker je bil stik z domovino iz ujetništva po največ prekinjen ali vsaj jako otežkočen. A da bi bil branil tožencu neodvraten zadržek, da poravnava svoj dolg M. vsaj od časa naprej, ko je bil, kar sam priznava, dne 30. junija 1914 ter dne 11. julija 1914 na plačilo opominjan, pa notri do časa, ko je odšel k vojakom, toženec na sodišču prve stopnje ni trdil. Toda v navzočem primeru se ob rešitvi spora itak ni treba baviti z vprašanjem, ali toženec res naklepno ali iz očitne malomarnosti ni zadostil svoji obveznosti, predno je odšel k vojakom, ter ali je bil res po neodvratnem zadržku oviran, da plača svoj dolg v onem času, ko se je nahajal v vojnem ujetništvu. Da naj bo namreč tožiteljev odškodninski zahtevek upravičen, mora tožitelj nadalje še izkazati svojo dejansko škodo.

Samo zmanjšanje gospodarske kupne moči veljavnega denarja upniku še ne daje pravice na odškodbo, presegajočo zakonite obresti. Da je temu tako, razodevajo jasno zakonite določbe §§ 1295 in 1296 o. g. z., ki določajo sploh in tudi v pogledu zamude plačila, kdaj se more odškodba zahtevati. A v obeh teh zakonitih določbah je govor le o škodi, ki je nastala in je dokazana. Umevno je, da obsega odškodnina, presegajoča zakonite obresti, čim so za nje prigoditev dani vsi pogoji po meri krivde mudnega dolžnika tako utrpljeno škodo kakor tudi izgubljeni dobiček. Toda take utrpljene škode ali izgubljenega dobička v navzočem primeru tožitelj na sodišču prve stopnje niti ni zatrjeval, temmanj pa izkazal. Ni n. pr. navedel, da si je nabavil svojčas, oziroma da si je nabavil njegov oče ob času, ko bi toženec moral poravnati svoj dolg, za ono svoto, ki jo je dolgoval toženec, predmet, ki razvredbi ni bil podvržen, ter da je za nakup tega predmeta najel posojilo, ki ga mora sedaj v gotovi denarni svoti plačati v zlati valuti. Tudi ni n. pr. navedel, da bi bil dosegel gotovo korist, če bi bil toženec plačal, ko je njegov dolg zapadel v plačilo ali vsaj predno je pričela razvredba denarja. Trdil je marveč le, da je moral toženec svoj dolg vsled opominov že poravnati, predno je začela devalvacija denarja; prišel da je zato v zamudo in mora torej zastopati posledice svoje krivde in vsled nje nastalo škodo, ki da obstoji v tem, da on v trenutku plačila, ki je bilo šele dne 20. septembra 1924 izvršeno

v sedanji dinarski vrednosti, vsled devalvacije ni dobil v nominalni vrednosti onih 150 zlatih kron istega števila, ki bi jih bil dobil, čim bi bil toženec svojo obvezo pravočasno vsaj pred izbruhom vojne izpolnil. Tožitelj ne iztožuje torej dejanske škode, marveč opira svoj tožbeni zahtevek zgolj na dejstvo, da je krona splošno izgubila na svoji kupni vrednosti in zahteva vsled te devalvacije odškodnino. A splošna devalvacija, ki je zadela vse upnike in dolžnike, ne more tvoriti podlage za odškodninski zahtevek; saj je ta devalvacija dejstvo, povzročeno le vsled vojne, in je nastala brez krivde posameznika. Zato pa utegne upnik zahtevati samo plačilo nominalne vrednosti tega, kar je bilo svoj čas pogojeno, ter ob eventualni zamudi dolžnika v smislu § 1333 o. d. z. tudi še zakonite obresti. Da ravno kar nastala razvredba denarja ne zadeva posameznikov, prihajajo v poštev nastopna razmotrivanja in zakonite določbe:

Toženčev dolg je nastal v bivših avstro-ogrskih kronah. Tožitelj sam ne trdi, da bi bilo med strankama pogojeno plačilo tega dolga v zlatem novcu.

Toženec je utegnil torej svoj čas poravnati svoj dolg v bankovcih avstro-ogrške banke, katere je moral vsakdo po njih nominalni vrednosti sprejemati. A na mesto bivših avstro-ogrskih kron so na našem ozemlju stopile kronsko-dinarske novčаницe. Z naredbo poverjenišтва za notranje zadeve in finance v Ljubljani od 3. januarja 1919 št. 250 Ur. lista je

bilo namreč odrejeno, da se na našem ozemlju žigosajo bankovci vseh vrst, glaseči se na kro-
ne avstro-ogrške banke. Vsled izvršilne naredbe poverjenišтва za notranje zadeve in finance od 7. januarja 1919 št. 251 Ur. lista je bilo potem to žigosanje tudi izvršeno. Pozneje pa je še odredila osrednja vlada, da se naše že žigosane kro-
ne še kolkujejo. Glede postopanja pri kolckovanju je bil izdan pravilnik od 18. novembra 1919, ki je bil razglašen v Uradnem listu za Slovenijo dne 25. novembra 1919 pod št. 721. V členu 15. tega pravilnika je hkrati glede plačevanja dolgov še določeno, da ima počenši s četrtem dnem kolckovanja upnik, od-
nosno prodajalac, pravico zahtevati, da se mu dolžno plačilo položi samo v kolckovanih kronah. Z naredbo ministrstva za finance od 7. februarja 1920 broj 2460, objavljeno v Uradnem listu za Slovenijo od 14. februarja 1920 pod št. 93, pa je bilo končno odredjeno, da se na vsem ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev vzamejo kronski bankovci avstro-
ogrške banke iz prometa ter se zamenjajo za kronsko-dinarske bankovce Narodne banke Srbov, Hrvatov in Slovencev. Na našem ozemlju je potemtakem s tem nastopila kot plačilno sredstvo namesto bivših avstro-ogrskih kron kronsko-dinarska novčаницa. Zato pa je mogel toženec dolg, ki je bil svoj čas plačljiv v avstro-ogrskih kronah, sedaj popolnoma poravnati v nominalni vrednosti z enakim številom kronsko-dinarskih novčаниц. To pa je toženec itak storil, vsled svoje zamude pa plačal

tudi zakonite obresti, ki so v smislu § 1333 o. d. z. šle upniku.

Ko tedaj tožitelj ni izkazal dejanske škode, a razvredba denarja sama na sebi še ne daje pravice na odškodbe, svoji zamudi iz § 1333 o. d. z. pa je toženec itak zadostil, navzočni odškodninski zahtevak v zakonu ni utemeljen.

8.

Kod usmene oporuke mora svjedok biti u stanju da vidi i sluša oporučitelja, inače oporuka nije valjana (§ 585. o. g. z.)

Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B. od 10. marta 1925. Rv 238/24.

Pokojna Pera L., majka tražitelja i traženika, učinila je pri potpunoj svijesti usmenu oporuku, kojom je ostavila cijeli svoj imetak tražitelju I. L. Traženici V. L., P. L., J. L. i M. L. ne htjedoše priznati valjanost rečene oporuke, jer da ista nije bila učinjena po zakonskim propisima s razloga što je pokojničina posljednja volja bila izjavljena u prisutnosti dvaju samih svjedoka I. R. i S. R. pa su zato prihvatili po 2/12 pokojničine ostavštine na temelju zakonitog nasljedstva. S obzirom na to ostavinski je sud pozvao tražitelja, koji je bio prihvatio cijelu majčinu ostavštinu, da zbog nesuglasnih nasljednih očitovanja ustane tražbom protiv traženika radi valjanosti oporuke. Tražitelj je u tražbi naveo, da dok je pokojnica izjavljala svoju posljednju volju pred pomenutom dvojicom svjedoka treći se svjedok

N. R. nalazio u avliji pokraj njene kuće te akoprem nije bio kao oporučni svjedok izričito pozvan, da je čuo riječ po riječ oporuku pokojnice pa da je ova stoga valjana budući da je pokojničina posljednja volja bila faktično očitovana u prisustvu trojice sposobnih svjedoka. Traženici su nasuprot pobijali valjanost te oporuke tvrdeći, da treći svjedok N. R. nije bio niti pozvan kao svjedok pri pokojničinoj oporuci niti je mogao iz mjesta, na kojemu se nalazio, čuti pokojničin glas.

Kotarski je sud u Šibeniku presudom od 9. oktobra 1919. prihvatio tražbu, jer je držao, da po zakonskim odredbama §§ 584., 585. o. g. z. nije potrebno da svjedok bude izričito pozvan da prisustvuje oporuci, i jer se uvjerio, da se s onog položaja, na kojemu se nalazio svjedok N. R. može sasvim dobro čuti i razumjeti ono što se govori u kući na mjestu gdje je pokojnica ležala.

Presudom od 27. jula 1920. Okružni je sud u Šibeniku kao prizivni sud potvrdio prvomolbenu presudu a Stol sedmorice Odjeljenje B. kao revizijski sud udovoljio je reviziji traženika te je preinačivši presudu prizivnoga suda odbio tužbeni zahtjev i to s ovih

RAZLOGA:

Revizija ističe razlog pobijanja br. 4 § 503. gr. p. a uz to podredno i onaj broja 2 l. c.

Prizivni sud nije doduše pogrešno primijenio nikakav propis formalnog prava, ali je po-

grešno tumačio i primijenio naredjenje § 585. o. g. z.

Utvrdjeno je ovo: N. R., koji je sjedio na zajedničkom zidu što dijeli njegovu od oporučiteljine avlije, bio je pozvan od ostale dvojice oporučnih svjedoka da iz avlije udje u potleušicu oporučiteljice u svrhu da bude trećim oporučnim svjedokom; on im je odgovorio da ne služi, jer da će jednako čuti što oporučiteljica bude govorila; u potleušicu nije ušao; oporučiteljica je pred dvama ostalim oporučnim svjedocima izjavila svoju posljednju volju; N. R. čuo je dobro njenu izjavu; on ju je, kao njeni prvi komšija dobro i po glasu poznavao, čuo je njeni razgovor; po onome što se je događalo na prizemlju potleušice, gdje je oporučiteljica ležala, mogao je razumijeti da li ko nju sili ili nagovara; — ali ju nije mogao vidjeti niti ju je gledao ni vidio.

Griješi prizivni sud kad mnije, da je oporučiteljica oporučila pred tri sposobna svjedoka. Tri svjedoka doduše su čula, iskazala i dokazala njenu izjavu ali ona nije dala izjavu pred trojicom već samo pred dvojicom tih svjedoka. Ne radi se u naredjenju § 585 ogz. o svjedocima dokaza radi, već o svjedocima svečanosti radi. Oporuka je svečani pravni posao, koji se mora obaviti u određenoj propisnoj formi, a samo ta forma važi kao izražaj volje koja osniva pravni posao. Ko hoće, veli § 585, usmeno da izjavi posljednju volju, mora nju ozbiljno izjaviti pred trojicom sposobnih svjedoka, koji su u isto vrijeme prisutni, i koji su spo-

sobni potvrditi, da se u ličnosti oporučitelja nije desila nikakva prevara ili zabluda. Svjedok, koji ne vidi oporučitelja ne pruža garanciju da se u ličnosti oporučitelja nije desila prevara ili zabluda, n. pr. oponašanjem njegova glasa; svjedok koji nije u stanju da gleda i motri oporučitelja nije sposoban oporučni svjedok (§ 591 o. g. z.) Oporučitelj mora ozbiljno, a to je, animo testandi, izjaviti svoju volju pred trojicom svjedoka. Treba da ima svijest da ju izjavljuje pred trojicom. Ako zna da ga samo dvojica slušaju a ne zna da ga i treći sluša, on ju animo testandi izjavljuje samo pred dvojicom. Ne treba doduše da svjedoci budu testes »rogati« u naročitoj formi ali moraju učestvovati voljom oporučitelja. Kao što niko ne može da bude oporučnim svjedokom bez svoje vlastite volje, tako ne može ni da bude bez volje oporučitelja. Tužitelj nije ni ustvrdio a nije ni utvrdjeno, da je oporučiteljica znala za trećeg svjedoka, za N. R. Oporučiteljica je svoju volju izjavila ozbiljno pred dvojicom sposobnih svjedoka, treći koji ju je slušao a da ona za nj nije znala, slušao ju je i čuo bez njene volje. Ona je na svečani način izjavila zadnju volju pred dvojicom a ne pred trojicom sposobnih svjedoka. Njena izjava nije valjana oporuka po § 585 o. g. z.

Zlatni komadi od 20 kruna austrijske valutne vrijednosti u tečaju su i predstavljaju novac, plaćevno sredstvo. — Zajam sklopljen prije rata mora se povratiti u ugovorenim zlatnim krunama po 20 K komad. Zlatna klauzula je dopuštena i obavezna je (985, 986, 987 o. g. z.)

Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B kao revizijskog suda od 3. februara 1925. Rv 75/25, kojim je bila potvrđena presuda Okružnog kao prizivnog suda u Dubrovniku od 5. januara 1923. Be I 41/22, a ovom potvrđena presuda Kotarskog suda u Dubrovniku od 29. decembra 1921. C II 7/21.

RAZLOZI REVIZIJSKOG SUDA:

Revizija je na krivom putu, kada tvrdi, da je prizivni sud pogrešno prosudio stvar sa stajališta materijalnog prava (§ 503. br. 4 gr. p.) Evo za što:

Utvrđeno je ovo:

Tuženi I. N., pozajmilac, s jedne strane, i predšasnik tužeće stranke P. K., dužnik, s druge strane, uglaviše bilježnički ugovor zajma 28. januara 1910. br. 1814., spisa notara B; vjerovnik je toga dana dao dužniku, u ime zajma, 15.000 K austr. zlatne krunske valute u propisnom novcu, a dužnik se je obvezao da će vjerovniku na njegovo prebivalište isplatiti i povratiti dužnu glavicu u zlatu austr. vrijednosti i baš u 750 komada od 20 kruna svaki, a to u tri godine brojeći od 2. januara 1910.,

uz određenu dobit; ugovor je snabdjeven klauzulom ovršivosti § 3. bilj. reda.

Pravni nasljednici dužnika, tužitelji, pozivom na § 1425 o. g. z. predadoše sudu iznos od K 16.150 u propisnom novcu, austr. vrijednosti, u svrhu da se oslobode duga; kotarski sud u Dubrovniku zaključkom od 25. V. 1916. obavijestio je o tom vjerovnike.

Vjerovnik je tužbom od 30. V. 1916. pos. br. Cg I 30/16 zatražio protiv dužnika utvrđenje da spomenutom predajom nije utrnuta njegova vjeresija. Vrhovni kao revizijski sud u Beču presudom od 20. II. 1917. pod pos. br. Rv IX. 16/17 odbio je tužbeni zahtjev u suštini s razloga, što je tužiteljeva tražbina dospjela još na 29. januara 1913., što je tužitelj u stanju da zahtjeva odmah činjenje i što mu se stoga mora zaniijekati pravni interes da iste utvrdjenje (§ 228. gr. p.).

Dok je ta parnica u toku bila, kotarski je sud u Dubrovniku zaključkom od 29. IX. 1916. pod pos. br. E 256/16, dozvolio vjerovniku protiv dužnika ovrhu putem prisilnog osnivanja prava zaloga za osiguranje izvršive tražbine u iznosu od 750 komada od 20. K u zlatu, austr. vrijednosti svaki komad, (15.000 K austr. zlatne vrijednosti) sa 5¼% itd. Ta je ovrha bila izvršena. Utok dužnika protiv spomenutog zaključka je bio odbijen.

Na to su dužnici ustali tužbom od 14. VI. 1917. pod pos. br. C II. 2/17 protiv vjerovnika zahtjevom da je spomenutom predajom 16.150 papirnih kruna namirena vjerovnikova vjere-

sija i spomenuta ovrha nedopuštena. Presudom vrhovnog kao revizijskog suda u Beču od 26. V. 1918., bio je tužbeni zahtjev konačno odbijen. U obrazloženju se u glavnome veli ovo: »Polag § 18. Carske Naredbe od 21. IX. 1899. l. d. z. br. 176, obveze, što se zasnuju od 1. januara 1900. unaprijed, a koje se imaju plaćati i to efektivno u nekoj odredjenoj vrsti novaca... imaju se ispuniti u ustanovljenoj vrsti novaca... efektivno. Tim je, prigodom uvođenja krunske valute, bila općenito pripuštena uglava, da se isplata ima obaviti odredjenom vrstom novaca (987 o. g. z.) te takova ugovorna obveza ima uprav učinak, da u konkretnom slučaju ne nalazi primjene načelo, koje inače vrijedi, a polag kojeg note austro-ugarske banke mora da svako primi prema cijeloj njihovoj vrijednosti kod svih isplata, što se imaju obaviti u krunskoj valuti (§ 86. pravilnika austro-ugarske banke). Tužitelji su dakle bez sumnje dužni da dug podmire efektivno zlatnim krunama, to više, što ni ratno zakonodavstvo nije ni ukinulo, ni bilo kako ograničilo rečene zakonske ustanove... Što se tiče nemogućnosti činjenja, red je opaziti, da tužitelji... te nemogućnosti nisu dokazali... Pitanjem da li će ovrha zametnuta od vjerovnika dovesti do cilja, dotično da li bi druga koja vrst ovrhe bila prikladnija, revizijski se sud ne treba da bavi, to više, što se sa ovog gledišta ne izvodi nikakav prigovor na potkrijepu revizijskih izvadjanja«.

Nakon toga, zaključkom kotarskoga suda u

Dubrovniku od 29. decembra 1920. pod posl. br. E 277/20—1, bila je dozvoljena vjerovniku protiv dužnika ovrha putem prisilne dražbe nekretnina, za utjeranje izvršive tražbine od K 15.000 austr. vrijednosti u zlatu (sedamstotina pedeset komada u zlatu po dvadeset kruna svaki komad) sa 5¼% itd. Nekretnine su bile procijenjene u krunama (scil. našim), na temelju procjene bio je izdan dražbeni proglas i uređeno dražbeno ročište za dan 7. novembra 1921.

Dužnici ustadoše opet dneva 15. oktobra 1921. pod br. C II. 7/21—1 tužbom protiv vjerovnika; o toj se tužbi danas radi. Tužbeni zahtjev ide za tim da bude izrečeno: da je nedopuštena sad spomenuta ovrha pod posl. br. E 277/20 i da se traženje vjerovnika svodi na K 15.000 SHS sa 5¼% od 28. I. 1915., podredno na 15.767.02 Din sa 5¼% od 18. I. 1915.

Zaključkom 18. oktobra 1921. pod posl. br. C II 7/21—1, bilo je dužnicima dozvoljeno zatraženo odloženje ovrhe.

Dužnici, molitelji revizije, osnivaju svoj tužbeni zahtjev na ovim navodima:

a) zatražena ovrha imade u cilju, da postigne, ne naplatu običnog novčanog duga, već naplatu duga stanovite vrsti, namaknućem efektivnih 750 komada zlata po 20 K svaki; dozvoljenom ovrhom to se ne može da postigne; procjena i najniža ponuda računane su u krunsko-dinarskoj vrijednosti a ni dražbeni kupac nema i ne može da isplaćuje u zlatnim komadima od K 20; ovrha bi se mogla voditi sa

mo po § 353. o. r., jer se radi o nabavi robe a ne o naplati novca;

b) vjerovnik je izbrojio dužniku zajam u papirnom a ne u zlatnom novcu, dakle u drugoj vrsti nego li je naročita vrsta koja je za povratak ugovorena; pošto se zajam ima povratiti u naročitoj vrsti novca koja nije dana, nema mjesta primjeni § 987. o. g. z.;

c) pošto je zajam bio dan u papirnom novcu, a povratak uglavljen u kurentnom zlatnom novcu krunske valute, koji poslije sloma austro-ugarske monarhije u našoj kraljevini nije u tečaju, vjerovnik ne smije na temelju § 989. o. g. z. da traži povratak u efektivnim zlatnim komadima, koji u koliko ih ima, nijesu novac nego roba;

d) po § 986. o. g. z. i ustanovi koja važi u našoj kraljevini za isplatu dugovanja nastalih uslijed primitka bivših austrijskih kruna, po kojoj kad se radi o poslovima sklopljenim između naših državljana, austrijske krune podmiruju se krunama naše krunsko-dinarske valute, dužnici nemaju da isplate nego jugoslovenske krune i baš 15.000 K SHS;

e) kad bi se pak uzeo u obzir samo § 989. o. g. z., isplata bi imala slijediti po unutarnjoj vrijednosti izbrojenog papirnog novca; po monetarnoj stopi krunske vrijednosti iz 1 klg. čista zlata izlazilo je 3.280 kruna, po dinarskoj 3.444.44 Dinara; paritet je prema tome $1 K = 1,051.135$ Dinara; 15.000 u papirnom novcu predstavljalo je 4.573.7 klg čista zlata i to je bila njihova unutarnja vrijednost; istu

unutarnju vrijednost ima 15.767.02 dinara u dinarskim odnosno krunsko-dinarskim notama, jer predstavljaju istu količinu zlata;

f) isplata efektivnih komada u zlatu bila bi u opreci sa dobrim običajima (§ 879. o. g. z.); ona je stvarno nemoguća (§§ 878., 880. o. g. z.), pa i pravno nemoguća; izvršenje ugovora donijelo bi jednoj strani neopravdano i nerazmjerno obogaćenje, a drugoj nerazmjernu štetu i materijalno uništenje.

Prije nego se predje na pretres postavljenih pravnih pitanja, istaknuti je još da je utvrđeno, da dužnici, molitelji revizije, broje među najsposobnije trgovce i vode trgovinu vinom na veliko i u Češko-Slovačkoj; da su mogli ispuniti obvezu i prije rata, a pogotovo tekom rata, pošto su uvidjeli da vrijednost zlatnog novca raste, naročito da su mogli to učiniti prigodom prve ovrhe E 256/16 kad je vjerovnik isplatu tražio; da su bili u stanju povratiti zajam i prije, ali da su imali drugog pretežnijeg razloga i vajde da zajam ne isplaćuju.

Utvrđeno je da zlatni krunaši još postoje. Oni su u tečaju.

Osnovi, na kojima se tužbeni zahtjev temelji, nijesu zakonom opravdani.

Pitanje da li se na temelju određenog ovršnog naslova ima voditi jedna ili druga vrst ovrhe, naročito da li se ima voditi ovrha radi novčane tražbine po §§ 133—239. o. r. ili ovrha da se isposluje djelo po §§ 346.—369. o. r., to je pitanje koje se ima riješiti isključivo u toku

ovršnog postupka a ne putem parnice; dali je predloženo ovršno sredstvo pripustljivo ili po-desno (br. 3 § 54. o. r.) o tom riješava sudac koji je po §§ 3., 4., 5., 6. o. r. zvan da riješi ovršni predlog (§ 54. o. r.), zaključkom (§§ 62., o. r.) protiv koga je dopušten utok (§§ 65., 78. o. r. §§ 514.—528. gr. p.) To je pitanje ovršnog postupka, koje se riješava po pravilima ovršnog reda, a nije pitanje presudnog postupka i presude, koje se riješava po pravilima građanskoga postupka. Tužbeni navod, da je pogrešno zavedena jedna vrst mjesto druge vrsti ovrhe, nije podoban, da opravda tužbeni zahtjev, da se ovrha proglasi nepripustljivom. Tim je navod pod a) riješen.

Navodom pod b), da je vjerovnik ugovorio da mu se zajam vrati u naročitoj vrsti novca, koju on nije dao, tužba ide za tim da pobija ovršni naslov činjenicom koja sprečava traženje a nastupila je u času kad je postao ovršni naslov, te ga s toga tvori beskreposnim (§ 39. br. 1 o. r.), a ostalim navodima pod c), d), e), f) ide za tim da pobija ovršni naslov činjenicama što ukidaju ili sprečavaju traženje, a nastupile su tek pošto je postao ovršni naslov, na kojem se ovršni postupak temelji (§ 35. o. r.).

Toliko za prosudjenje prigovora pod b), koliko za prosudjenje onih pod c), d), e), f), odlučno odnosno važno je to, da li se u nazočnom slučaju radi o zajmu u novcu (§§ 985. do 989. o. g. z.) ili u zadužnicama (§§ 990., 991 o. g. z.) ili u drugim potrošnim predmetima (§ 992. o. g. z.).

Vjerovnik je izbrojio dužniku 15.000 K u papirnom novcu u ime zajma; ugovornici su uglavili da se isplata ima izvršiti sa 750 zlatnih komada svaki od 20 K austrijske vrijednosti. Zlatni komad od 20 K je sredstvo zamjene i mjerilo vrijednosti a po člauu IV. zakona od 2. augusta 1892. l. d. z. br. 126 i § 8., III. dio, Carske Naredbe od 21. septembra 1899. l. d. z. br. 176 zakonsko sredstvo plaćanja. Iz toga dolazi i pogledom na naredjenje § 935. o. g. z. u vezi sa § 18. III. dio Carske Naredbe od 21. septembra 1899. l. d. z. br. 176, o kom zadnjem će biti niže govora, da je u času, kad je bio uglavljen zajam, taj zajam bio uglavljen u novcu; radi se po tom o zajmu u novcu u smislu § 985. o. g. z., za koji su važili u času uglave naredjenja §§ 986.—989. o. g. z., dotično finansijsalni propisi na koja se ta naredjenja pozivaju. Sadržaj tog novčanog duga je 750 zlatnih komada po 20 K svaki.

Iako je vjerovnik dao dužniku papirni a ne zlatni novac, ugovor da dužnik mora vratiti zajam u zlatnim komadima po 20 K, je valjan; doduše vjerovnik nije dao (§ 987. o. g. z.) tu vrstu novaca, ali sasvim tim klauzula da isplata mora biti obavljena efektivno u zlatnim komadima je valjana, po spomenutom naredjenju § 18. l. c. Činjenica pod b) dakle, koja je nastala u času, kad je postao ovršni naslov, nije spriječila da ovršni naslov u tom času valjaao postane; ovršni je naslov u tom času bio valjan i krepostan. — Tim je riješen prigovor pod b).

Drugo je pitanje koja vrst novaca treba da bude dana odnosno primljena u ime isplate i koliko od te vrsti, odnosno, da li su, pošto je postao ovršni naslov, nastupile takve činjenice, koje ukidaju ili sprečavaju traženje osnovano u prvobitnom valjanom ovršnom naslovu.

Da su takove činjenice mogle nastati kao posljedice velikog rata, sloma austro-ugarske monarhije i našeg oslobođenja, o tome ne može da bude sumnje. Takova bi činjenica bila nova zakonska naredjenja koja utječu na dužnikovu obvezu, tu obvezu preinačuju ili ukidaju. Ali toga ovdje nema.

Kad jedna država prestane da postoji u međunarodnom smislu, prestaje doista faktično već time i njezin državno-pravni zakon; državno-pravni položaj zemalja, što nijesu više u sklopu te države, ravna se po faktičnoj međunarodnoj sudbini njihovoj. To se po sebi razumije; to je nužna posljedica onih prilika, koje su pokopale predjašnju državu.

Ali što vrijedi za državopravne propise, ne valja i za ostale zakone, koji s privrednog, finansijskog, privatnopravnog i drugih gledišta uređuju pravni napredak na teritoriji uništene države. Pravni kontinuitet ostaje sve dok novi zakoni ne ukinu, popune ili izmijene stare. To zahtjeva pravna sigurnost, jer bi inače nastalo ono kaotično stanje, koji ti zakoni baš priječe te se za to i izdavaju.

Tako je bilo na polju privrednom, finansijskom i privatno-pravnom i u Dalmaciji, kad se je ona, po slomu bivše Austro-Ugarske Mo-

narhije oslobodila i izašla iz tudjega državnoga sklopa i pristala u kolo ujedinjenih zemalja Srba, Hrvata i Slovenaca. Doduše nije to odmah u svakom pogledu zakonom izrečeno, ali se po gore natuknutom i općenito prihvaćenom načelu razumije samo po sebi, a to je načelo i priznato kasnijim propisima, što su uredili neke pravne odnose u našoj državi, naročito naredjenjem čl. 11. Pravilnika o povlačenju krunskih novčanica od 7. februara 1920. br. 2460 Dalm. Gl. br. 7 god. 1920., po kom su krunske novčanice Austro-ugarske Banke opšte zakonsko sredstvo plaćanja.

Prilikom zamjene kruna sa novim dinarskim novčanicama uvedena je nova vrsta novca a da nije bio promijenjen cijeli novčani sistem; ni tom prilikom ni docnije naš valutni problem nije bio uređen.

Osim kovanog novca austro-ugarske zlatne krunske vrijednosti, nalaze se na našoj oslobođenoj teritoriji u dozvoljenom opticaju i dukati, i levaatinski taliri kao trgovinski novci i zlatni novci od 8 i 4 forinti.

Opći građanski zakonik sadrži naredjenja koja se odnose na slučajeve isplate privatnopravnih novčanih dugova, kad se u zemlji promijeni valuta. Doduše ta naredjenja pretpostavljaju da se valuta mijenja u istoj državi i po istoj državnoj vlasti, koja je uvela valutu, koja se ima mijenjati. Ali sasvim tim treba ta naredjenja ili barem načela na kojima se osnivaju primijeniti na nazočni pravni slučaj. Taj slučaj, u kom stara valuta bivše države

dolazi u doticaj sa postojećom valutom nove, naše, države, nije ni u općem građanskom zakoniku ni u kojem drugom zakonu uređen; ali je u općem građanskom zakonu uređen slučaj kad je valuta promijenjena u istoj državi. Ta naredjenja treba po § 7. o. g. z. primijeniti i na nazočni slučaj. Principi, na kojima se ta naredjenja osnivaju, danas su još na snazi, i ostaju na snazi sve dok se novim zakonom ne promijene.

Opći građanski zakonik, proglašen je 1. juna 1811., u doba Napoleonskih ratova, malo mjeseci iza kako je izdan, pogledom na državno bankrotstvo, financijski Patent 20. februara 1811. z. s. z. br. 929. — Ustanove tog Patenta građanski zakonik nije htio da mijenja, pa s toga i po tački 9. Patenta od 1. juna 1811. z. s. z. br. 946 i po § 986 o. g. z. ustanove građanskog zakonika koje se odnose na plaćanja u novcu, supsidijarne su prirode; za pojedini slučaj u prvom redu mjerodavna su naredjenja finansijskih zakona.

Iza toga proglašeno je više finansijskih zakona, naročito Patent o valutnoj reformi od 27. aprila 1858. l. d. z. br. 63 te zakon o valutnoj reformi od 2. augusta 1892. l. d. z. br. 126.

Do 1. januara 1900., pogledom na onda postojeće finansijske zakone ugovor o efektnoj isplati u određenoj vrsti novca bio je dopušten samo kod zajma isplaćenog sa strane vjerovnika u kovanom novcu, od mjeničnih veresija (Čl. 37. mj. r.) i kod trgovačkih posala

(Čl. 336. trg. zak.). Kod zajma isplaćenog sa strane vjerovnika u papirnom novcu, to nije bilo dopušteno. To je istom po naredjenju § 18. C. N. od 21. septembra 1899. l. d. z. br. 176 počamši od 1. januara 1900. u opće dozvoljeno. Naredjenje § 18. l. c. važi i danas svugdje gdje važi § 986. o. g. z. u koliko nije izmijenjen ili ukinut posebnim propisom. Toga propisa kod nas nema; pa važi i za Dalmaciju.

Niži su se sudovi, kad nijesu uzeli da se radi o trgovačkom poslu, posve ispravno na taj propis pozvali.

To naredjenje § 18. l. c. odgovara potpuno načelu na kojemu se osniva § 987. o. g. z. čl. 37. mj. r. i čl. 336. trg. zak. Zlatna klauzula je dopuštena i obavezna je.

Po tome je tužea strana kao dužnik dužna da isplati svoj dug u zlatnim komadima od 20 K svaki.

Na to ne bi bila obvezna samo, kad ta vrst novca ne bi bila u tečaju. Sama je tužea strana navela na raspravi od 10. decembra 1921. r. br. 6 da nije nikad porekla da zlatnih 20 krunaša ima u trgovini, i da kadikad notiraju na Burzi, ali da rečeni zlatni krunaši nijesu u zakonskom tečaju, kao što su bili u doba uglave zajma. Zlatna austrijska krunska valuta i danas postoji. I kad ne bi ta valuta, kod nas obligatorna bila, kako tužea strana tvrdi, ona bi po § 987. o. g. z. u vezi sa § 18. l. c. dužna bila da vrati zajam u valuti u kojoj se je obvezala, pa bila ta valuta i strana valuta. Glavno je da su zlatni komadi od 20 K u tečaju. A

oni su u tečaju prvo jer ta vrsta, po utvrdjenjima prizivne presude postoji, a po priznanju same tužeće strane, s njom se trguje, a drugo, jer ta vrsta novca nije nikakvim propisom stavljena izvan tečaja. Pravilnikom o povlačenju krunskih novčanica izdanim od Ministra Finansija 7. februara 1920. god. pod I. br. 2460, stavljena je, počamši od 16. marta 1920. krunska novčanica od 20, 100 i 1000 Kruna Austro-Ugarske Banke, van tečaja na teritoriji na kojoj je pre rata bila zakonsko sredstvo plaćanja, ali nema propisa kojim je stavljen izvan tečaja kovani novac zlatne austro-ugarske vrijednosti. Samo novac stavljen izvan tečaja nije novac u smislu zakona. Pošto su zlatni komadi od 20 K još u saobraćaju nije na nazočni slučaj primijeniv § 989. o. g. z. već onaj § 987. o. g. z. Dužnik mora da namiri vjerovnika onom vrstom novca i u onom broju koja vrsta i koji broj sačinjavaju sadržaj njegovog novčanog duga, a to su 750 zlatnih komada po 20 K.

Da propis čl. 12. navedenog Pravilnika o povlačenju krunskih novčanica, na koji tužea strana, čini se, da cilja, po kome je stara kruna ravna novoj, stari dinar ravan novom, nije na nazočni slučaj primijeniv, odveć je jasno, iza onoga što se je ranije navelo, a da bi to trebalo naročito obrazložiti.

Iz obilja je još spomenuti, da kad zlatni komadi od 20 K, ne bi više u tečaju bili, dužnik bi morao po načelu § 989. o. g. z., na koji se pozivlje, namiriti svog vjerovnika ponajbliže

sličnim novcem u takvom broju i na takav način, da vjerovnik dobije u vrijeme zajma postojeću unutrašnju vrijednost onoga što je dao, a to je cijelu metalnu vrijednost pozajmljenih 15.000 zlatnih kruna ali nikako 15.000 K SHS ili 15.767.02 Dinara papirnog novca.

Tim su riješeni prigovori pod c), d), e).

U pogledu prigovora pod f) istaknuti je ovo:

Nije nemoralno ni u opreci sa dobrim običajima ako pozajmilac nastoji da dobije u ime povratka zajma unutrašnje vrijednosti toliko, koliko je te vrijednosti dao i koliko je zajam dužniku valjao u gospodarstvenom pogledu u vrijeme kad ga je primio. To je u načelu izraženo i u § 989. o. g. z., na koji se baš molitelji revizije pozivlju. Nikakvim se pravnim, ni gospodarstvenim ni moralnim posmatranjem ne bi moglo opravdati, da, u jednu ruku, dužniku, koji je, u doba kad je primio zajam, dobio punu vrijednost i bio u stanju da ju gospodarstveno iskoristi, bude dozvoljeno da te koristi neograničeno uživa, a, u drugu ruku, pozajmiocu ne bude dozvoljeno da osigura sebi povratak iste velike unutrašnje vrijednosti, koju je dužniku dao.

Apsolutne stvarne nemogućnosti izvršenja obveze sa strane tužeće strane nema, jer se zlatni komadi od 20 K mogu u trgovini nabaviti.

Nema ni nedosežnosti prestacije. Relativna gospodarstvena nemogućnost ispunjavanja obveze, koju se nemogućnost hoće izjednačiti u

pravnim učincima sa apsolutnom stvarnom ili pravnom nemogućaosti mora u teretnim ugovorima, kako što je nazočni ugovor o zajmu koji je bio dan uz dobit, sastojati u takovom prekomjernom nerazmjeru medju davanjem ili činjenjem s jedne strane, i uzvratnim davanjem ili činjenjem s druge strane, da takova prekomjernost bude predstavljala po političko gospodarstvenim pojmovima gospodarstvenu nedosežnost. Ta se gospodarstvena nedosežnost, koja će jednako jednoj stvarnoj ili pravnoj apsolutnoj zapreci, konačno ili privremeno ugasiti obvezu ili lišiti dužnika od dotične dužnosti, može s pravom prigovoriti samo tada, kada je nastala nenadno, neočekivano, uslijed prilika neodvisnih od volje stranaka a te prilike pri uglavi pogodbe očividno nijesu ulazile, po naravnom shvatanju, u opseg mogućnosti. Ali toga ovdje nema. Da nerazmjera izmedju davanja s jedne i davanja s druge strane, u nazočnom slučaju nema, dokazano je onim što se je ranije navelo. Ugovornici su osim toga uočili i mogućnost da papirni novac izgubi na svojoj vrijednosti. Pozajmilac je naime, preslušan kao stranka, iskazao da po iskustvu, što je imao u Južnoj Americi, gdje je dugo živio, nije imao pouzdanja u papirni novac, jer bi često vrijednost toga novca propadala, pa da je baš s toga zahtijevao da se uvrsti u ugovor zlatna klauzula. A to ishodi i iz same prirode te klauzule. Ugovornici su dakle uočili mogućnost, da bi papirni novac mogao izgubiti od svoje vrijednosti.

Osim navedenoga, onaj koji hoće da pri govori gospodarstvenu nedosežnost, mora da nije svojom krivnjom ništa propustio, čime bi se ta navodna nedosežnost dala ukloniti ili umanjiti, a navlastito mora da je bio spravan poduzeti sve kako bi se toj nedosežnosti izbjeglo. Tužeca je strana naprotiv propustila za više godina da namiri dug, koji bijaše već 29. januara 1913. dospio; nasljednici dužnika, tužitelji, veoma sposobni trgovci na veliko, kojima su prilike konjunktore morale biti poznate, ne namiriše dug ni god. 1916., kad je protiv njih za taj dug bila zavedena ovrha; oni su već tada uvidjeli, da vrijednost zlatnog novca raste; sasvijem tim, i premda su bili u stanju da dug namire, smatrali su korisnijim za vlastitu privredu da ga ne namire; iza presude Vrhovnog Suda u Beču od 28. maja 1918. Rv IX 24/18 dostavljene im 26. juna 1918., dakle nekoliko mjeseci prije sloma Austro-Ugarske monarhije, moralo im je biti i odveć jasno da njihovo stajalište da se mogu riješiti duga u zlatu isplatom nominalnog iznosa u papiru, nije imalo oslona u zakonu, ta im presuda čisto i bistro veli da su bez sumnje dužni da dug podmire efektivno u zlatnim krunama«. Navodna gospodarstvena nedosežnost je posljedica njihovog neopravdanog vladanja, njihove odvlake.

Tuženik ne traži ništa više od onoga što je po unutrašnjoj vrijednosti dao, a tužitelji nemaju ništa više da dadu od onoga što je zajam vrijedio za njihovo gospodarstvo i njihovu ti-

govinu, u kojoj su imali prigode da ga potpuno iskoriste.

Neosnovani su po tom i prigovori pod f).

Tužea strana nije dokazala, da je iza kako je postao ovršni naslov, na kom se ovršai postupak temelji, nastala činjenica što ukida ili sprečava traženje (navodi pod c), d), e), f) u vezi sa § 35. o. r).

Ni revizijski razlog br. 4 § 503. gr. p. nije osnovan u nijednoj smjernici.

Reviziji je valjalo ne udovoljiti.

10.

Pravilo je, da se mladoletnik ne more zavezati in so določbe §§ 152. in 246 o. d. z. le izjeme, ki jih ni raztezno razlagati.

(Odločba stola sedmorice, odd. B v Zagrebu kot revizijskega sodišča od 27. apr. 1925, Rv 298/25—1.)

Mladoletna toženka, nameščena pri neki tvrtki je obiskovala tožiteljevo zasebno šolo v letu 1923/24 in plačevala šolnino iz svojega zaslužka. Januarja 1924 je prenehala obiskovati šolo radi bolezni. Tožitelj je zahteval plačilo šolnine za januar in februar, ker da je bilo pogojeno, da se šolnina plača ne glede na obisk za celo leto in samo tedaj ne, ako toženka odide iz Ljubljane.

Prvo sodišče je tožbi ugodilo z vidika § 246 o. d. z.

Prizivno sodišče je zavrnilo tožbeni zahtev, ker da se toženka — najsi ji je bilo

znano ali ne, da mora kljub bolezni plačati šolnino — kakor mladoletna ni mogla tako daleč zavezati, ko njena služba ni bila taka, da bi ji nosila tudi v bolezni polno plačo.

Tožiteljevo revizijo je revizijsko sodišče zavrnilo iz sledečih razlogov:

Glasom dejanskih navedb v tožbi zahteva tožitelj plačilo učnine za meseca januar in februar 1924. leta. — Da bi se naj vtoževani znesek nanašal na meseca februar in marec 1924, ni nikjer v spisih posvedočeno. — Tudi ni tožitelj na nobeni razpravi prigovarjal, da se taka prememba njegovih prejšnjih dejanskih navedb v razpravi zapisnik ni zapisala. — V zmislu § 215 cpr. je tedaj vzeti dokazanim, da iztožuje tožitelj šolnino za meseca januar in februar.

Sodišče prve stopnje je tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo. To odločbo je tožena stranka izpodbijala s prizivom v celem obsegu in je uveljavljala med drugim tudi pravnopomotno presojo sporne stvari. Zatrjevala je, da je naziranje sodišča prve stopnje napačno, ko ono zaključuje, da je v navzočem primeru njena obveza glede plačevanja učnine, da si je bila ob sklenitvi pogodbe še mladoletna, z ozirom na določbe §§ 152 in 246 o. d. z. veljavna.

Na prizivni razpravi je tožeča stranka izrecno priznala, da ji je toženka šolnino za mesec januar 1924 že plačala. Prizivno sodišče pa je še nadalje ugotovilo, da je bila ta šolnina plačana že v prvi polovici meseca januarja t. j. toraj že pred vložitvijo tožbe. Glede na

določbo § 226 opr. je imelo tedaj prizivno sodišče vzeti dokazanim, da je šolnina za mesec januar že plačana. Zato pa je prizivno sodišče smelo že s tega vidika toženiku prizivu v pogledu omenjene učnine ugoditi ter tozadnji tožbeni zahtevek zavrniti. Saj je tožena stranka že na prvi stopnji ugovarjala, da je učnino za mesec januar naprej plačala. Toženka pa je tudi v prizivu uveljavljala, da je sodišče prve stopnje sporno stvar v tej smeri pomotno presodilo. Le tedaj, če bi tožena stranka v tej smeri niti ne bila izpodbijala prvosodne sodbe, bi je prizivno sodišče ne smelo pravno presojudati in izpreminjati.

Prizivno sodišče potemtakem s spremembo prvosodne sodbe v pogledu vtoževane učnine za mesec januar v znesku 100 Din ni prekorajilo svoje presojevalne pravice. Zato pa ni podan revizijski razlog iz točke 2 § 503 opr., ki je v tej smeri uveljavljen.

Prizivna sodba pa tudi ni pravnopomotna, v kolikor je bil ž njo zavrnjen tožbeni zahtevek glede šolnine za mesec februar v znesku 100 Din. Ugotovljeno je po prizivaem sodišču, da je toženka vsled bolezni že meseca januarja 1924 opustila obiskovanje tožiteljeve šole ter da je v mesecu februarju in sploh pozneje ni več obiskovala. V mesecu februarju tedaj toženka niti ni prejerala od tožitelja kake protidajatve. Sicer pa uveljavlja itak že tožitelj sam plačilo šolnine za mesec februar le radi tega, ker da je bila toženka že po statutih šole brezpogojno dolžna, plačevati učnino celo šolsko

leto, če tudi je zbolela in zato že med šolskim letom izstopila iz šole. Toda na ta način bi toženka prevzela neko obvezo brez vsake protidajatve, kar ne znači nič manj, nego da naj plačuje naknado za to, ker vsled bolezni ne more več obiskovati šole. A take obveze mladotnikov mora sodišče pač v vsakem primeru glede na obstoječe razmere posebej preiskovati ter preiskusiti, če jih mladotniki morejo veljavno prevzemati.

V zmislu §§ 152 in 246 o. d. z. se more otrok, ki ga ne preživljajo več stariši, brez privolitve svojega očeta, oziroma varuha samostojno zavezati ter svobodno razpolagati le z rečmi, ki si jih pridobi s svojo marljivostjo. Ko pa je neobveznost mladotnika pravilo in so zgorenje zakonove določbe izjemne naravi, jih ni smeti raztezno razlagati. Zlasti je vselej paziti na to, da vsled nedoletnikove obveznosti ne utrpe škode njegove osebne, stanu primerne potrebe. Tembolj pa je še v navzočem primeru omejiti toženkino opravičenost na predmetne obveznosti, ko ona za mesec februar sploh ni prejerala nikake protidajatve, marveč je ž njo obremenjevala le sebe. H kratu je še vpoštevati, da je prizivno sodišče ugotovilo, da je imela tožiteljica v vprašavni dobi le malenkostne dohodke ter da je njena predmetna zaveza daleč presegala njene finančne moči.

Iz vseh teh okoliščin se mora pač le zaključiti, da je bila v navzočem primeru v zmislu § 865 o. d. z. potrebna očetova privolitev, če se je hotela toženka napram tožitelju zavezati,

da bode plaćevala učnino skozi celo šolsko leto, če tudi bode morda morala radi svoje boleznizistopiti iz šole. Ko se toraj toženka tozadevno samostojno ni mogla zavezati, a očetove privolitve ni, predmetna toženkina obveza nima veljave. Zato je prizivno sodišče tudi glede učnine za mesec februar upravičeno ugodilo toženkinemu prizivu ter zavrnilo ta tožbeni zahtevek.

Itotako na točko 4 § 503 opr. oprti revizijski razlog, ki je v tej smeri uveljavljen, potemtakem ni podan.

Kar je rečeno glede učnine za mesec februar, bi veljalo tudi za učnino za mesec marec, ko bi bila resnična tožiteljeva trditev, da se je v tožbi le pomotoma navajalo, da se iztožuje učnina za meseca januar in februar, ter da velja vtoževani znesek 200 Din za meseca februar in marec, a da ta popravek ni bil v razpravni zapisnik zapisan.

11.

Zakon o stanovima od 30. decembra 1921. god. važio je u punu opsegu i od 1. januara 1925. g. pa do 15. maja 1925. god.

(Rješenje Stola sedmorice, Odj. B. u Zagrebu kao revizijskog suda od 28. jula 1925. god., Rv 582/25.)

Tužilac, Z. S. z. s. o. j. u S. otkazao je danom 11. februara 1925. g. tuženici A. D. u S. stan nalazeći se u kući vlasnosti tužiočeve, L. ul. glavna zgrada Z. D., za dan 1 marta 1925. g. te je tražio da otkaz bude prihvaćen,

jer da je prestao da važi zakon o stanovima od 30. decembra 1921. g. i da se radi o najamnom odnosu, koji nije bio ugovoren na duže vrijeme već se mučke obavljao od mjeseca do mjeseca. Tuženica je prigovorila, da još postoji zaštita stanara, jer da rečeni zakon nije prestao važiti.

Prvo stepeni sud. Kotarski sud u Splitu, prihvatio je otkaz s razloga, što je smatrao da je pomenuti zakon o stanovima od 30. decembra 1921. prestao da važi sa 1. januara 1925. g. jer njegov rok trajanja nije bio zakonodavnim putem produljen.

Drugostepeni sud, Okružni sud u Splitu, osnažio je presudu prvoga suda.

Na reviziju tužene stranke **Stol sedmorice, Odj. B.** kao revizijski sud presudio je:

Udovoljava se reviziji pa se preinakom presuda nižih sudova proglašuje beskreposnim te se poništava otkaz K 27/25—1 kojim je tuženici bilo naredjeno, da pod prijetnjom ovrhe 1. III. 1925. g., u 12 sati ostavi prost od osoba i stvari tužiocu na slobodno raspoloženje stan, koji ona drži u najmu u kući vlasnosti tužiočeve L. ul., glavna zgrada Z. D., podkrovlje, a koji se sastoji iz četiri sobe, kuhinje i nusprostorija.

Razlozi:

Prizivni je sud mišljenja, da je Zakonom o Budžetskim Dvanaestinama 31. marta 1925. g. bilo osnaženo rješenje Ministarskog Savjeta br. 1471 od 18. decembra 1924. g., ali da to rješenje nije produljilo valjanost Zakona o

stanovima za sudove, niti da je uopće ticalo u sudsku judikaturu, nego da se je odnosilo samo na postupak upravnih vlasti. Nadalje mnije prizivni sud, da je pomenutim zakonom o Budžetskim Dvanaestinama, istina, izrečeno da ne vrijede i nemaju se izvršiti sudske presude, koje su poslije 1. januara 1925. g. izdane a u protivnosti su sa pomenutim rješenjem Ministarskog Savjeta, ali da tom rješenju sudske presude ne mogu biti protivne kada rješenje samo nije vrijedilo za sudove.

Drugi odjeljak člana 93 pomenutog zakona o Budžetskim dvanaestinama glasi ovako: »Ne vrede i neće se izvršivati sve odluke i presude redovnih sudova, donete na području van teritorije Srbije i Crne Gore, koje su donete protivno označenoj odluci Ministarskog Savjeta a u vremenu od 1. januara 1925. godine pa do 15. maja 1925. god.« Isto tako glasi i drugi odjeljak člana 79. Zakona o stanovima 15. maja 1925. god. Kad bi ispravno bilo mišljenje prizivnog suda da odluke i presude redovnih sudova ne mogu biti protivne pomenutu rješenju Ministarskog Savjeta, onda se naredjenje Zakona o Budžetskim Dvanaestinama i Zakona o stanovima ne bi moglo uopće primijeniti. Zakonodavac bi dakle u tom slučaju bio donio jedno sasvim izlišno naredjenje. Taj apsurdan zaključak do kojega se neminovno dolazi polazeći sa pretpostavke prizivnog suda mora se a priori otkloniti, naročito kada se uvaži da se radi o zakonu dugo pripremanu koji kao malo koji drugi zakon.

zasijeca u životne interese širokih slojeva naročito gradskog naroda. U stvari, zakonodavac nije htio da uzakoni ništa izlišna, već je on htio da izvrši jedan po njegovu mišljenju vrlo nuždan zakonodavni čin. Prizivni sud tek, tumačeći više pomenuto zakonsko naredjenje, pušta iz vida propis § 6 o. gr. z. prema kojemu se jednom zakonu ne smije u primjeni pridavati nikakav drugi smisao do onaj, koji proističe iz vlastitog značenja riječi u njihovoj vezi i jasne namjere zakonodavčeve. Namjera zakonodavčeva jasno se ispoljava kada se samo razmotri sve što je prethodilo više pomenutu naredjenju Zakona o Budžetskim Dvanaestinama i Zakona o stanovima. Ministar Socijalne Politike u vršenju svoje dužnosti, da se pored ostalog stara i o zaštiti socijalno i ekonomski slabijih građana podnio je Ministarskom Savjetu referat o regulisanju zakupnih odnosa poslije 1. januara 1925. g. d. d. 14. decembra 1924. g., obnarodovan u broju 292-LIX. Službene Novine od 22. decembra 1924. g. U tom se referatu ističe, da sa danom 1. januara 1925. g. ima da prestane važnost i najvažnijih odredaba Zakona o stanovima od 30. decembra 1921. i da stupe na snagu po članu 1. toga zakona opšti propisi građanskog zakonika i gradj. sud. postupnika, koji su važili još prije 1914. g. na teritoriji pojedinih pokrajina naše države, a kada bi se to desilo, da bi zakupci došli u vrlo težak položaj, jer da bi izgubili nekretnost, a u pogledu visine zakupnih cijena da bi bili prinudjeni da plaćaju toliku zakup-

niau, koja ne bi stajala ni u kakvoj srazmjeri sa njihovim prihodima. Po mišljenju Ministra Socijalne Politike, to bi moglo izazvati velike društvene potrebe, koji se moraju izbjeći po svaku cijenu, da se ne bi inače poremetio red i mir u državi pa da je stoga nužno, da se održi današnje pravno stanje u pogledu zakupnih odnosa, koje je do sada bilo regulisano jednim zakonom podjednako za sve krajeve u državi. Najzad Ministar Socijalne Politike ističe, da sada nije moguće da se to važno životno pitanje riješi redovnim zakonodavnim putem pa s toga da nema drugog izlaza nego da Kraljevska Vlada reguliše ovo pitanje odlukom, koja će važiti do 1. maja 1925. g., a do toga vremena da se donese definitivni zakon o stanovima. S obzirom na ta posmatranja Ministar predlaže da Ministarski Savet odluči, da do 1. maja 1925. g. nadležni ministri primijenjuju sve odredbe iz Zakona o Stanovima od 30. decembra 1921. g.

Ministarski je Savet u svojoj sjednici od 18. decembra 1924. god. odlučio da usvoji predlog Ministra Socijalne Politike i da u smislu te odluke izdade i potrebna naredjenja. Stavljen pred alternativu ili da pušti neka se sasvim ispuni slovo zakona o stanovima od 30. decembra 1921. prema kojemu sa danom 1. januara 1925. god. imaju da stupe na snagu opšti propisi gradjanskog zakona i gradj. suds. postupka i da prema tome prestane zaštita socijalno i ekonomski slabijih gradjana ma da je ta zaštita, po njegovu mišljenju, bila još neophodno

nužna, ili da po svaku cijenu izbjegne društvene potrebe, da se ne bi poremetio red i mir u državi, a to bi se po njegovu mišljenju, ne-minovno bilo desilo kada bi se morale strogo primijenjivati sve odredbe zakona o stanovima od 30. decembra 1921. g. upogled trajanja njegove snage — Ministarski se Savet odlučio za ovo posljednje, naime zato da izbjegne društvene potrebe, čime je on htio da žrtvuje manje dobro t. j. strogo primijenjivanje zakona, da bi spasio ono, što je on smatrao većim dobrom, t. j. red i mir u državi. Očito je dakle, da je Ministarski Savet pri tom htio da se pokori prirodnom zakonu nužde, koji je kaon zakon jači od svih pisanih zakona opšte priznat na polju javnog i privatnog prava (ispor. uostalom § 2. g. kaz. zak., § 1306 a) o. gr. z.).

Zakonodavac je pak time što je u članu 93 zakona o Budžetskim Dvanaestinama i docnije u članu 79 zakona o stanovima priznao silu i važnost pomenutu rješenju Ministarskog Saveta i proglasio zakonitim sve odluke i radnje zasnovane na tom rješenju a ništavim proglasio sve odluke i presude redovnih sudova ako su donete protivno tom rješenju Ministarskog Saveta, jasno očitavao da on potpuno odobrava gledište Ministarskog Saveta koje je smatrao neophodno nužnim, da poslije 1. januara 1925. do novog zakonodavnog uređenja održi na punoj snazi, i protiv slova zakona, sve one najvažnije odredbe kojima je cilj zaštita ekonomski slabijih stanara. Zakonodavac je dakle više pomenutim članovima izrekao da se mora dr-

žati da je zakon o stanovima 30. decembra 1921. g. bio neprestano u punoj snazi i od 1. januara 1925. g. pa do 15. maja 1925. g. prema tome je na krivom putu prizivni sud i onda kada misli da bi se odredba, prema kojoj ne vrijede sudske presude izdane u protivnosti sa rješenjem Ministarskog Saveta, mogla primijeniti jedino u stadiju izvršivanja presuda izdanih poslije 1. januara 1925. g. Uostalom, funkcija je suda da u skladu sa zakonom uređuje pravne odnose između lica koja se na nj obraćaju a ne da donosi rješenja za koja je stalno da će u ovršnom stadiju biti poništena i na taj način da vrši posao koji je uzaludan a k tome po stranke skopčan sa troškom i gubitkom vremena.

S obzirom na napred označenu jasnu zakonodavčevu volju kojoj se sudovi moraju pokoravati (član 109. Vidovdans. Ustava) svejedno je što je otkaz u ovoj parnici bio dan u mjesecu februaru ove godine, dakle u doba kada još nije bio donesen zakon o Budžetskim Dvanaestinama 31. marta 1925. g. Taj zakon kao donekle i docniji zakon o stanovima ima retroaktivnu moć pa se stoga mora držati kao da je već postojao i u februaru ove godine. Stoga ne treba niti uzimati u pretres pitanje da li bi rješenje nižih sudova bilo osnovano i po zakonodavstvu kako je postojalo u februaru ove godine, da li se radije ne bi moralo držati da naredjenje člana 5 zakona 30. decembra 1921. g. po vremenu nije bilo ograničeno do 1. januara 1925. g. ili, kada bi se i zabacilo to mišljenje, da li se ne bi moralo držati da su-

dovi nisu doduše bili vezani rješenjem Ministarskog Saveta 18. decembra 1924., koje njima nije ni upravljeno bilo, ali da su sudovi i na osnovu zakonodavstva u februaru 1925. g. bili dužni da i oni uzmu u obzir zakon nužde uvažen od Ministarskog Saveta. Jer, dovoljno je uputiti na posmatranja Ministra Socijalne Politike koji je — kako u referatu ističe — saslušao velike župane, Okružne Sudove i Savjetodavni Odbor, pa bi, zacijelo i po vlastitu iskustvu, sudovi bili morali sebi predočiti nedogledne posljedice kada bi svi stanari, u prvom redu javni namještenici morali plaćati kirije koje »ne bi stajale ni u kakvoj srazmjeri sa njihovim prihodima«, u mnogo slučajeva, šta više, uopće prevazilazile sve njihove prihode. U podroban pretres svih tih pitanja ne treba, međutim, zalaziti, netom se mora držati kao da je i u februaru 1925. g. važio još u punu opsegu zakon o stanovima 30. decembra 1921. godine. Kako pak tužilac u svom otkazu ne navodi nijedan od razloga taksativno pobrojanih u članu 5. tog zakona, njegov se otkaz morao proglasiti beskreposnim.

Osnovan je s toga istaknuti revizijski razlog br. 4 § 503. gr. p. pa je bilo red reviziji udovoljiti i presuditi kako je naznačeno u presudnoj izreci.

12.

Uknjižba prava zaloga u stranoj valuti obzirom na propis § 78. gr. zak.

Rješenje Vrhovnog Suda za Bosnu i Her-

cegovinu u Sarajevu od 20. novembra 1925., Broj 3572/25. gr.

Vrhovni sud za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu udovoljujući utoku I. T. protiv odluke kotarskog suda u C. od 25./9. 1924., kojom je odbijena njegova molba da se na osnovi ovršnog otpravka osude okružnog suda u B. od 9. 5. 1922. i odluke istog suda 3. 10. 1922. dozvoli uknjižba ovršnog prava zaloga na nepokretnine H. Č. riješio je:

I. Na temelju ovršnog otpravka osude okružnog suda u B. od 9. maja 1922. i odluke istog suda od 3. 10. 1922. dozvoljava se uknjižba ovršnog prava zaloga na 7/40. gr. ul. br. 53., 21./128. gr. ul. br. 54. i 1/24 gr. ul. 684. sve K. o. S., koji su dijelovi upisani na ime H. Č., za tražbinu molitelja I. T. od 65 sjevero-amerikanskih dolara, parbenog troška u iznosu od 649 Din 50 para (2598 K) troška zaporke ovršnosti u iznosu od 321 Din 50 para. Ujedno se dozvoljava ubilježba zajedničkog zaloga s tim, da gr. ul. br. 53. K. o. S. bude glavni a ostali ulošci sporedni.

II. U ostalom se molba odbija.

Razlozi:

Na I. Moliočevo potraživanje je 65. sjevero-amerikanskih dolara, dakle brojno izvjesna novčana svota. Dolar je poznata valuta, čiji se kurs redovito na domaćim burzama notira i objavljuje. Prema tome ko pregleda gruntovne knjige i nadje upise potraživanja u dolarima, može lako da razabere i veličinu opterećenja

dotične nekretnine. S toga dozvola upisa založnog prava za potraživanje u poznatim valutama nije u protivnosti sa propisom § 78. gr. zak. Naredbe, koje se spominju u napadnutoj odluci, ne odnose se niti imaju ikakvih veza sa predmetnim pitanjem.

Na II. Molba je odbijena u koliko se odnosi na Gr. ul. 864. K. o. S., jer u njemu nije ovršnik upisan kao vlasnik. Takodjer je molba odbijena, u koliko se traži osiguranja dolara prema vrijednosti na dan plateža i osiguranja daljnjih ovršnih troškova, jer tu nema brojno izvjesne novčane svote niti je u molbi navedena najviša svota, do koje ide tražbina (§ 78. gr. z.)

13.

Klauzula rebus sic stantibus može se putem analogije (§ 7 o. g. z.) primijeniti i na slučaj neopravdanog koristovanja uslijed poratne devalvacije valute. Klauzula nema za neminovno djeinstvo raskidanje ugovora, već se ugovor mora da po mogućnosti održi na snazi sa promjenama koje promjenute prilike nameću.

Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu kao revizijskog suda od 10. septembra 1925. Rv 591/25.

Između firme Š. i tuženog industrijskog preduzeća S. bio je 1901. god. sklopljen ugovor, kojim je firma Š. dala u zakup tuženiku S. sva svoja vodena prava i neke nekretnine

na rijeci K. Ugovor je bio sklopljen za 29 godina t. j. do 1930. god. Ustanovljena zakupnina 78.000 K godišnjih isplativih u tromjesečnim obrocima. U članu 18. ugovora bilo je utanačeno, da će tužena firma S. uzeti na sebe sve nenadane opasnosti, koje bi mogle zateći objekte zakupa, te da će na nju pasti posljedice sviju nezgoda pa i vanrednih, izuzevši samo totalno uništenje objekata.

Nakon Svjetskog Rata firma Š. tražila je s obzirom na devaluaciju krune povišicu zakupnine. Firma S. izjavila se spremnom da tu povišicu dozvoli samo u toliko da mjesto 78.000 K plaća 78.000 Din. Firma Š. na to nije pristala te je prikazala protivu firme S. tužbu, kojom ište da tuženica za posljednji kvartal 1922. god. bude osuđena da plati u ime zakupnine iznos od Din 243.750 t. j. da zakupnina bude povišena pedeset puta. Firma S. predložila je da se tužba odbaci.

Prvostepeni je sud tužbi udovoljio, prizivni ju je sud odbacio, dok je Stolsedmorice Odj. B. kao revizijski sud udovoljio reviziji tužiteljčinoj i uspostavio prvostepenu presudu.

Razlozi:

Novac je gospodarsko dobro koje uslijed običaja u prometu ili uslijed zakonskog propisa služi kao opće sredstvo zamjene i kao izraz vrijednosti svih vrsta imovine. Dok dakle izvjesna moneta na nekom teritoriju važi već po zakonu, svatko je, izuzevši slučaj efektivne

isplate (§ 987. o. gr. z., čl. 336 trg. zak. i čl. 37 mj. reda), mora primati kao sredstvo plaćanja, bez obzira na njenu internacionalnu tečajnu vrijednost kao što i bez obzira na njenu nutarnju vrijednost, i to po nominalnoj vrijednosti monete t. j. po vrijednosti koju sam zakon dava dotičnoj moneti. Tužiteljica u konkretnom slučaju ne zastupa stanovište koje bi bilo protivno onom maločas izloženom. Ona u suštini tvrdi, da firma Š. ne može da bude prisiljena da i dalje prima u ime godišnje zakupnine iznos od 78.000 K utanačen ugovorom 12. jula 1901. g., jer je vrijednost tog iznosa uslijed Svjetskog Rata i njegovih posljedica doživjela katastrofalan pad, pa da bi dalje primanje samo tog iznosa značilo obogaćenje firme S. na očitu štetu firme Š., a to sve da bi bilo u opreci sa intencijom ugovorača koji sklapajući ugovor 1901. g. nisu predvidjeli niti su mogli predvidjeti posljedice Rata koje su nastupile na privrednom polju, pa su stoga prećutno pretpostavljali da će tadanje prilike trajati i ustanovili za činidbu jednog ugovarača srazmjernu protivučinidbu a taj srazmjer da je sada bitno poremećen.

Tužiteljica dakle tvrdi da postoje naročite okolnosti uslijed kojih je nastala povrjeda prava, koja je firma Š. stekla ugovorom 12. jula 1901. g., te samo iz te povrjede ona izvodi svoj tužbeni zahtjev.

Rješenje, koje je o tom tužbenom zahtjevu donio prizivni sud nije u skladu sa zakonom

te tužiteljica s pravom ističe revizijski razlog br. 4 § 503 gr. p.

Prizivni sud ne odobrava mišljenje prvo-stepenog suda da su stranke pri sklapanju ugovora zajednički, dakle složno pretpostavljale, da će unapred trajati one iste prilike pod kojima je ugovor bio sklopljen za jednu i drugu stranku. Prizivni sud mnije, da ugovarači o tome nisu mogli biti uvjereni, jer da je svakome poznata promjenljivost prilika, pa da se mora zaključiti, ako su ugovarači uza sve to sklopili ugovor za tako dugo vrijeme, da oni nisu pretpostavljali za njegovu valjanost nepromjenljivost prilika, već da su se svaki za sebe podvrgli pogibeljima, koje su ih mogle uslijed promjene zateći. Ovo je, po mišljenju revizijskog suda, osnovna grješka u razlaganju pobijane presude. Jer, ugovarači 1901. god. mogli su prirodno da imaju u vidu one neizvjesnosti i nepredviđjene promjene, koje su se mogle kretati u granicama njihova iskustva. Pad valute, koji je nastupio poslije Svjetskog Rata, daleko prevazilazi granice iskustva i najopreznijeg i najpametnijeg privrednika 1901. g. Zapažale su se, istina, i prije Svjetskog Rata oscilacije u vrijednosti raznih valuta, poznavale su se i privredne posljedice ratova, koji su se vodili u toku prošloga stoljeća, ali sve to ne može da izdrži niti pri spodobu sa promjenama na privrednom polju nastalim nakon Svjetskog Rata. Da bi se vidjela razlika u vrijednosti valute prije i poslije rata, dosta je sjetiti se kakvu je gospo-

darsku snagu predstavljao prije Rata iznos od 78.000 K, kada je, kako je utvrđeno, bio u vrijednosti ravan iznosu od 81.900 švic. franaka, dok se je 1922. g. srozao na vrijednost od 1116.14 švic. franaka. Iznos od 78.000 K. predstavljao je prije rata otprilike dvadeset-godišnja sveukupna beriva državnog činovnika IX. razreda, koja su mu k tome bila dostatna za pristojno življenje, dok danas taj isti iznos predstavlja otprilike platu služitelja za samu jednu godinu, kojom on može jedva da namiri svoje najnužnije potrebe. Opasnost da vrijednost novca toliko padne bila je dakle nesumnjivo izvan svijesti ugovarača 1901. g. Dokaz tome taman član 18. Ugovora na koji se pozivlje prizivni sud. Ako je naime bilo uglavljeno da firma S. uzima na sebe sve nenadane opasnosti pa i one vanredne, ali od te odgovornosti izuzeto potpuno uništenje objekata uzetih u zakup, stalno je da bi stranke, kada bi bile mogle samo slutiti da će vrijednost zakupnine onako pasti kako je u stvari pala, bile i taj slučaj predviđjele u ugovoru. Jer, ako firma S. nakon pada valute za sve one predmete, koje je dala u zakup prima na godinu 19500 Din, to je po gospodarskom djeinstvu za firmu S., iako ne isto, ali gotovo ono isto što bi za firmu S. bilo totalno uništenje objekata uzetih u zakup. Gospodarskom momentu pitanja pobijana presuda ne poklanja uopće potrebitu pažnju, ma da je očito jedino taj momenat bio odlučan po ugovarače. Tako pobijana presuda ne odobrava mišljenje prvo-

stepenog suda, da su stranke očito htjele da činidba bude u razmjeru sa protivučinidbom pa da su imale namjeru da taj razmjer i dalje postoji. Posmatranja, koja u toj vezi navodi prizivni sud ne nalaze nikakva oslonca u činjenicama utvrđenim u procesu, a niti u pojavama privrednog života. Ako svaki ugovarač nastoji da sa gledišta svojih probitaka izvuče što veću korist, iz toga se ne mora logički izvesti da konačni rezultat njihova pogadjanja ne predstavlja srazmjer između činidbe i protivučinidbe. Nudilac ma kojeg ekonomskog dobra obično traži više nego li potraživač daje, ali uslijed dještvovanja utakmice, cijena na koju se ugovarači konačno slože predstavlja ipak srazmjer između vrijednosti činidbe i vrijednosti protivučinidbe. To je opća pojava u normalnim privrednim prilikama kakve su postojale prije Rata, pa dakle i 1901. g., a ratio zakona donesenih za suzbijanje skupoće nalazi se baš u tome što je zakonodavac pretpostavljao, da je ta slobodna igra između ponuda i potraživanja bila uslijed ratnih prilika poremećena. U ovom slučaju gdje se ne radi o kojekakvom vašarskom poslu, već o industriji prvoklasne važnosti, i gdje je ugovor nesumnjivo sklopljen tek nakon svestranih, temeljitih kalkulacija, nema nikakva razloga, da se ne drži da je ugovaračima bilo jedino do toga, da postignu pravedan srazmjer između činidbe i protivučinidbe. Prizivni sud, naprotiv, misli da bi se moglo govoriti o srazmjeru za buduće, biva da se ne poremeti onaj srazmjer

između zakupnine i vrijednosti objekata, koji je stvoren pri pogodbi, ali da je očito da stranke nisu ni na takav srazmjer računale, kako se opet razabire iz uglave čl. 18 po kojoj je firma Š. imala da prima ugovorenu zakupninu od 78.000 K. i u slučaju da bi se zakupni objekti oštetili, premda bi time bio taj srazmjer između činidbe i protivučinidbe poremećen. Po mišljenju prizivnog suda firma S. bila bi dakle tom uglavom čl. 18 Ugovora žrtvovala svoje sopstvene interese i pristala, na vlastitu štetu, u slučaju oštećenja objekata na nesrazmjer između obostranih činidbi, i time dosljedno pogodovala firmu Š. Kada bi to shvatanje bilo ispravno, onda bi se iz toga mogli povući zaključci, koji jamačno ne bi podupirali stanovište firme S., već bi, obrnuto, podupirali radije stanovište firme Š. Ali shvatanje prizivnog suda nije ni po čem opravdano. Ako se firma S. obvezala, da će plaćati neokrnjenu zakupninu i u slučaju oštećenja objekata, ta obveza stoji u vezi sa ostalim obvezama njenim i firme Š., koje sve obveze predstavljaju jednu nerazdruživu cjelinu, a nema a ma nikakva razloga da se uzme da bi firma S., prosto iz darežljivosti, bila žrtvovala ili izložila opasnosti svoje interese ako za to nije primila nikakvu protuuslugu, koja je mogla naći izražaja ili u nižoj zakupnini ili u ma kojoj drugoj uglavi ugovora.

Ako se dakle na osnovu kazanih posmatranja mora držati da ugovarači niti su predvidjeli niti mogli predvidjeti, da će vrijednost

protivučinidbe firme S. pasti onako kako je pala i dalje mora držati, da su ugovarači ustanovili pravilan srazmjer između činidbe i protivučinidbe, i da je taj srazmjer uslijed Svjetskog Rata na štetu firme Š. bio poremećen na način, da iznos od 78.000 K isporodjen sa njenom činidbom uopće ni ne dolazi u obzir kao neka gospodarska vrijednost, onda se s potpunim pravom traži povišenje zakupnine. U ovako vanrednu slučaju radikalne promjene gospodarskih prilika uslijed koje je nastalo oštećenje jednog ugovarača a tome je oštećenju jedini izvor u neopravdanu koristovanju drugog ugovarača, tako da se imovina jednoga povećava zbog gubitka što zadešava imovinu drugoga ugovarača, sud mora da u granicama zakona na zahtjev oštećenog ugovarača uspostavi poremećeni srazmjer. Odstupanje od stroge primjene načela izloženih u uvodu ovog obrazloženja tada je sasvim u skladu sa slovom i duhom zakona. Opći gradj. zakonik polazi u svojim propisima sa pretpostavke, da je valuta zdrava i postojana. Ta pretpostavka u ovom slučaju ne postoji, pa se s toga na ovaj slučaj niti ne mogu bukvalno primijeniti propisi zakonika pa ni oni o zakupnoj pogodbi. Zakon za tu eventualnost sam daje uputstvo u § 7. o. gr. z. prema kojemu se treba obazreti na slične u zakonima jasno riješene slučajeve i na osnove drugih s njima srodnih zakona, a u slučaju da pravni slučaj i tada ostane sumnjiv, onda ga treba prosuditi po načelima prirodnoga prava s obzirom na brižljivo

prikupljene i zrelo rasudjene okolnosti. Ovaj propis § 7. o. g. z. mora se kao svaki drugi zakonski propis shvatiti kao imperativ zakonodavčev, kojemu se sudac mora da povinuje (član 109 Vidovd. Ust.). Zakonodavac je sam bio o tome svijestan, da njegovo djelo ima praznina, kao što svako ljudsko djelo ima nedostataka, pa je stoga uprav naredio da se praznine ispune ili putem analogije ili po načelima prirodnoga prava. Ako se dakle postupa po upustvima § 7 o. g. z., ne sudi se ni contra legem, ni praeter legem, već uprav secundum legem. Sasvim je u skladu sa zakonom prvostepeni sud primijenio klauzulu rebus sic stantibus. Opći gradjanski zakonik sadrži cijeli niz odredbi, kojima je klauzula reb. sic stant. osnovna misao. Ta je misao ne samo jasno izražena u §§ 936, 1052, 901 u vezi sa § 863, već se ona ispoljava takodjer iz mnogih drugih odredbi kao n. pr. iz onih §§ 458, 947, 948, 954, 1021, 1048, 1104, 1117, 1170a, 1189, 1210, 1211, 1247, 1260, 1291, 1389, 1398, 1447 itd. o. gr. z. Ni jedan privatno pravni zakonik i nijedan ugovor nije sračunat na nastupanje katastrofa u čovječanstvu, niko se njima ne može oduprijeti, ni jedna zakonodavna ni ugovaračka volja nije se prostirala na nepoznata djeljstva neslučenih katastrofa (Sperl: Der Einfluss des Krieges auf laufende Bauverträge). Opći gradjanski zakonik u svim svojim imovinskopравnim propisima polaže težište, ne na juridičku konstrukciju slučaja, već na gospodarski momenat pitanja, pa za volju tog go-

spodarskog momenta on u nekoliko slučajeva određuje da se, šta više, već izvršen ugovor može ukinuti. Tako se prigovor radi prikrate preko polovice (§ 934 o. g. z.) sastoji u tome što se jedan ugovarač prevario u pretpostavljenoj vrijednosti protivučinidbe i zakon dozvoljava ukidanje ugovora već onda kada vrijednost protivučinidbe ne dostizava tek polovicu vrijednosti činidbe. Amo spada i veći dio kondikcija, naročito ona »causa data, causa non secuta«. Svakako klauzula se ne proteže na izvršene ugovore, a u ovom slučaju se ni ne radi o izvršenu ugovoru. Da firma S. nije potpuno izvršila ugovor, to je nesporno, a svejedno je kako se imaju okrstiti njene periodičke daće. Izvor im je nesumnjivo u ugovoru 1901. g., dakle u jednom predratnom pravnom naslovu. Isto tako i činidbi firme Š. Samom predajom porabnih predmeta firma Š. nije izvršila sve obveze davaoca u zakup u smislu § 1096 o. g. z. i u smislu ugovora. Radi se ovdje o ugovoru, koji ima da traje do 30. juna 1930. g. Kada bi ispravno bilo protivno stajalište firme S. moralo bi se doći do zaključka, da firma Š., predavši porabni predmet, dakle izvršivši svoju obavezu, ima bezuslovno pravo na zakupninu za cijelo doba ugovora, pa desilo se docnije sa porabnim predmetom što mu drago, dočim ona to pravo nema ni po zakonu (§§ 1104 i slijed. o. g. z.), ni po ugovoru 1901. g. Firma Š., dapače, opire se baš tome, da i dalje vrši ugovor uz nepromjenute uslove, jer tvrdi da joj takovo vršenje ugovora

donosi ogromnu štetu. Firma Š. ne traži razriješanje ugovora, pa već s toga ne treba baviti se tim pitanjem. Svakako će se upozoriti da po napred pomenutim propisima opć. gr. zakonika koji po § 7. o. gr. z. važe po analogiji, klauzula rebus sic stantibus nema za neminovno djestvo raskidanje ugovora (sравни naročito § 1170a o. gr. z.). U ovom slučaju radi se samo o tome, da se riješi pitanje, da li bi firma S., kada bi joj se pri sklapanju ugovora bila predočila mogućnost katastrofalnog pada valute, bila pristala za taj slučaj na povišenje zakupnine u cilju, da se uspostavi poremećena ravnoteža. Na to se pitanje mora, prema onome što se napred kazalo, odgovoriti pozitivno, a sudac u onim slučajevima, gdje su izjave volje sumnjive ili nepotpune, mora da riješi slučaj onako kako bi ugovarači kao čestiti ljudi, koji pošteno i pravično misle i rade, bili izričkom uglavili da su prilike predvidjeli (Franz v. Zeiller, Komentar 1, 71). Zahtjev je prava i pravice, da se ugovorni odnos održi po mogućnosti na snazi sa promjenama koje promjenute prilike neminovno nameću.

Iz kazanih posmatranja proizlazi, da je prvostepeni sud s pravom smatrao osnovanim zahtjev za povišenje zakupnine. Ali iz kazanih posmatranja proizlazi još i to da osnov tog zahtjeva nije devalvacija valute sama po sebi, već da se radi poglavito o tome, da se spriječi neopravdano koristovanje tužene firme S. Tako isto i za visinu povišenja stepen devalvacije valute nije neposredno mjerodavan i neosno-

vano je protivno stajalište tužiteljice i presude suda prvoga stepena. Internacionalni tečaj devalvirane valute može da služi tek kao tertium comparationis pomoću kojega se može otprilike da ustanovi pad vrijednosti neke činidbe. Taj tečaj je dakle samo jedno pomagalo za pronalaženje pravičnog rješenja, i važan utoliko što se preko tog tečaja povišenje ne smije nikada dozvoliti, ali se mjera povišenja inače opredjeljuje prema prvotnom razmjeru činidbe i protivčinidbe, koji se po mogućnosti mora uspostaviti, ako nisu dokazane naročite okolnosti radi kojih je umanjena sposobnost dužnika, da vrši isplatu u prvotnom razmjeru ili radi kojih ne bi bilo pravično da se isplata u tom razmjeru vrši. Te okolnosti moraju u uvažiti kod opredjeljivanja povišenja samo onda kada su i one prouzrokovane uslijed istog događaja uslijed kojega je pala vrijednost potraživanja drugog ugovarača i kada se odnose neposredno na predmet zakupnog ugovora. Takove okolnosti u konkretnom slučaju nisu utvrđene. Tuženica je morala računati i s mogućnošću, da sud usvoji pravno gledište tužiteljice, pa je za taj slučaj bila njena procesna dužnost, da se pobrine da se pretresu i ustanove sve one činjenice, koje bi joj pri opredjeljivanju povišenja mogle biti od koristi (§§ 259, 178 gr. p.). Umjesto toga tužena se je firma S. ograničila u toj smjernici na same tvrdnje, a da na te tvrdnje nije ni ponudila dokaz. Je li ona to propustila stoga što je mislila, da te činjenice ne će biti odlučne ili

stoga što je imala interesa, da te činjenice ne donese do znanja suda, to je svejedno, jer je ona u svakom slučaju sama odgovorna za posljedice svog propusta. Revizijski sud pak nema da se po zvaničnoj dužnosti stara za dopunjavanje dokaznog materijala, već on, kada nema izuzetnih slučajeva ništavosti ili revizijskog razloga br. 2 § 503 gr. p., mora da sudi u samoj stvari na osnovu dokaznog materijala u parnici već utvrđenog (§ 510 gr. p.), jer građanski postupnik nema ustanove slične ustanovi § 283, br. 3 kriv. post. Uostalom, tuženica i u revizijskom odgovoru tvrdi, da nije osnovan ni revizijski razlog br. 2 § 503 gr. p., koji se u reviziji ističe za slučaj, da bi revizijski sud bio mišljenja, da treba drugih podataka i da je prvostepeni postupak manjkav. Ako postupak, kako se u revizijskom odgovoru sasvim ispravno veli, nema mana koje bi bile na štetu tužiteljice, koje ova niti ne konkretizuje, svojom izjavom u revizijskom odgovoru tuženica očituje, da u postupku nema uopće mana, dakle ni na njenu štetu, pa stoga revizijski sud mora da sudi na osnovu onih činjenica, koje su već utvrđene. Je li pak utvrđeno, da su za razdoblje oktobar-decembar 1922. g. piskočile cijene sirovina potrebitih firmi S. za fabrikaciju od 50 do 100 puta, plate radnicima i činovnicima povisile se do 50 puta a preko toga (50 puta) cijene produktima fabrike, onda je i po mišljenju revizijskog suda opravdano za razdoblje oktobar-decembar 1922. g. povišenje izrečeno u prvostepenoj

presudi kada u smjernici napred navedenoj nisu dokazate nikakve okolnosti, s kojih bi se te povišenje ukazalo nepravičnim.

Red bijaše s toga udovoljiti reviziji sa gladišta br. 4 § 503 gr. p. i u samoj stvari uspostaviti presudu suda prvoga stepena, a da nije bilo potreba baviti se još istaknutim revizijskim razlogom br. 3 § 503 gr. p.

14.

»Nesvršeni predmeti« u smislu čl. 80 novog zakona o stanovima od 15. maja 1925. god., Služb. Nov. br. 106—XXI, jesu oni predmeti, koji do 15. maja 1925. god. nijesu bili svršeni presudom u prvom stepenu.

(Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu kao Revizijskog Suda od 26. augusta 1925. god., Rv 583/25.)

U parnici M. R. u S. tužioca protiv M. M. u S. tuženice radi otkaza stana prvo stepeni sud, presudom od 17. februara 1925. g. izrekao je da je krepostan i pravovaljan tužiočev otkaz od 22. maja 1924. g., K 107/24.

Drugostepeni sud, presudom od 11. maja 1925. g. potvrdio je prvomolbenu presudu.

Revizijski sud nije udovoljio reviziji tuženičinoj.

Iz razloga revizijskog suda:

.... U novom zakonu o stanovima, koji je stao na snagu 15. maja 1925. god., nema nikakve općenite ustanove po kojoj bi propisi tog zakona važili natraške i za vrijeme do 15.

maja 1925. Naprotiv, iz člana 79. tog zakona proističe, da je zakonodavac htjeo da do 15. maja 1925. g. važi zakon o stanovima 30. decembra 1921. god., pa je stoga priznao silu i važnost rješenju Ministarskog Savjeta br. 1471 od 18. decembra 1924. god. i odredio da ne vrijede i da se ne će izvršivati sve odluke i presude redovnih sudova, koje su u vremenu od 1. januara 1925. g. pa do 15. maja 1925. g. donijete protivno označenoj odluci Min. Savjeta, kojom je bilo riješeno da se i nakon 31. decembra 1924. god. ima da primijenjiva zakon o stanovima 30. decembra 1921. g.

Ako se, dakle, u članu 80. novog zakona o stanovima odregjuje, da se svi dosadašnji nesvršeni predmeti, za koje su po novom zakonu nadležni sudovi za stanove, imaju predati nadležnim sudovima za stanove, očito je da se time misli samo na one predmete, koji do 15. maja 1925. g. nijesu bili svršeni presudom u prvom stepenu. Dok zakon protivno ne odregjuje, ostaju u punoj snazi važeći propisi, po kojima presudu redovnog suda može da pregleda samo redovni sud pravnog lijeka, dakle prvostepenu presudu prizivni sud, a presudu drugostepenu sud revizijski (§§ 461 i slijed. i §§ 502 i slijed. gr. p.) Prema tome nije se mogao uvažiti predlog revizije, da se ovaj spor predade na konačno rješenje nadležnom Sudu za stanove u Splitu.

15.

Stanovanska sodišča so upravna oblastva. — Spore o pristojnosti med njimi in rednimi sodišči rešuje kasacijsko sodišče (Čl. 110 Ustava). Član 80 zakona o stanovanjih od 15. maja 1925 odkazuje stanovanskim sodiščem vse nerešene predmete brez ozira, pri katerem oblastvu da so prej viseli.

Odl. Stola sedmorice odd. B v Zagrebu od 2. decembra 1925, Rd 52/25.

Hišni lastnik je odpovedal stanovanje na okrajnem sodišču ljubljanskem kapetanu II. klase. Leta je vložil ugovore. Okrajno sodišče je nato s sklepom od 14. VI. 1925 po Čl. 80 st. z. odstopilo spise stanovanskemu sodišču I. stopnje v Ljubljani. To se je pa izreklo nepristojnim, na kar je višje stanovansko sodišče v Zagrebu predložilo spise Stolu sedmorice, odd. B, da reši spor o pristojnosti. Predlog je utemeljevalo da stanovanska sodišča niso pristojna za reševanje stanovanskih odpovedi, vloženih na rednih sodiščih pred 15. majem 1925. t. j. dnem, ko je stopil v veljavo zakon o stanovanjih od 15. maja 1925. Služb. Nov. br. 106, ter da se vse odpovedi, ki so vložene pred 15. majem 1925 in proti katerim so vloženi prigovori, imajo presoati po zakonu, za katerega kreposti so bile vložene, ker — ako bi se odstopili taki spisi stanovanskim sodiščem — bi ta imela reševati odpovedi po zakonu, ki ni bil v veljavi, kar bi se protivilo načelu: *tempus regit actum*.

Obzirom na to drži Viši sud za stanove, da so nerešeni predmeti v smislu čl. 80 zak. o stan. samo oni, ki so ostali nerešeni na dan 15. maja 1925 na bivših stanovanskih oblastih I. stopnje in na bivših stanovanskih sodiščih. To izhaja tudi iz 3. alineje čl. 82 zak. o stan., ker je z isto glede izbranega sodišča, ki je bilo posebna institucija pri stanovanskih oblastih, ustvarjena posebna ustanova, dočim glede odpovedi, ki so po stan. zakonu od 30. decembra 1921. in po pravilniku k temu zakonu spadale pred redna sodišča — niso z novim stan. zakonom izdani nikaki predpisi, zato se morejo odpovedi, začete pred rednimi sodišči, po teh tudi dovršiti, kar tudi odgovarja gori omenjenemu načelu: *tempus regit actum*.

Stol sedmorice odd. B. je na to odločil, da je pristojno v tem primeru stanovansko sodišče.

Utemeljitev:

V smislu čl. 110 in 137 ustave je kasacijsko sodišče pristojno, da rešuje spore o pristojnosti med upravnim, civilnim ali vojaškim oblastvom in sodnim oblastvom. Stanovanjska sodišča so se uvedla z zakonom o stanovanjih z dne 15. maja 1925 št. 106, Služb. Nov. v to svrhu, da določajo in sodijo po tem zakonu. Vprašanje je, da li jih je prištevati upravnim ali sodnim oblastvom po zmislju čl. 110 ustave. Glede na ustroj stanovanjskih sodišč določen v čl. 28 stan. zak. in glede na to, da člani stanovanjskih sodišč niso stalni po zmislju čl. 112 ustave, nego, da jih sme minister za socialno

politiko vsak čas odpozvati, in glede na določbo čl. 74 stan. zak., da mora stanovanjsko sodišče v primeru, da v stanovajskem zakonu ni predpisa uporabljati predpisa upravnega ali civilnega sodnega postopanja, smatra kasacijsko sodišče stanovanjska sodišča za upravno in ne sodno oblastvo po zmislu čl. 110 ustave.

Člen 80 stan. zak. preodkazuje vse predmete, za katere so po stanovanjskem zakonu pristojna stanovanjska sodišča in ki 15. maja 1925. še niso bili rešeni, stanovanjskim sodiščem. Zakon ne razlikuje, so li ti predmeti dotlej viseli pri stanovanjskih oblastih ali pri bivših stanovanjskih sodiščih ali pri rednih sodiščih, nego brez razlikovanja vse odkazuje stanovanjskim sodiščem. Ker je besedilo določno in jasno, se ne da iz dejstva, da so po čl. 27 stanovanjskega sodišča pristojna za odločanje in sojenje po stanovanjskem zakonu in iz dejstva, da je zadobil stanovanjskih zakon obvezno moč 15. maja 1925, zaključiti, da velja določba glede preodkaza samo za stvari ki se visele pri stanovanjskih oblastih I. stopnje in bivših stanovanjskih sodiščih. Ravno tako se ne da tak zaključek izvajati iz okolnosti, da je v odst. 3. čl. 82 stan. zak. posebna določba glede postopanja razsodišč.

Čim spada torej po stanovanjskem zakonu odločba in sojenje pred stanovanjsko sodišče in predmet pri rednem sodišču dne 15. maja 1925, ko je stopil stanovanjski zakon v veljavo, še ni rešen, jer imelo redno sodišče preodkazati stvar stanovanjskemu sodišču. Stanovanj-

ski zakon določa v čl. 2 prestore in zgradbe, ki se jih omejitve zakona ne tičejo, a v čl. 12 našteva osebe, koje štiti. Iz odpovedi ni posneti, da bi se nanašala odpoved na zgradbo, ki jo ima v mislih čl. 2 stan. zakon. iz spisov pa sledi, da je stranka, ki se ji stanovanje odpoveduje, zaščitena po zmislu točke 2 čl. 12 stan. zak.

16.

Iz razloga spomenutih u §. 429 gr. pp. može se putem tužbe kod redovitog suda nadležnog u smislu §. 430 gr. pp. tražiti ukinuće obraničke osude obraničkog suda trgovačke i obrtničke komore za Bosnu i Hercegovinu.

Rješenje Vrhovnog Suda za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu od 13. januara 1925.

broj 4543 gr.

V r h o v n i S u d u S a r a j e v u našao je u parnici A. Proti B. radi ukinuća obraničke osude utok tuženih protiv zaključka okružnog suda u T. od 20. aprila 1925. g., odbiti i napadnuti zaključak potvrditi.

R a z l o ž i :

Napadnutim zaključkom odbio je prvomolbeni sud prigovor utočitelja protiv nadležnosti suda iz razloga, što smatra, da je u smislu § 24. pravilnika za obranički sud trgovačke i obrtničke komore za B. i H. taj obranički sud doduše nadležan, da riješi i o tužbi na ukinuće

obraničke osude, ako se ukinuće traži iz razloga predvidjenih u samom pravilniku, ali da je za takovu tužbu nadležan redoviti sud, ako se ukinuće obraničke osude traži, iz razloga, koji nisu predvidjeni u tom pravilniku a predviđeni su u gr. pp.

Ovo se gledište ne može prihvatiti već iz toga razloga, što je nedosljedno.

Za riješenje pitanja, o kome se ovdje radi, može se zauzeti samo jedno od ovih dvaju gledišta. Ili će se smatrati, da je pravilnik *lex specialis*, koji derogira gr. pp. a u ovom slučaju može se samo po njegovim odredbama odlučiti, iz kojih se razloga može tužiti na ukinuće obraničke osude i koji je sud nadležan za takovu tužbu ili će se uzeti, da pravilniku ne pripada snaga zakona, onda se može samo po propisima gr. pp. prosuditi, da li i pod kojim se uslovima može tražiti ukinuće obraničke osude i koji je sud za to nadležan.

Za prosudjivanje pitanja, da li pravilniku pripada snaga zakona, mjerodavan je propis § 2, B slova c, zakona o osnivanju i organizaciji trgovačke i obrtničke komore za B. i H. od 2. januara 1909. Ovaj propis veli, da je među ostalim zadaća trgovačke i obrtničke komore i to, da po ugovoru stranaka odlučuje kao obranički sud »držeći se posebnih propisa, što se na to odnose«. Posljednji pasus ne može imati drugoga značaja nego taj, da posebni propisi, koji postoje o obraničkim sudovima treba da vrijede i za obranički sud trgovačke i obrtničke komore. Pošto takovih posebnih propisa

ima samo u gr. pp., proizlazi iz toga jasno, da propisi gr. pp. o tome vrijede i za taj obranički postupak i da stoga spomenutim pravilniku ne pripada karakter »*lex specialis*«. Činjenica, što je taj pravilnik odobren riješenjem bivšeg c. i kr. zajedničkog ministarstva finansija ne mijenja ništa na stvari, jer se takvim riješenjem nije mogao preinačiti zakon.

Prema tome ne mogu vrijediti oni propisi pravilnika, koji se protive prinudnim propisima gr. pp. A nema sumnje, da su propisi gr. pp. o tome, da se iz razloga spomenutih u § 429. gr. pp. može putem tužbe tražiti ukinuće obraničke osude, i da je za takovu tužbu isključivo nadležan redoviti sud, koji bi inače bio nadležan za taj spor (§ 430. gr. pp.) prinudne prirode (*lex cogens*). Obzirom na to prikazuje se prigovor tuženih protiv nadležnosti okružnog suda u T. u zakonu neosnovanim pa je iz tih razloga trebalo i utok protiv gore spomenutog zaključka okružnog suda kao neosnovan odbiti.

17.

Bankovni depot je — depositum irregulare.

Rješenje Stola sedmorice, Odj. B. kao Revijskog Suda u Zagrebu od 29. septembra 1925, Rv 916/24.

Tražiteljica V. D. ustala je protiv traženice, Banke X, tužbom za isplatu 1507 : 75 dinarskih kruna te je navela, da je 28. jula 1917.

uložila kod traženice na uložnu knjižicu iznos austrijskih kruna 1400, koji da je uslijed kamata obračunatih 1. aprila 1920 narastao do 1507 : 75 austrijskih kruna, a da je pitala povrotak ili bar isplatu razmjernu akontaciji primljenoj od traženice na račun razmjene austrijskih novčanica u dinarske, ali bez uspjeha. Traženica je priznala polog i obračun kamata 1. aprila 1920 ali je tvrdila, da joj austrijske novčanice prikazane na razmjenu nijesu bile izmijenjene u dinarske novčanice, već da je primila jedino akontaciju na račun razmjene, i da tražiteljica nije iskala isplatu razmjernu akontaciji, već da je zahtijevala isplatu cijelog iznosa t. j. 1507 : 75 dinarskih kruna. Traženica se izjavila spremnom da isplati svotu razmjernu akontaciji.

Prvog stepeni sud, udovoljio je tražbi s razloga što je smatrao, da pri bankovnom pologu nastalom 1917 god. tražiteljica nije položila novac jedino da ga čuva od štete već da je povod pologu mogao da bude samo taj, što je tražiteljica imala odnosnu svotu novca na raspolaganje te je htjela da nešto na njoj zaradi, a da inače, i kad bi povod pologu bio baš taj, da je tražiteljica želila držati svoj novac na sigurnom mjestu a takovim smatrala banku, činjenica, što banka nije dužna da povрати iste komade novčanica koji su joj bili predati, već jedinu istu svotu, čini s obzirom na pravo uporabe odnosnog novca po banci, da se takav polog pretvori u zajam u smislu propisa § 959 o. g. z.; da je prama tome banka po-

stala dužnicom tražiteljice za položeni iznos a da okolnost, što je traženica dobila za povučene banknote jedino akontaciju a ne razmjenu, ne može da se tiče tražiteljice, te da s obzirom na činjenicu, što je zajam bio dan u austrijskim krunama a iste su bile povučene, prama zakonskom propisu ima da se plati dinarska kruna za svaku austrijsku krunu.

Drugog stepeni sud nije udovoljio prizivu tužene stranke te je potvrdio napadnutu presudu u glavnom s ovih

razloga:

Nesporno je, da se ovdje radi o pologu od kruna 1507 : 75 uloženu na običnu knjižicu kod tužene banke još god. 1917. Tužena stranka nije ni ustvrdila, da ona od god. 1917 čuva taj novac kao pravi depozit i da je upravo taj iznos sadržan u sumi novčanica prikazanih našim vlastima na izmjenu, niti je uopće mogué kakav dokaz u tom smislu....

Po svima poznatom bankovnom poslovanju i pristajanjem pojedinih ulagača, koje se po sebi razumije, banka ima pravo, da upotrebi novac uloženi na štednju, ona postaje vlasnikom tog novca, šta više ona se obvezuje na isplatu kamata. Ona ima dužnost, da ulagaču povрати jednaki iznos prema ugovoru ili statutarnim pravilima. Takovi polozi na štednju nisu prema tome depoziti u smislu 19 poglavja gr. zak. nego imadu sva obilježja zajmova, i takovim se imadu smatrati.

Po mnijenju prizivnog suda prizivateljica

se neispravno pozivlje na čl. 32 Konvencije za opće sporazume, zaključene između naše države i Kraljevine Italije (Služb. Novine br. 42 od 23. II. 1923). Tu je govora o depozitima, pod kojim imenom ne mogu se razumijevati obični polozi na štednju, o kojima je malo prije bilo govora, nego oni depoziti u pravom smislu zakona koji su, kako se notorno dešavalo, bili od stranaka položeni na čuvanje kod banaka, koje su ih morale predati na zamjenu, ali ih nijesu ni upotrebljavale ni ukamaćivale. Stranke su polagale tako ogromnih svota u očekivanju, da će kod banaka biti lakše zamijenjene dočim su se bojale poteškoća, kad bi one same donijele te znatne svote na zamjenu. Da se u ovom slučaju niti radi a niti moglo raditi o takovom depozitu, već je gore istaknuto.

Red je još naglasiti, da, kako je ovom sudu poznato, tužena banka nije prestala poslovati; ona je davala i utjerivala zajmove i vodi i danas svoje poslove. Ona nema razloga, da uskrati povratak utuženog uloška s toga što nije primila zamjenu; ona nije apsolutno u stanju da dokaže, da se u svoti, što je na zamjenu predala, nalaze i novčanice predane joj od tužiteljice god. 1917., a da se u njoj ne nalaze novčanice koje potiču iz drugih naslova ili iz drugih pologa. Osim toga neumjestan je poziv na spomenutu konvenciju, jer je tužiteljica pripadnica naše države.

Revizijski sud nije udovoljio reviziji tužene banke.

Iz razloga Reviz. suda:

Neosporno je, kako prizivni sud ističe, da se radi o pologu od kruna 1507.75 uloženu na običnu knjižicu kod tužene banke još godine 1917. — Tužena je banka u času, kad je polog bio izvršen, postala vlasnicom uloženog novca. I to je prizivni sud posve ispravno obrazložio, a da tužena banka nije protiv tog pravnog mišljenja išta iznijela što bi zasluživalo da se opovrgne. Iz toga dolazi da banka, kao prosti dužnik jedne vrsti, genusua, nije slobodjena svoje obveze ako komadi, koje je primila propanu pukim slučajem, ili propano pukim slučajem pokriće, koje drži pripravnim za pologe. Ona dakle nosi opasnost u cjelini, naročito i opasnost da vrst novca, koju duguje, bude stavljena van tečaja. Radi se o depositum irregulare, koji doduše nije zajam u smislu § 959 o. g. z., pogledom na posebnu pravnu prirodu bankovnog depot-a, ali za koji pogledom na ono, što se je reklo, važi naredjenje § 989 o. g. z. Po tom naredjenju u vezi sa naredjenjem člana 12 Pravilnika o povlačenju krunskih novčanica izdana od Ministra Finansija dneva 7. februara 1920 god. I. br. 2460 (Dalm. Glasn. br. 7 god. 1920), da je stara kruna ravna novoj, tužbeni je zahtjev opravdan.

§§ 1 i 2 člana 32 konvencije za opšte sporazume uglavljene između naše Države i Kraljevine Italije (Sl. Nov. br. 42 god. 1923) ne diraju u obvezu jamčenja koju je tužena banka po pravnoj prirodi uglavljenog posla pre-

uzela prama tužiteljici za svaku opasnost pa i za onu da bude stavljena van saobraćaja vrst novaca, koje je tužiteljica u knjigu uložnicu uložila.

Valjalo je s toga ne udovoljiti reviziji.

18.

Што се има сматрати као »непроцењив предмет« у смислу Т. Бр. 175 Закона о таксама у вези чл. 148., точ. 5. Правилника за извршење Закона о таксама. Начелна одлука Касационог Суда у Београду од 29. априла 1925. год., Бр. 1727.

II. Одељење Касационог Суда ништи пресуду Београдског Апелационог Суда од 7. новембра 1924. године Бр. 1190. са ових разлога:

Суд је требао претходно да се упусти у оцену природе спорног уговора чији се поништај тражи, па тек по такој оцени да изведе закључак: да ли према природи таквог уговора има места истицању питања о окрњену законског дела тужиоца, као законског наследника.

Сем тога Суд је погрешно узео, да је приговор о томе, да тужена страна није испунила уговор, могао да истиче само умрли уговорач, јер то по закону не стоји, пошто тај приговор може да истакне и свако заинтересовано лице, а то је овде и тужилац као законски наследник умрлог уговорача, те је према томе суд требао да се упусти у оцену важности поднетих доказа о неиспуњену поменутог уговора.

Суд је тако исто требао да се упусти у оцену законске вредности изјаве туженог Милана, по којој он за себе не тражи ништа по спорном уговору, а

то је у вези са изјавом тужиоца Велимира да према њој, део туженог Милана има да припадне њему — Велимири као законском наследнику умрлог Костандина.

Најзад суд је погрешно узео да је вредност овога спора непроцењива, јер када се вредност имовине у опште може проценити, то се онда и вредност имовине у уговору означене може одредити па је суд претходно требао да наплати спорну и папирну таксу на вредност спора кога треба да исвиди.

Са ових разлога Ништи се пресуда Апелационог Суда, и враћајући му се све акте да по овим примедбама и закону даље поступи.

Али Београдски Апелациони Суд није могао да усвоји примедбе II. одељења Касационог Суда већ даје своје противразлоге од 20. фебруара 1925. год. Бр. 1150 — са ових разлога:

Према ТБр. 175. закона о таксама у вези чл. 148. точ. 5. правилника за извршење закона о таксама, као непроцењиви предмети у парницама, сматрају се спорови: о службености, усиновљену, оглашењу за распикућу и у свима оним парницама у којима је предмет спора апсолутно непроцењив, као и у свима оним парницама по којима предмет није апсолутно непроцењив али којима се не тражи досуда некога права него само покушај — анулирање — правних послова и односа, као што су парнице о поништају тестаментa, поништају уговора и томе слично...» — па како у овом случају, тужилац Велимир тражи само поништај уговора, закљученог између Исидора М. с једне и Милана Ј. с друге стране, без досуде каквог права — то је онда вредност овога спора

према предњем чл. 148. пом. правилника непроцењива.

Са изложенога Апелациони Суд не може да усвоји примедбе II. одељења Касационога Суда и зато му шаље своје противвразлоге с молбом да изнесе цео овај предмет пред своју Општу Седницу.

Али Општа Седница Касационог Суда нашла је да стоје поменути противвразлози Београдског Апелационога Суда а речене примедбе не стоје те их Касациони Суд на основу тач. 4. § 16. закона о своме устројству одбацује, и враћа све акте Апелациономе Суду да у смислу усвојеног дела примедба и закона даље поступи.

18.

Visina zabrane na činovničku platu u slučaju 2. stava Čl. 120 zakona o činovnicima (izdržavanje porodice).

Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B, u Zagrebu od 5. maja 1925. Ut 81/25.

Zaključkom Kotarskog suda u T. bili su tjerajućoj vjerovnici K. N. doznačeni zapljenjeni dohoci obvezanika B. N. za jednu trećinu izuzev godišnji prihodak od dvije trećine, koji obvezaniku mora ostati slobodan od ukupnog iznosa njegove osnovne i položajne plate, da ih utjera u cilju namirenja njezine izvršive tražbine.

Uslijed utoka tjerajuće vjerovnice u t o č n i je sud djelomično preinakom pobijanog zaključka dozvolio zabranu na iznos od 500 Din mjesečno.

Stol sedmorice, Odj. B. udovoljio je revizijskom utoku obvezane stranke, preinačio je drugostepeni zaključak i doznačio tjerajućoj vjerovnici zapljenjenje dohotke obvezanika, naime osnovnu i položajnu platu, za dvije petine — izuzev po tome prihodak od tri petine koji obvezanoj stranci mora ostati slobodan od ukupnog iznosa njezine osnovne i položajne plate.

Razlozi:

Po čl. 120 zak. o činov. može se državnim službenicima, aktivnim i u penziji, staviti zabrana po pravilu samo na jednu trećinu plate, osnovne i položajne. Jedino izuzetno može se za izdržavanje porodice zabraniti i više, ako bi nadležnom presudom bilo više presudjeno. Do koje se granice u tom slučaju smije staviti zabrana, zakon ne odregjuje. Ta je granica daleko pripuštena sudačkoj uvigjavnosti, te će se od slučaja do slučaja udariti prema posebnim prilikama. Za činovnika osnovna i položajna plata je njegova zarada. Po sveopćim načelima ovršnog zakona, kojima se daje izražaja u raznim pojedinim propisima, zakon podvr-gava zaradu ovrši samo u toliko, u koliko ovrhom ne biva oduzet radniku onaj dio njegove zaradnje koji mu je neophodno potreban za njegovo samouzdržavanje i u koliko mu se tim oduzimanjem ne onemogućuje daljnje vršenje njegova zvanja, daljnje tjeranje njegova Rješ. kas. suda u gr. pr. stvarima knj. VI. 1925.

zanata, t. j. njegov opstanak, i dosljedno daljnja zarada, koja nahodi svoje vrelo u tom radu. Kad bi se protiv obvezanika dozvolila ovrha u mjeri određenoj od drugomolbenog suda, oduzela bi mu se skoro sva osnovna i položajna plata, koju on mjesečno bere, naime od ukupne mjesečne plate od 590 Din oduzelo bi mu se mjesečno 500 Din, tako da preostatak u iznosu od mjesečnih 90 Din, — pa i uz pripadajuće mu dodatke — očito nebi mu apsolutno dostajao za njegovo samoudržavanje osobito pogledom na dužnosti koje mu izvire iz njegovog službenog položaja (n. pr. čl. 92, 94, 98, 103, 101 itd.). A kad dio ploda sadašnjega obvezanikova rada, koji bi dio na taj način ostao prost od ovrhe, nebi obvezaniku pružio ni najnužnija sredstva za njegovo izdržavanje obvezanik ne bi imao ni mogućnosti, ni prirodna razloga da u takvoj službi dalje ostaje. Nu namjera zakona ne može biti ta, da se ovrhom, koja ide za utjerivanjem stanovite tražbine li njezinim naplaćivanjem iz obvezanikove zarade (službenih beriva) pritudi obvezanika na napuštanje dotične svoje javne službe, t. j., na napuštanje rada, iz kojega crpi sredstva uzdržavanja za sebe, a od česti i za druge.

Osim toga, kod odregjivanja granice do koje će se staviti zabrana na platu, treba uzeti u obzir i prilike lica za čije se izdržavanje ovrha dozvoljava. Ako se radi o djeci ili o nemoćnoj osobi, koja nije u stanju da uopće išta

zaradi, granica će se morati proširiti do najkrajnije mogućnosti. Ali u nazočnom slučaju, prema sadržaju spisa, radi se o izdržavanju žene za vrijeme dok traje parnica radi razvoda braka, pak i sama žena — za koju se niti ne tvrdi da nije zdrava ili inače kadra zaragjivati — mora da zaradi onaj dio troška što joj za potpuno izdržavanje ne dostaje a što joj muž — za koga nije dokazano da osim činovničkih beriva ima drugih prihoda — ne može zbog apsolutne oskudice potrebnih materijalnih sredstava da pruža. To tim više stoji u ovom slučaju, što bi tjerajuća vjerovnica i u postojećoj bračnoj zajednici bila morala da primjereno radi, jer obvezanikovi prihodi iz njegove službe očito nijesu zastatno bili dostatni za izdržavanje oboje suprug, a da žena na nikoji način ništa ne privredi. Budući da se niti ne tvrdi da obvezanik ima drugih sredstava osim činovničkih beriva, morala se dozvola ovrhe stegnuti u granice naznačene u izreci, koje izgledaju primjerene prilikama.

20.

Analogija izmedju propisa § 1302 o. g. z. na polju privatnoga prava i propisa § 157. stav 2. k. z. na polju kriminalnoga prava.

(Rješenje Stola sedmorice, Odjeljenje B. kao Revizijskog Suda u Zagrebu od 16. aprila 1925. Rv 835/24.).

Tuženici Br. Č. i . Č. bili su presudom Okružnog Suda u Šibeniku proglašeni krivim

za zločinstvo teške tjelesne ozlede po § 157. stav. 2. k. z. što su na 21. aprila 1918. u V. neprijateljskim namišljajem položili ruku na tužioca L. Č. u tučnjavi, u kojoj je ovaj osim drugih laganih ozleda zadobio i jednu tešku tjelesnu ozledu, za koju se nije moglo ustanoviti, tko mu ju je od njih zadao. Radi toga je L. Č. ustao protiv gore pomenutih tuženika tražbom za naknadu štete.

Prvostepeni sud, udovoljio je tužbi.

Drugostepeni sud, potvrdio je presudu prvoga suda.

Reviziji tuženika Stol sedmorice, Odj. B. kao Revizijski Sud nije udovoljio, u glavnom sa slijedećih

razloga:

Ne obistinjava se ni revizijski razlog § 503. br. 4 grp. Nepobitno je, da su pravomoćnom kaznenom presudom Vr VI. 34/20. tuženici bili proglašeni krivim zločina teške tjelesne ozlede po § 157. stav. 2. k. z., što su dneva 21./4. 1918. u V. neprijateljskim namišljajem položili ruku na današnjega tužitelja L. Č. u tučnjavi, u kojoj je ovaj pored drugih laganih ozleda zadobio i jednu tešku tjelesnu ozledu, za koju se ne zna tko mu ju je od krivaca ovog zločina zadao. Pogledom na to revizija tvrdi, da kada nije utvrđeno da mu je baš jedan ili drugi od tuženika zadao tu tešku tjelesnu ozledu, pače da, kada se u opće ne može ustanoviti, tko mu

je tu ozledu zadao, nijedan od tuženika ne može biti pozvan da naknadi štetu nastalu uslijed te ozlede, jer da fali kauzalna veza između njihovog utvrđenog djelovanja i nastale štete, jer, naime, nije dokazano da je ijedan od tuženika zadao tu ozledu i time prouzročio štetu koja je iz te ozlede nastala. Time, u suštini, revizija hoće da dolje do zaključka, da u slučajevima osude radi zločina po § 157. stav. 2 k. z. u gore navedenim prilikama, nema uopće mjesta zahtjevu za naknadu štete. Nego se revizija vara i griješi baš u temeljnom osnovu svoga razlaganja. Revizija naime zaboravlja, da kazneni zakon uopće brani svakome da se upušta u tučnjave, i da, ako je neko lice u tučnjavi zadobilo koju tešku tjelesnu ozledu za koju se stalno ne zna tko mu ju je zadao, kazneni zakon izrično smatra po § 157. stav. 2 k. z. kazneno krivim i odgovornim za te teške posljedice nastale iz tučnjave svakoga, koji je tučnjavi sudjelovao, a to bez obzira da li su te teške posljedice doista iz njegove ruke potekle, nego već samo zato što je u takvoj tučnjavi, koja je te posljedice imala, bio i što je u njoj neprijateljskom namjerom položio ruku na rečeno lice. To znači, dakle, da po § 157. stav. 2. k. z. svi, koji su u tučnjavi neprijateljskim namišljajem položili ruku na koje lice, nose zajedničku krivnju za to, što je to lice u tučnjavi zadobilo tešku tjelesnu ozledu, a u takvim prilikama po izričnom slovu za-

kona nose tu krivnju skupa baš zato, što se zapravo ne zna tko mu je od njih tu ozledu zadao. Jer u takvim prilikama, dok nije dokazano tko je baš tom licu zadao tešku tjelesnu ozledu, kazneni zakon stavlja apsolutnu presumpciju, da su svi, koji su na njega položili ruku, krivi što je ono lice zadobilo tu tešku tjelesnu ozledu, pak se svi u smislu § 157. stav. 2 k. z. moraju proglasiti krivim zločina teške tjelesne ozlede (§ 152. k. z.). Propis § 157. stav. 2 k. z. na polju kriminalnoga prava analogan je propisu § 1302. opć. gr. z. na polju privatnoga prava. Obe se te zakonske ustanove osnivaju na jednakom temeljnom načelu, da istovremeno protuzakonito djelovanje više lica, koje je imalo za posljedicu neko zlo, nosi sobom nerazdjelnu odgovornost svih tih lica za posljedice cjelokupnog njihovog djelovanja, kada se ne zna koju je baš posljedicu imalo posebno djelovanje pojedinog od tih lica.

Kako § 1302. opć. gr. zak. ustanovljuje nerazdjelnu odgovornost za nastalu građansku štetu i nerazdjelnu dužnost naknade, kad se ne zna koji je baš udio svaki pojedinac imao u oštećenju, tako § 157. stav. 2 k. z. ustanovljuje nerazdjelnu kriminalnu krivnju svih učesnika u tučnjavi za tešku tjelesnu ozledu koju je netko u tučnjavi zadobio, kad se ne zna tko mu je od onih, što su na njega neprijateljskom namjerom položili ruku, tu ozledu zadao. Kad je dakle kaznenom presudom pravomoćno sugije-
no da su tuženici po § 157. stav. 2 k. z. krivi

zločina teške tjelesne ozlede, koju je tužitelj zadobio, oni su dosljedno dužni da mu naknade štetu koju su mu tim zločinom nanijeli (§ 42. k. z., §§ 1293., 1294., 1295., 1301., 1302., 1323., 1324., 1325. opć. gr. z.). Osuda na solidarnu naknadu nahodi svoj potpuni temelj u § 1302. opć. gr. zak., toliko s toga što je obzirom na kazneno osugjenje radi zločina po § 157. stav. 2 k. z. utvrđeno da je šteta namjerno nanešena, koliko s toga što se ne može ustanoviti udio što ga je pojedinu tuženik imao u oštećenju.

U koliko se radi o pitanju dijeljenja krivnje sa oštećenikom u nastaloj šteti, ovaj je vrhovni sud mišljenja, da se to dijeljenje krivnje, dotično da se takva sukrivnja nebi mogla apsolutno isključiti u slučaju, kada bi oštećenik sam bio protuzakonitim djelovanjem izazvao tučnjavu i time svjesno dao povoda dogagjaju uslijed kojega je nastala šteta. Jer se u tom slučaju nebi doduše moglo poreći da ie i on kriv povodu i razvitku dogogjaja uslijed kojega je nastala šteta i da se on sam protupravno izložio pogibelji da bude oštećen. Nego u tom pogledu prizivna presuda ne sadržaje potrebita činjenična utvrđjenja, pak se dotični, navodi molitelja revizije ne mogu uvažiti, jer se u smjeru revizijskog razloga § 503. br. 4 grp. prizivna presuda smije pregledati isključivo na temelju činjeničnih utvrđjenja, koja su u njoj sadržana, a nijesu uspješno pobijana kojim drugim dopuštenim revizijskim razlo-

gom. S ovih razloga red bijaše ne udovoljiti reviziji.

21.

Gradjanski je sudac vezan za utvrgjenja svih onih činjenica koja ostvaruju svako od pojedinih obilježja, koja su po zakonu potrebna za pojam dotičnog krivičnog djela, za njegovo objektivno i subjektivno biće (§ 268. gr. p.). — Zastara tužbe ex delicto § 506. k. z. (§ 1489. o. gr. z.).

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. kao Revizijskog Suda u Zagrebu od 27. oktobra 1925. Rv 830/24.).

Traženik J. B. bio je osudjen radi prekršaja po § 506. k. z. na šteta tražiteljice M. B., koja je s njime porodila na 3. decembra 1912. god. dijete koje je nakon malo vremena preminulo.

Malo poslije tog spolnog odnošaja traženik je otišao u Ameriku, odakle se god. 1921. povratio, ali nije htjeo više da znade za tražiteljicu, koja se međjutim uvijek nadala da će on ispuniti svoje obećanje. Traženik se dapače s drugom vjenčao.

Budući da je tražiteljica uslijed toga nastradala jer joj je umanjena mogućnost da se uda, ustala je tražbom za odštetu.

Tražnik je podigao prigovor trogodišnje zastare traženja za naknadu štete, jer da je zavedenje uslijedilo god. 1912. a da je on tada

ljubakao sa današnjom mu ženom te da je po tome tražiteljica morala da znade, da se neće s njime vjenčati.

Prvostepeni sud prihvatio je tužbu te je u svom obrazloženju istaknuo: da je traženik pravomoćnom osudom u kaznenoj parnici pod U V. 999/21. bio proglašen krivim za prekršaj po § 506. k. z. pa da je stoga odgovoran prema tražiteljici za svu nanešenu joj štetu; da se učin, istina, dogodio god. 1912. a tražiteljica ustala parnicom tek god. 1922., ali da iz parnice ne ishodi dokazanim, da bi traženik bio izjavio traženici da se s njome neće vjenčati, dapače da iz pisama, koja joj je pisao iz Amerike, proizlazi, da traženik nije oduzeo tražiteljici nadu da će ispuniti prema njoj obećanje vjenčanja; da se traženik povratio iz Amerike god. 1921. a pošto se tada vjerio za drugu i s ovom se vjenčao, da nije nastala zastara, kako traženik hoće.

Drugostepeni sud potvrdio je prvostepenu presudu, u glavnom s ovih

r a z l o g a :

Prigovor što je od traženika iznesen o trogodišnjoj zastari tužbenog traženja, neosnovan je. — Ovdje bi doduše rok zastare bio u smislu § 1489 o. gr. z. tri godine, ali je pitanje, kada počinje teći taj rok. I po staroj i po novoj stalizaciji § 1489. o. gr. z. taj rok teče od vremena, kada je oštećenik doznao za štetu. U dotičnoj kaznenoj parnici pod U V. 99/21, sud

je zastupao stanovište, da je tražiteljica tek s povratkom traženikovim iz Amerike god. 1921. i njegovim zaručenjem s drugom djevojkom bila na čistu, da taženik ne će održati obećanje ženidbe njoj zadano, pod kojim je nju zaveo i obeščastio, a takav sadržaj kaznene presude vezuje i građanskog suca (§ 268. gr. p.). Šteta je dakle za tražiteljicu nastala, odnosno ona je za nju doznala tek god. 1921., pa bi o tada tekla zastara, za koju se do tužbe (6. 6. 1922.) nijesu navršile tri godine.

Stol Sedmorice Odjeljenje B. kao Revizijski Sud nije udovoljio reviziji tužene strane.

Iz razloga Revizijskog Suda:

Prizivni je sud ispravno stvar prosudio i sa pravnog gledišta. A evo za što.

Zakonodavac, pri sastavljanju naregjenja § 268. gr. p. bio je mišljenja, da treba, radi važnih razloga pravne i zakonodavne politike, spriječiti, barem u nekim granicama, protivurječja između riješenja kaznenog i građanskog suda; u tim granicama nije htio dopustiti da civilni sudac pregleda kazneni proces, naročito u pogledu onih činjenica, koje su odlučne za riješenje krivičnog postupka, te da ne dovede u opasnost pravnu sigurnost i ne uzdrma pouzdanje u pravičnost proglašenih presuda kaznenog suca; u tom je cilju htio da ograniči civilnog suca u slobodnom ocijenjivanju dokaza i da proglasi obaveznim za civilnog

suca ona utvrgjenja kaznenog suca koja su odlučna za osudu optuženika u kaznenom procesu (Isp. Materialien, I. str. 298). Ta je zakonodavčeva misao došla do izražaja u naregjenju § 268. gr. p. da je sudac, ako riješenje zavisi o dokazu i uračunljivosti kaznenog djela, vezan sadržajem osude kaznenog suda, koja je pravomoćno o tome izrečena.

Prema tome građanski sudac je vezan za utvrgjenja svih onih činjenica koja ostvaruju svako od pojedinih obilježja, koja su po zakonu potrebna za pojam dotičnog krivičnog djela, za njegovo objektivno i subjektivno biće; to su utvrgjenja koja ima u vidu br. 2 u odnosu prema broju 1 § 260. k. p.

Pravni osnov tužbe je naknada štete ex delicto. Tužba se osniva na pravnom odnosu koji je nastao između tužiteljice i tuženoga, uslijed tuženikove kažnjive radnje, radi koje je bio priznat krivim prekršaja osramoćenja sa obećanjem ženidbe po § 506. k. z. Tužbeno traživanje nije moglo da nastane, actio nije mogla biti nata, prije onog časa, kad je tužiteljica pretrpila štetu u smislu § 1328. o. gr. z., — a to je čas kad je bilo svršeno krivično djelo ex § 506. k. z., kad su bila ostvarena sva obilježja koja su po zakonu potrebna za pojam tog djela.

Biće prekršaja § 506. k. z. je sastavljeno: taj je prekršaj u jednu ruku krivično djelo činjenjem, u koliko zakon postavlja kao obilježja njegovog bića zavogjenje i obećaćenje

s obećanjem ženitbe; a u drugu je ruku krivično djelo nečinjenjem, u koliko je svršeno tek tim, što učinilac bez opravdanog razloga ne izvrši obećanje ženitbe; jer dokle god nije utvrđeno da učinilac bez opravdanog razloga neće da izvrši svoje obećanje, nema krivičnog djela. Stajalište kaznene osude, da je tužiteljica tek s tuženikovim povratkom iz Amerike godine 1921. i njegovim zarukama s drugom djevojkom bila na čistu, da tuženik neće ispuniti dano joj obećanje ženitbe, pod kojim ju je zaveo i obeščastio sadrži u vezi sa ostalim navodima osude u sebi utvrgjenje, da se je tako i u to vrijeme ispoljila učiniočeva volja da ne izvrši to obećanje; a to, — je elemenat objektivnog bića prekršaja § 506. k. z. i baš jedan od elemenata koji tvore sadržaj kaznene osude a koje imaju u vidu brojevi 2 i 1 § 260. k. n.

Te činjenice, ne smije civilni sudac da samostalno razmatra i ocijeni po § 272. gr. p. jer je u tome ograničen naređenjem § 268. gr. p.

Actio je dakle nata, u času svršetka krivičnog djela godine 1921. kad je tužiteljica saznala da joj je tuženik nanio štetu; pri tome je spomenuti da eventualna nagagjanja ili predmjevanja tužiteljice, prije toga časa, nijesu odlučna; po § 1489. o. g. z. odlučan je čas kad je oštećenik saznao o šteti i za ličnost štetnika. Od toga doba do prikazanja tužbe — 6. juna 1922. — nijesu minule tri godine, pa nema mjesta zastarjelosti u smislu § 1489. o. g. z.

Škoda, ki so jo provzročile osebe, ki niso bile pod vojaško oblastjo, v družbi vojakov, ni vojna škoda in je podana pristojnost rednih sodišč. (§§ 1044., 1338., 1391. in sled.

(Odločba Stola sedmorice, odd. B. v Zagrebu od 23. februarja 1925. Ut 33/25.).

Prvo sodišče je sklepom od 27. novembra 1924, odbilo tožbo, češ da vtoževanje vojne škode ne spada pred redna sodišča.

Rekurzno sodišče je s sklepom od 31. decembra 1924 rekurzu ugodilo in stvar vrnilo prvi stopnji v nadaljno razpravo in razsojo s sledečo utemeljitvijo:

Razlogi:

Tožnici opirata svoj tožbeni zahtev na plačilo odškodnine v zneskih 259.786 K in 368.520 K s prip. na trditev, da je jugoslovansko vojaštvo in prebivalstvo Slovenj gradca in okolice v noči od 8. na 9. maja 1919 vdrlo v hišo Oskarja R. v Slovenjgradu ter pri tej priliki izplenilo in okradlo vso njuno imovino, kakor da so se vsi toženi te plenitve in tatvine vdeležili, oziroma nakupovali vkradeno blago ter jima tako povzročili škodo v iztoževanih zneskih.

Prvo sodišče je zavrnilo tožbi radi nedopustnosti pravnice poti, izrekajoč ničnost predhodnega postopanja, v bistvu iz razlogov, da

gre za vojno škodo, o kateri imajo po § 1044. odz., odločevati politične oblasti. Temu nazarju pa kar se tiče tožencev po mnenju rekurznega sodišča ni moči pritrditi.

Prvo sodišče je neizpodbijano ugotovilo, kar tudi tožnici trdita, da je kritičnega dne množica vojakov in civilistov pod poveljstvom kaplana K. naskočila hiše O. R. in da je pri tem nastala tožničina škoda, katero so povzročili tudi civilisti posredno z vojaki. Dejstvo je dalje tudi, da je obstojalo v kritičnem času mejnaš kraljevino in Avstrijo še vojno stanje, katero je bilo končano s St. Germainsko mirovno pogodbo z dne 10. 9. 1919.

Zakonite definicije, kaj je smatrati kot vojno škodo ni. Glede na določbe odločbe 5. 4. 1816, Raccolta delle leggi, 30. I. st. 357, dekreta dv. pis. z dne 16. 4. 1821. z. pol. zak. zv. 49 st. 115 in člen 250 zakona o ustroju vojske in mornarice z dne 9. 8. 1923, Ur. 1. št. 329 je pa vojna škoda ona, ki jo je povzročila vojska, to je po vojnih operacijah vojujoče se države povzročen poseg v pravno oblast poedine osebe, kateri poseg je po valjavnem pravu protizakonit. Vojno škodo more torej povzročiti le vojujoča se država po svojih organih, vojaštvu v širšem pomenu besede, za katero odgovarja država, če je bila škoda povzročena po službeni potrebi, kakor določa člen 250 citiranega zakona o ustroju vojske in mornarice. Iz tega pa samo ob sebi sledi, da nevojaki, civilne osebe, sploh ne morejo povzročiti vojne škode,

marveč le škodo v času vojne, za katero so odgovorni in kateri odškodninski zahtevki radi tega spadajo pred rednega sodnika (§ 1338. odz.). Na tem ne more ničesar spremeniti okolnost, da se je privatna oseba vdeležila protizakonitega poseganja v tujo lastnino v družbi z vojaštvom ali na tega poziv, ker s tem njeno svojstvo privatne osebe še ni nikakor prenehalo in tem manj v navzočem primeru, v katerem je po trditvah tožnic poleg vojaštva tudi civilno prebivalstvo, medtem vsi toženici, pod poveljstvom kaplana K. plenilo njuno imovino, oziroma kupovali ukradeno blago, za kar ga zadene, kolikor bo krivda posameznika podana, tudi odgovornost (§§ 1301. in nasl. odz.) pred rednim sodnikom.

Vsled tega je bilo, ugodivši rekurzu, izpodbijani sklep razveljaviti in stvar vrniti prvemu sodišču v nadaljno razpravo in razsojo.

Izrek, da je postopanje povzeti, ko zadobi to odločilo pravno moč, temelji na § 527. cpr.

Vsled revizijskih rekurzov je ta sklep Stolskega sodnega oddelka B potrdil.

Razlogi:

Revizijska rekurza nista utemeljena. Njuna izvajanja niso sposobna, da ovržeta pravilnost izpodbijanega sklepa. S predmetnima tožbama se zahteva od oseb, ki niso bile pod vojaško oblastjo, povračilo škode, ki so jo povzročile po kaznivih oziroma protipravnih svojih dejanjih. Za razsojo o takih zahtevah pa so po

§ 1338. odz. in § 1. jur. u. pristojna le sodišča.

§ 1044. odz. v navzočem primeru ni vpoštevten, ker ne gre za vojno škodo, to je za škodo, ki jo je povzročila vojujoča se država z oboroženo silo ali z ukrepi, storjenimi v prid oboroženi sili, niti se povračilo te škode ne zahteva od države.

Revizijskima rekurzoma tedaj ni bilo ustreči.

23.

Uprava imovine malodobne žene pripada ženi, nomu ocu, a ne mužu.

(Rješenje Stola sedmorice, Odj. A. od 14. svibnja 1925. Br. 1469.)

Kotarski sud u G. u parnici mldb. Dragane D. po ocu i zakonitom zastupniku L. R., proti Dmitru D. na priznanje prava vlasnosti pokretnina i ustup u posjed spp. sudio je, da je tuženi Dmitar D. dužan priznati tužiteljici mldb. Dragani D., zastupanoj po L. R. kao ocu i zakonitom zastupniku pravo vlasnosti na pokretnine navedene u sniženom zahtjevu tužiteljice tužbe, te uslijed toga iste pokretnine ustupiti tužiteljici u posjed i naknaditi joj pro-uzročeni parbeni trošak, sve to u roku od 14 dana pod prijetnjom ovrhe.

Razlozi:

Neprijeporno je medju strankama, da je malodobna tužiteljica prigodom svoje udaje donijela u kuću svog muža, tuženika, u tužbi navedene pokretnine, te s tima pokretninama raspolagala slobodno, vršeći tako svoje pravo vlasništva s tim pokretninama. Medju strankama došlo je do razmirica, te je malodobna tužiteljica poradi zlostavljanja morala ostaviti svoga muža, tuženika, i tako rekuć pobjeći od njega. — Tuženi je bio i poradi zlostavljanja svoje žene po ovom sudu jur osuđen na osam dana zatvora. — Sve u tužbi navedene pokretnine su većim dijelom takove naravi, da mogu biti samo ženskoj osobi od koristi dočim tuženik nema od njih nikakove druge koristi, jedino što na blazinama i vanjkušima tužiteljice spava. — Uvaživ priznanje tuženikovo, da je prijeporne pokretnosti malodobna tužiteljica sa sobom u brak donijela, pa gledom na ustanovu § 1237. o. g. z., ostaje tužiteljica i nadalje vlasnicom tih predmeta, jer ženidbenim vezom ne nastaje nikakova promjena u imovinskim odnosajima muža i žene, ter ako muž i žena ne budu ništa ugovorili, kako imaju upotrebljavati svoju imovinu, tada ostaje svaki pri svojem prijašnjem pravu vlasnosti, t. j. svaki ženidbeni drug ostaje slobodan i neograničen vlasnik svoje vlastite imovine, koju je sobom u brak donio, te drugi ženidbeni drug nema na nju nikakova prava. — Uvaživ gore citiranu zakonsku ustanovu valjalo je obzirom na gore

istaknuto potpuno udovoljiti tužbovnomu zahtjevu, kako ga je tužiteljica u svojem protuodgovoru gledom na priznanje tuženikovo snizila. — Presuda glede parbenih troškova osniva se na ustanovi § 573. grpp.

Banski stol obnašao je povodom priziva tuženika Dmitra D. uz djelomično otpučenje tuženikova priziva prvosudnu osudu u onom dijelu, kojim je tuženi dužan malodobnoj tužiteljici priznati pravo vlasništva na pokretnine u prvomolbenoj osudi navedene, potvrditi, a uz djelomično uvažanje tuženikova priziva prvosudnu osudu glede predaje prijepornih pokretnina tužiteljici u posjed i glede naknade parbenoga troška preinačiti i suditi, da se malodobna tužiteljica za sada odbija sa zahtjevom svoje tužbe, da joj je tuženi pod prijetnjom ovrhe za 14 dana dužan prijeporne pokretnine ustupiti u posjed, dočim se parbeni troškovi među strankama prebijaju tako, da ima svaka svoje troškove nositi.

Razlozi:

Tuženik u svojem odgovoru priznaje (§ 108. gpp.), da je malodobna tužiteljica u sniženom zahtjevu svoje tužbe navedene pokretnine kao svoje u brak donijela i da ih on kao njezin zakoniti suprug u svojoj vlasti drži, pa s toga valja njezinu zahtjevu, da joj je tuženi dužan priznati pravo vlasništva na prijeporne pokretnine udovoljiti, kako to prvosudna osuda čini, te uz otpučenje tuženikova priziva treba prvosudnu osudu u tom dijelu potvrditi. — Daljim

pako njezinim zahtjevom, da joj je tuženik dužan prijeporne pokretnine predati u posjed, mora se malodobna tužiteljica za sada odbiti, jer po § 91. o. g. z. muž je glava porodice i kao takav ima on osobito pravo, da upravlja kućanstvom, a po § 92. o. g. z. dužna je žena ići za mužem u njegovo prebivalište, pomagati ga po mogućnosti u kućnom poslu i u tečenju, te izvršivati dane po njemu naredbe. Prema tome dok traje bračna zajednica među mužem i ženom, mužu pripada uprava sa svim stvarima, koje spadaju u zajedničko kućanstvo bez obzira na to, da li su ih muž ili žena u to kućanstvo donijeli, — i žena, koja je svojevolumno ostavila svoga muža, ne može od njega tražiti povratak onih predmeta, koje je k njemu donijela i koji spadaju u zajedničko kućanstvo, dok nije njihova bračna zajednica razvrgnuta, bilo rastavom, bilo dozvoljenim razlučnim boravištem, a pošto je tužiteljica od tuženoga svoga muža pobjegla, te ne tvrdi i ne dokazuje, da je njihova bračna zajednica razvrgnuta, bilo rastavom, bilo dozvoljenim razlučnim boravištem, to joj za sada ne pripada pravo tražiti povratak prijepornih pokretnina, pa je uz uvažanje tuženikova priziva valjalo prvosudnu osudu glede izreke o povratku prijepornih stvari preinačiti i sa tim dijelom zahtjeva tužbe tužiteljicu za sada odbiti. — Pošto je tužiteljica samo djelomično sa zahtjevom tužbe uspjela, a sa glavnim je djelom odbijena, valjalo je, jer i u tom pravcu ima za sebe povoljnu jednu osudu, uvažanjem tuženikova priziva

glede izreke o parbenim troškovima prvosudnu osudu u tom dijelu preinačiti i parbene troškove među strankama prebiti tako, da svaka svoje troškove nosi, a tuženik i trošak priziva, jer njime nije potpuno uspio.

Stol sedmorice, Odj. A., uvažanjem previda tužiteljice mldb. Dragane D., uloženo-ga protiv onog dijela drugomolbene osude, kojim se preinačuje osuda prvomolbenog suda, obnašao je u pobijanom dijelu preinačiti osudu banskog stola, te u cijelosti uspostaviti osudu prvomolbenoga suda tim, da tuženi imade naknaditi tužiteljici trošak previda u roku od 14 dana pod prijetnjom ovrhe.

Razlozi:

Predmetom nazočne parbe su pokretnine donešene prigodom udaje po tužiteljici u kuću tuženika, koje su pokretnine, po svojoj naravi, u braku imale služiti osobnoj porabi tužiteljice, te sačinjavaju njenu opremu, a ne miraz, pa stoga nisu mogle doći pod upravu tuženoga, kao glave porodice, po smislu § 91. o. g. z., a to tim manje, što je tužiteljica malodobna, te u pogledu njene imovine pripadaju njenom ocu L. R. po ustanovi § 175. o. g. z. do njezine punoljetnosti prava i dužnosti skrbnika. — Nije stoga bilo mjesta preinaci prvomolbene osude, u pravcu predaje prijedpornih pokretnina tužiteljici u posjed, a nije bilo gledom na propis § 573. grpp. slovo b) mjesta ni preinaci iste osude u pogledu tužiteljici dosudjenoga parbenoga troška. — Stoga je valjalo uvažanjem pre-

vida tužiteljice, u pobijanom dijelu preinačiti osudu banskog stola i u cijelosti uspostaviti osudu prvomolbenoga suda. — Trošak predvi-da naložen je tuženomu prema propisu § 577. grpp.

24.

О тражењу обезбеђења за издржавање од стране одвојено живеће жене (§ 100. Грађ. Зак.).

(Начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда у Београду од 1. јануара 1925. год. Бр. 11301.)

Како се констатовало, да, по предметима по којима одвојено живеће жене траже обезбеђења за своја издржавања од својих мужева у случајевима кад оне то своје право на издржавање доказују извршним решењем надлежне духовне власти (§ 100. Грађ. Зак.), а величину истог протоколом једностраног вештачења, — Касациони Суд доноси и неједнаке одлуке, по којима се та обезбеђења у неким оделенима одобравају, а у неким не одобравају, иако су били истоветни случајеви траженог обезбеђења, Господин Министар Правде замолио је Касациони Суд, да, ако нађе да има разлога за доношење начелне одлуке по овом питању, у својој општој седници донесе сходну одлуку у смислу тач. 1. § 16. Зак. о устројству Касац. Суда.

Касациони је Суд у својој општој седници проучио истакнуто питање и односне законске прописе па је нашао:

По § 376. грађ. пост. права се могу обезбедити кад су испуњени сви законски услови за стављање обезбеђења. Према томе, у случају дак се одвојеној жени извршном одлуком надлежне духовне власти

у смислу § 100 Грађ. Зак. призна право на издржавање од њеног мужа, онда је суд дужан да одобри тражено обезбеђење, пошто је овде у питању алиментарна обавеза дужника, која је природна и законска по § 109 Грађ. Зак., — без обзира на то што количина издржавања није одређена судском одлуком, већ само протоколом једностранога вештачења, јер се такав протокол вештачења по § 188 у вези § 246 Грађ. Пост. сматра као јавна исправа.

Међутим, Суд може ову количину издржавања, одређену од стране вештака, умерити, ако се у каквом конкретном случају појављује да је претерана.

Према свему изложеноме Касациони Суд доноси начелну одлуку:

Да судови могу обезбеђења за издржавање одобравати и онда, када величина истог још није утврђена судско мпресудом, већ само једностраним вештачењем.

Ова је одлука обавезна за све судове и Одељења Касационог Суда.

25.

По наредбенију § 843 о. г. з. учесник има, по правилу, потраживање на стварну диобу (in natura), а само изузетно, супсидиарно потраживање на цивилну диобу (po vrijednosti). — Питање, да ли ће диоба бити природна или цивилна, мора да се riješi već u spornom a ne tek u ovršnom postupku.

(Решење Стола седмориче, Одјелjenje B. као Ревизијског Суда у Загребу од 7. октобра, 1925. Rv 816/24.).

Првостепени суд удовољио је тузби P. B. и M. R., тузitelja, против Dr. M. и N. G.,

тузеника, ради разријешенja заједнице, а другостепени суд, потврдио је првостепену пресуду.

Ревизији тузене странке Стол седмориче, Одј. B. као Ревизијски Суд није удовољио.

Из разлога Ревизијског Суда:

Разлагања призивне пресуде, која се одnose на материјално право, у суштини су исправна, а она ревизије су посве погрешна.

По наредбенију § 843 о. г. з. ако се која заједничка ствар не може подијелити, или се не може подијелити без знатног умањенja вриједности, онда ће се она, ако то и само један учесник захтијева, продати на јавној дразби и добијена вриједност међу учеснике подијелити. По том наредбенију, учесник има, по правилу, потраживање на стварну диобу (диобу у природи, in natura), а само изузетно, супсидиарно, потраживање на цивилну диобу (диобу по вриједности). Учесник, који истиче потраживање на цивилну диобу, мора да докаже, да у смислу § 843 огз. стварна диоба није изведива. То се учесниково потраживање, ако је спорно, мора претресати, размотрити и цијенити као свако друго спорно потраживање приватне правне природе по правилима грађанског поступника. О том се потраживању не може доијети рјешење при дозvoli оvrhe; рјешење треба да буде већ doneшено у оvrшном наслову, на темелју кога се оvrha тражи; ако није doneшено у оvrшном наслову, наслов се не може извршити

jer nije odregjen; to ishodi iz samog § 352. o. r., koji jasno luči potraživanje od izvršenja toga potraživanja. Slična je stvar sa potraživanjem na diobu u prirodi. I učesnikovo potraživanje na stvarnu diobu, koje takogjer izvire iz § 843 o. g. z., mora se, ako je sporno, pretresati, razmotriti i cijeliti po pravilima građanskoga postupnika. Prigovor, da stvarna dioba nije izvediva treba da bude iznešen, pretresan i riješen po tim pravilima; to ishodi iz samog § 351 o. r. po kom se stvarna dioba ne smije dozvoliti ako nije naregjena kakvim izvršnim naslovom. Pitanje, da li se dioba ima izvršiti u prirodi ili po vrijednosti, mora prama tome, da bude riješeno u ovršnom naslovu, na temelju kojega se traži izvršenje diobe. Istom, kad je u ovršnom naslovu naregjena stvarna dioba, ima po § 351 o. r. sudački činovnik, a ne ovršni organ, kako revizija misli, da odredi modalnosti podjele, prama svom uvigjaju, obazirući se na naregjenja §§ 941—853. gr. p. u koliko su ta naregjenja primjenljiva. Iz okolnosti, da je između tih naregjenja i naregjenja § 843. o. g. z. ne može se ništa opravdana izvesti u korist teze molitelja revizije, jer § 351 o. r. upućuje sudačkog činovnika da u faktičnom provagjanju u ovršnom naslovu dozvoljene stvarne podjele, ne pušta s vida, onaj skup naregjenja, koja se bave podjelom i obnavljanjem granica, ali samo u koliko su primjenljiva (mit entsprechender Bedachtnahme) na slučaj podjele u prirodi.

Prizivna je presuda ispravno izrekla, da je neosnovan prigovor, da je podjela zatražena u nevrijeme (§830 o. g. z.). Revizija, na opovrgnuće pravnog mišljenja prizivnoga suda veli, da kod nas vlada potpuna nestabilnost valute, da ekvivalent što bi se utjerao, nema momentano nego posve minimalnu vrijednost, da je naš novac, novac bez vrijednosti, i da bi se lako moglo dogoditi, pri kakvom ozbiljnom političkom događaju, koji bi nas potrefio u ovako nesregjenim prilikama, da se učesnici nadju sutra sa masom pairnatog novca u ruci, bez ikakve vrijednosti, dok posjed spornog predmeta znači u današnjim prilikama zlato. Medjutim ti navodi nijesu podobni da dokažu da je prizivni sud pogriješno primijenio § 830 o. g. z. Navod, da kod nas vlada potpuna nestabilnost valute, nije ispravan, te se ne uvažuje; naša valuta ne samo da vrši funkciju zakonskog sredstva isplate, već vrši savršeno i funkciju sredstva izmjene a naročito i onu mjerila vrijednosti, prema tome nema u ničemu osnova, a ni pravog smisla, navod, da bi ekvivalent što bi se utjerao imao posve minimalnu vrijednost, i da je naš novac, novac bez vrijednosti; a što se eventualnog ozbiljnog političkog događaja tiče, koji bi nas u ovako nesregjenim prilikama mogao zadesiti, primijetiti je, da se na taj općeniti navod može samo općenito odgovoriti, da su prilike kod nas sregjene i da nije na vidiku nikakav ozbiljan politički događaj, koji bi mogao razorno utjecati na našu valutu.

Najzad ne stoji prigovor da je potraživanje iznešeno u nevrijeme, s toga, što je iznešeno u doba novčane krize; na taj opet općeniti prigovor, primijeniti je općenito da su ulošci u nazočnim zavodima veliki, i da su ti zavodi znatno snizili kamatnjak, a to je znak, koji sigurno ne podupire iznešeni prigovor, a da su u Dubrovniku novčane prilike drukčije nego u privrednim centrima naše Kraljevine, to ni sam molitelj revizije ne tvrdi.

Revizija je neosnovana.

26.

Tudi krajni šolski svet mora biti zastopan po finančni prokraturi (§ 2. št. 12 naredbe celokupnega ministristva od 9. marca 1898. d. z. št. 41).

(Odlošba Stola sedmorice, add. B. v Zagrebu od 16. februara 1925. Ut 29/25, s katero je bil potrjen sklep višjega dež. sod. v Ljubljani od 18. dec. 1924., ki je ž njim bila razveljavljena sodba okrožn. sod. v Celju od 11. oktobra 1923. Cg. I. 200/23-7.)

Utemeljitev Stola sedmorice
odd. B.:

Revizijski rekurz ni utemeljen.

Tožena stranka bi bila morala biti zastopana v navzočni pravdi po Finančni prokraturi že po § 2. št. 12 nar. celokupn. min. od 9. III. 1898 dz. št. 41.

Po tej določbi spada obvezno pod imenovano zastopstvo imovina, ki je upravljana po

državnih šolskih oblastvih. Za tako imovino pa gre v navzočnem primeru.

Krajni šolski svet sicer res ni izrecno imenovan v navedeni določbi, dočim sta okrajni in deželni šolski svet imenovana. Toda krajni šolski svet šolske imovine ne upravlja povse samostojno. Po § 14 št. 7 zakona od 8. II. 1869 d. z. za Štaj. št. 11 mora polagati okrajnemu šolskemu svetu račun o imovini, upravljani za šolo, dočim gre okrajnemu šolskemu svetu (3) po § 27. cit. zak. višji nadzor nad šolskimi stavbami (3) in nad lokalnim šolskim zakladom (4) ter skrb za šolo v vseh gospodarskih ozirih (5). V istini je tudi kupna pogodba zastran predmetnega, po krajnem šolskem svetu kupljenega zemljišča odobrena po okrajnem šolskem svetu dne 13. januarja 1920 pod št. 23.

Spričo slednjih določeb, ki omejujejo upravno pravico krajnih šolskih svetov v prid okrajnim šolskim svetom, je brez pomena, da cit. § 2. št. 12 med oblastvi, ki morajo biti zastopana po Finančni prokraturi, ne imenuje izrecno krajnih šolskih svetov. Dovolj je, da gre v navzočni pravdi za stvar, ki jo upravlja hkratu okrajni šolski svet, le-ta pa je izrecno naveden v cit. § 2. po št. 12.

Prizivna stopnja je tedaj po pravici izrekla, da tožena stranka v navzočni pravdi ni bila zakonito zastopana.

Zoper ta izrek naperjenemu revizijskemu rekurzu tedaj ni bilo ugoditi.

Prvo traženje po § 1029. medžele ne može se izvršiti po punomoćniku.

(Rješenje Vrhovnog Suda u Sarajevu od 9. septembra 1925. Broj 5221 gr.)

U sporu A. protiv B. zbog priznanja prava šefiluka obavio je bezodvlačno traženje tužitelj sin i generalni zastupnik za tužitelja.

Tužitelj je odbijen u obje molbe sa svojim zahtjevom.

Razlozi Vrhovnog Suda:

Propisi medžele o sticanju prava prvokupa odregjuju, da prvo traženje ima obaviti šefija lično, a jedino u § 1030. kao iznimku navodi, kada šefija može obaviti po punomoćnicima očitovanje pred svjedocima. Iz toga slijedi, da se prvo traženje ne može obaviti po punomoćniku. To slijedi i iz same naravi stvari, jer kad bi šefija mjesto bezodvlačnog traženja očitovao, da drugog opunomoćuje za to traženje, on bi time pravo šefiluka izgubio.

Prema tome ni generalni punomoćnik nije ovlašten na valjano bezodvlačno traženje, koje ima lično da obavi šefija.

Propis § 1459. medžele, u kome se spominje opunomoćenje za traženje šufe, može se dakle odnositi samo na drugo i treće traženje.

Kada ovrhu dozvoljenu od dalmatinskog suda provagja zamoljeni bosansko-hercegovački sud, samo taj je sud nadležan da rješava predlog za

odlaganje ovrhe (§§ 33., 45. II. st. Austr. Ov. Reda i §§ 493., 492. i 466. Gragj. Post. za Bosnu i Hercegovinu).

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu od 20. decembra 1925. g. Ut. 233/25.)

Zaključak Okružnog Suda u Splitu, kojim se meritorno riješio obvezanikov predlog za odlaganje ovrhe koja se provagjala kod Kotarskog Suda u Ljubuškom, Viši je Zemaljski Sud u Splitu preinačio i odbio predlog.

Razlozi:

Na temelju zaključka 19/2. 1925. Čw a) 282/24. kr. okružnog suda u Splitu dozvoljena je bila tuženiku proti tužitelju ovrha putem pljenitbe i predaje pokretnih stvari te je bio zamoljen kr. kotarski sud u Ljubuškom za provedenje dozvoljene ovrhe i on je izvršio pljenidbu i urekao ročište za javnu dražbu. U današnjoj tužbi kojom se traži, da bude presugjeno, da je spomenuta ovrha nepripustiva — postavljen je i predlog, upućen kr. okružnom sudu u Splitu, da se ta ovrha odloži do pravomoćnog rješenja ove parnice. — I tužitelj priznaje, da je izvršenje dozvoljene ovrhe započeo bilo (§ 33. O. R.) provagjanjem sa strane Ljubuškog kao ovršnog suda prije prikazanja predloga za odloženje te prema izri-

čitim propisima § 45 II. st. nadležan je, da rješi takav predlog samo sud, koji provagja ovrhu, u konkretnom slučaju Ljubuški sud. Ovaj se doduše prama zakonskim propisima (članak XX. U. Z. k. O. R.) nalazi na drugom pravnom području, ali činjenica ova ne može da imade nikakvog upliva ili da čak derogira ustanove o nadležnosti za rješenje predloga o odloženju ovrhe, jer sa rješenjem dozvole ovrhe sa strane sudova ovog pravnog područja prestala je svaka ingerencija ovih sudova u provagjanju ovrhe sa strane sudova drugog pravnog područja, te predlog, koji ide za tim, da se dozvoli odloženje ovrhe, koju već provagja Ljubuški sud po zakonima ovog pravnog područja ne može da bude predmetom rješavanja naših sudova, koji bi time neosnovano svoju djelatnost prenijeli na drugo pravno područje.

Tvrđi se sa tužiteljeve strane, da sud u Ljubuškom nije mogao, da rješi predlog o odloženju ovrhe, jer da je za to nadležan po § 492. gr. P. za Bosnu i Hercegovinu samo presudni sud te da je u tu svrhu Ljubuški sud izdao tužitelju odluku, kojom ga pozivlje da do 16. novembra t. g. donese rješenje presudnog suda o obustavi ovrhe, jer će se inače držati dražba. Takav postupak Ljubuškog suda odgovara doduše propisima § 493. gr. post. za Bosnu i Hercegovinu, ali taj se propis ne može

da odnosi na presudne sudove, ovog pravnog područja jer ga treba dovesti u sklad sa propisima § 492. istog Postupnika. Taj § zauzet je u poglavlju o obustavi ovrhe i nareguje, da ako koja stranka tvrdi, da je protivnikovo pravo na ovrhu sasvim ili djelomično utrnuto činjenicama, koje su nastale poslije nagodbe ili ugovorom — ta stranka ima to putem tužbe dokazati kod parničkog suda prve instancije a ako ovaj nije postupao, kod onog suda, koji je izdao ovršnu zaporbu. Naredni § 493. na koji se tužitelj pozivlje nareguje, da ako je u takovoj tužbi zahtjev učinjen vjerojatnim može presudni sud odrediti, da se ovrha obustavi. Očito je da pod izrazom »presudni sud« zakon podrazumijeva ili parnički sud prve instancije ili sud, koji je izdao ovršnu zaporbu naimé okružni sud, u čijem se području ima ovrha obaviti (§ 468. gr. p. za B. i H.) ali uvijek jedan bosansko-hercegovački sud, za koji važe odredbe tog građanskog postupnika. U tom smislu je izdata odluka Ljubuškog suda od 2. novembra 1925. O 98/25., ali pozivom na takovu odluku izdatu od suda drugog pravnog područja na temelju tamo važećih zakona pogrešno se je tužitelj obratio okružnom sudu u Splitu kao presudnom sudu u smislu § 493. gr. Post. za Bosnu i Hercegovinu, a prvomolbeni je sud neosnovano povrjedom propisa § 45. II. st. O. R. rješio predlog usprkos nenadležnosti svojoj.

Stol Sedmorice, Odj. B. nije udovoljio tužiocевом ревизијском utoku.

Razlozi:

Upućuje se na ispravne razloge pobijana zaključka koji su u skladu sa stanjem stvari i sa zakonom a nisu ni u čemu obeskrijepljeni izvodima ревизијског utoka. Tačno se tvrdi u ревизијском utoku da se radi o ovrси koja se provadja na bos.-hercegovačkom pravnom području po bosansko-hercegovačkom pravu i da se prema tome sve što se odnosi na tu ovrhu, uključiv i pitanje odloženja ovrhe, ima da ravna po bosansko-hercegovačkom zakonu. Ali, po mišljenju Vrhovnog Suda, utočni sud sasvim tačno tumači propise §§ 493., 492. i 466. gr. p. za Bosnu i Hercegovinu, a kada bi se usvojilo protivno stanovište ревизијског utoka, onda se ne bi postiglo to da se ovrha, uključiv i pitanje odloženja ovrhe, ravna po bosansko-hercegovačkom pravu, jer bi onda samo nadležnost splitskog suda bila osnovana na propisu § 493. gr. p. za B. i H. kako ga tumači ревизијски utok, dok se meritorno rješenje predloga za odloženje ne bi izvršilo po bos. herc. pravu, budući da bi splitski sud prema propisu član 1. Uvodnog Zakona k Ovr. Redu mogao da donese rješenje samo po Ovršnom Redu koji важи na njegovu području.

Када купац упути новчани завод, да код њега положени новац продавцу исплати само онда, када трговац излиферује робу, а новчани завод, противно горњем упутству, продавцу исплати целу куповнину пре него ли овај докаже, да је целокупну количину продате робе купцу излиферовао, тада је новчани завод дужан купцу накнадити штету, која од туда произлази, што је куповнина исплаћена пре излиферовања целокупне робе, односно дужан је продавац повратити купцу исплаћени новац за нелиферовани део робе.

(Решење Касационог Суда, Б. Одељење у Новом Саду, бр. Г. 9/1925.)

Касациони Суд Б. Одељење у Новом Саду одбија ревизиону молбу тужене.

Разлози:

Тужена се жали у својој ревизионој молби, да је Апелациони Суд из утврђених чињеница те на основу исказа вештака извео погрешан правни закључак, да је тужена и ако јој је загребачка централа своту од 930.000 К. дозначила исплатном дознаком, ипак морала знати, да је та свота стварно онај акредитив, који се односи на уговор између трговачке фирме Х. и М. и трговачке фирме Ш. и В. за добаву 30 вагона зоби.

Жалба је ова неоснована, јер према утврђеном, а ненападнутом те тако и за ревизиони суд меродавном чињеничном стању свота од 930.000 К. коју

је тужитељ дозначео туженој, доиста је имала служити за исплату куповнине упитне зоби. Тужитељ је обзиром на то, да је туженој претходно већ предочен био закључни лист, да га је иста узела на знање и да је за редовиту добаву робе преузела потпуно јамство могао с правом и без поновних инструкција положити горњу своту у корист трговачке фирме Х. и М., будући је тужена већ знала, зашто служи та свота и на који начин се има обављати исплата. Апелациони Суд је дакле из прикључених списа и на основу исказа преслушаних вештака тачно утврдио чињенично стање и извео из истога правилан и тачан правни закључак.

Исто је тако неоснована и она даља жалба тужене, да је Апелациони Суд повредио материјално право тиме, што је изрекао, да је тужена дужна накнадити тужитељу штету и ако је јасно, да је тужена само јемац, која одговара тек у другом реду, у колико тужитељ не би био намирен од трговачке фирме Х. и М., па да је стога тужба преурањена, јер се не зна у којем ће износу тужитељ бити намирен из стечајне масе гореспоменуте трговачке фирме; — а неоснована је зато, јер се јемство тужене односи на то, да ће новац бити исплаћен продавцу у смислу закључног листа, само на основу дупликата товарних листова да неће дакле исплате чинити, док продавац претходно не лиферије робу, па будући је тужена противно обвези својој, презетој у гарантном писму путем подмирења текућег рачуна продавца који је код ње постојао, исплатила целу куповнину пре него ли је целокупна количина продате робе излиферована, дужна је она

одмах накнадити тужитељу штету, односно повратити му новац за нелиферовану робу.

Жалба тужене, да је Апелациони Суд повредио формално право тиме, што је тужитељ принуштен заклетви, такођер је неоснована, јер у смислу 1. ал. 360 §. Гпп. ако је потребно, да се у погледу које одлучне спорне околности докази попуне, Суд ће према приликама парнице по своме нахођењу пресудити, да ли ће преслушати странку, која доказује или његова противника. У овом случају се имао надопунити доказ, пружен од стране тужитеља извадком из његових уредно вођених трговачких књига, па је стога Апелациони Суд законито и прописно поступио, када је према своме нахођењу одлучио тужитеља преслушати под заклетвом у сврху надопуне доказа тим пре, јер су странке од преслушања сведока Н. М. одустале.

На основу свега тога, будући Апелациони Суд није повредио ни формално ни материјално право, те будући је из правилно установљеног стања ствари извео правилне правне закључке, то је ревизиону молбу ваљало као неосновану одбити.

30.

Po zakonu o tečevnim i gospod. zadrugama od 9. aprila 1873. god., l. d. z. br. 70, fizička lica mogu na glavnoj skupštini biti prisutna ili zastupana. Odredba Štatuta, po kojoj fizička lica mogu samo lično prisustvovati na glavnoj skupštini, kosi se sa §§ 11., 31. i 32. toga Zakona.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu od 18. novembra 1925. god., Ut 197/25.).

U statutu Gosp. Zadruga sa ogr. j. u S. predloženu Okružnom kao trgovačkom sudu u S. na odobrenje, nalazila se i odredba § 13., II. st., po kojoj su fizička lica na glavnoj skupštini mogla samo lično prisustvovati.

Tu odredbu statuta prvostepeni sud nije odobrio. Utočni je sud bio protivnog mišljenja, dok je Stol Sedmorice, Odj. B. udovoljivši revizijskom utoku Finansijske Prokure uspostavio prvostepeno rješenje i to radi ovih

razloga:

Prema naregjenju § 11. Zakona o teč. i gosp. zadrugama zadružni ugovor smije odstupati od odredbi Zakona samo u onim tačkama u kojima to Zakon izrijeком dozvoljava. Odredba § 31. Zakona ne može se, naročito kada se ima u vidu njen njemački autentični tekst, tumačiti onako kako je tumači utočni sud, jer je jasno da je rečenica »ukoliko zadružni ugovor drukčije ne odregjuje« umetnuta samo za to da bi se naglasilo da je odstupanje od Zakona dozvoljeno samo u toliko što se dozvoljava da se u zadružnom ugovoru može odrediti za sposobnost zaključivanja broj članova veći od 1/10. Da članovi mogu biti prisutni ili zastupani, to je kategorički naregjeno, toliko u pomenutu § 31, koliko i u § 32. Zakona. Kada

to ne bi bilo tako, onda bi se oba ova paragrafa bila drukčije stilizovala. Kako dakle po zakonu fizičke osobe mogu na glavnoj skupštini prisustvovati lično ili biti zastupane, odredba drugog stava § 13. predloženih pravila kosi se sa Zakonom. Moralo se stoga udovoljiti osnovanu revizijskom utoku i uspostaviti prvostepeni zaključak kako je u izreci navedeno. U vezi s time odregjeno je da se i § 15. predloženih Pravila mora dopuniti u skladu sa propisom § 32. I. stav., Zakona tako da će taj paragraf na koncu prvog stava morati glasiti ».... bez obzira na broj prisutnih ili zastupanih članova«.

31.

Rok od mjesec dana, o kojemu je govora u čl. 436 trg. zakonika od 17. jula 1808 (»Code de Commerce«, knjiga druga, glava XIV), je prekluzivni rok materijalno-pravne prirode, čiji eventualni izmak sud ima da uzme u obzir po zvaničnoj dužnosti.

Razlika izmegju roka zastare i materijalno-pravnog prekluzivnog roka.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu kao Revizijskog Suda od 16. aprila 1925. god., Rv 374/24, u parnici K. M. tužeće stranke protiv S. Š. tužene stranke radi isplate Kr. 2488 : 28. — kojim se nije udovoljilo reviziji tužeće stranke protiv presude pr i z i v -

n o g a s u d a, koja je na priziv iste stranke osnažila presudu prvoga s u c a).

I z r a z l o g a R e v i z i j s k o g S u d a:

Revizija polazi sa stanovišta da se odgovornost tuženika nema prosuditi samo po naregjenjima pomorskog prava već i po općem gragjanskom zakoniku, naročito po §§ 970. i 1316. odnosno § 1489. o. g. z., po kojemu tužba za naknadu štete zastariva za tri godine, da se svakako zadocnjenje tužbe po čl. 436 trg. zakonika od 17. jula 1808. god. ne smije uvažiti po zvaničnoj dužnosti, pa da je s toga prizivni sud morao bez obzira na činjenični razlog odbaćaja zaći u pretres pitanja, da li je tuženik odgovoran za štetu s toga što mu je lagja bila nepodobna za putovanje i što nije bila snabdjevena sposobnim osobljem. Ovo je stanovište molitelja revizije pogrešno, a u koliko zahtijeva primjenu propisa gragjanskoga zakonika u predmetu, glede kojega važeće pomorsko pravo sadržaje već posebnih naregjenja, ono se protiv izričnim propisima §§ 1 i 2 uvodn. zak. k trg. zakonu (zak. 17/12 1862. l. d. z. br. 1 za 1863.) i čl. 1 trg. zak. u vezi sa čl. 271 br. 4 trg. zak.

Tužitelj kreator robe tuži vozara, vlasnika jedrenjače na motor, za naknadu štete, koja mu je nanešena u razmaku vremena od prijema do predaje robe, na putu od G. do P., tim što je lagja otplovila bez šoferu, što zapovjednik lagje, nije bio vješt motoru, što je lagja bila ra-

sušena i raspuknuta te puštala vodu, uslijed česa je more provalilo u lagju i rastopilo 181 kg ukrcanog šećera.

Prvi sudac, a da nije naveo nikakvo zakonsko naregjenje na potkrepu svog rješenja, odbio je tužbeni zahtjev, s razloga što šteta nije nastala uslijed tuženikove krivnje, već uslijed oluje i što je, ako je lagja bila rasušena, za to tužitelj znao.

Prizivni je sud, na priziv, u kom je tužitelj isticao razlog manjkavosti postupka te razlog pogriješnog stvarnog i pravnog prosugjenja spora, potvrdio presudu prvog stepena. — Prizivni je sud primijenio propise čl. 435 i 436 trg. zakonika od 17. jula 1808. god. smatrao ih je propisima materijalno pravne prirode, pa je s toga bio mišljenja, da je morao po zvaničnoj dužnosti razmotriti i cijeniti da li postoje tu izloženi razlozi nepripustljivosti tražbe; došao je do zaključka da je tužitelj učinio blagovremeno prigovor po čl. 435 i 436 l. c. ali da je tužbu predložio osam dana, iza kako je minuo rok od mjesec dana od dana prigovora, dakle van roka odregjenog po čl. 436 l. c.; da se toga roka stranke ne smiju odreći, — da je po tome tužba nepripustljiva i da se nije trebalo baviti pitanjem što je štetu prouzrokovalo i kakav je bio ugovor o navlu.

Sada iznešeno pravno mišljenje prizivnog suda u suštini je ispravno.

Napoleon I. je uveo 17. jula 1808. god. u Dalmaciji franceski »Code de Commerce« od go-

dine 1807. u italijanskom prijevodu pod naslovom »Codice di Commercio di terra e di mare«; — dvorska odluka od 2. novembra 1819. z. s. z. br. 1620 uzdržala je u snazi ta naregjenja, ali samo u toliko u koliko nijesu u opreci sa naregjenjima austrijskog sudskog postupnika; naregjenja formalno pravne prirode stavila je dakle izvan snage; § 2 zakona od 17. decembra 1862., kojim je uveden trgovački zakon stavio je van snage, samo prvu knjigu spomenutog zakonika; druga knjiga, dakle, u koliko sadrži naregjenja materijalne prirode o pomorskom pravu, naročito XIV. glava te knjige, koja sastoji od članaka 435 i 436, ostala je u tom opsegu na snazi, i važi još danas u Dalmaciji.

Osim tih naregjenja na polju privatnog pomorskog prava važe i naregjenja te prirode sadržana u političkom Ediktu Marije Terezije »Editto politico di Navigazione Mercantile Austriaca in data di Vienna il di 25. aprile 1774.« (naročito u čl. II.), naregjenja sadržana u donijim posebnim propisima, pa naregjenja trgovačkog zakonika član 1 i 271 br. 4 trg. zak. u vezi sa §§ 1. i 2. uводn. zak., a kao supsidarno pravo, i ona općeg građanskog zakonika.

O tome da nazočni spor pada u oblast privatnog pomorskog prava, ne može da bude temeljite sumnje.

Sasvim je ispravno, što je prizivni sud, u granicama priziva, imao u vidu to pravo, i ako

se u prvom stepenu ni stranke ni sud nijesu na to pravo pozivale.

Ispravno je takogjer stajalište prizivnog suda, da su naregjenja čl. 435 i 436 l. c. naregjenja materijalno pravne sadržine. Ti članci, naime, ne uregjuju tužbu kao procesualno djelo, već samo odregjuju opseg nekih pomorsko-pravnih traženja u stanovitim smjernicama, biva utvrgjujući dijelom uslove za očuvanje toga traženja u pojedinom slučaju, a dijelom ustanovljujući trajanje prava na tužbu.

Osnovano je u zakonu napokon i mišljenje prizivnog suda, da je sud po zvaničnoj dužnosti zvan da ispita, da li je prema propisno utvrgjenom činjeničnom stanju minuo rok od mjesec dana, što ga više pomenuti član 436 odregjuje za isticanje traženja. Ovaj rok nije rok zastare, na čiji se prigovor sud ima da obazre jedino u slučaju ako ga stranka iznese (§ 1501. o. gr. z.) već je to prekluzivni rok materijalno pravne naravi, kao što su n. pr. rokovi sadržani u §§ 862., 982., 1075., 1082., 1084., 1089., 1108. i 1290 o. gr. z., zatim u čl. 349 stav. 1, 3 i 4 (čl. 347), 386 stav. 3, 408 stav. 1 i 2 trg. zak., eventualno izminuće kojih sud ima da u svakom slučaju u granicama iz spisa proizlazećeg, dotično utvrgjenog činjeničnog stanja ispita i uzme uobzir po svojoj zvaničnoj dužnosti. Uslijed izmaka prekluzivnog roka odnosni zahtjev kao takav ne zastaruje, već je iznak takovog roka u jednu ruku zaprekom da iza stanovitog časa, t. j. van toga roka taj zahtjev na-

stane («ein Hindernis des Entstehens eines Rechtes») u koliko se naime pravno važni parnični čin može da poduzme s pravnim učinkom samo u roku zakonski odregjenom. U drugu ruku pak, uz mogućnost da zahtjev nastane, samo pravo potraživanja postoji jedino za stanovita vremena, naime, za trajanja roka te minućem toga roka prestaje od sebe. Kod zastare u pravom smislu riječi pravo potraživanja kao takvo još uvijek postoji, ali se njegova djelstvujuća snaga može paralizovati, može spriječiti prigovorom zastare. A budući da međutim pravo potraživanja postoji, sudac ga priznaje i naređuje njegovu ispunu, dakle sama stranka prigovorom zastare ne spriječava njegovo djelstvovanje (§ 1501 opć. građ. zak.).

Ali, gdje se kao u ovom slučaju radi o prekluzivnom roku, sudac ne može da to pravo priznaje i prema njemu sudi, već mora da u ime ureda odbije zahtjev, kada iz utvrđenog činjeničnog stanja izlazi da uslijed izmaka roka pravo potraživanja više ne postoji i zahtjev ne može više da pravovaljano nastane. Jer tu nema uopće mjesta potraživanju. Da se u ovom spornom slučaju ne radi o zastari, već baš o prekluzivnom roku u gore izloženom smislu, izlazi očito iz poređenja Naslova XIII-og (čl. 430—434) s Naslovom XIV. (čl. 435 i 436) druge knjige gorespomenutog »Codice di commercio« od 1807. god. jer Naslov XIII. nosi baš kao posebno označenje svoga sadržaja naslov »O zastari« (»Della prescrizione«), a Na-

slov XIV. onaj »uzroci nedopuštenosti traženja« (»Motivi d'inammissibilita d'azioni«).

Sasvim neodvisno dakle i različito od zastarjevanja zahtjeva potraživanje je nedopušteno, kad se radi o slučajevima tu nabrojenim. U tim slučajevima obistinjenje tu navedenih okolnosti spriječava da zahtjev nastane i pravo potraživanja po tome od sebe prestaje. Tu nema uopće mjesta potraživanju, jer je potraživanje po zakonu već od sebe nepripustljivo (»inammissibile«). Po čl. 435 stav 1 i 436 uvjet za dopuštenost potraživanja i dosljedno za postojanje toga prava je dicanje prosvjeda kroz 24 sata i iznešenje tražbe pred sud kroz mjesec dana tako da, ako se kroz taj rok ne iznese ta tražba, i sam eventualno podignut prosvjed postane ništavim. A bez prosvjeda nema uopće traženja, a kad je prosvjed ništav, to je kao da ga i nije, jer ništavi pravni čin nema pravovaljana dejstva. Budući dakle da se ovdje ne može govoriti o roku zastare, već se radi, kako se reklo, o materijalno-pravnom prekluzivnom roku, u kojemu jedino postoji pravna mogućnost i pripustljivost potraživanja i u kojemu stranka mora prije njegovog izmaka da poduzme stanoviti parnični čin, ako ne će da bude isključena od obavljanja ovog čina, prizivati sud je sasvim ispravno uzeo u pretres pitanje izminuća upitnog roka te je utvrdio, da je tužitelj prikazao tražbu 8 dana poslije izmaka roka ustanovljenog u čl. 436 pomenutog trg. zakona. Uslijed toga je prosvjed podignut od

tužitelja ništav («nullo») te dosljedno ne postoji ni njegovo pravo potraživanja.

Time je dokazana nedopuštenost traženja i temeljitost prizivnog rješenja.

32.

Tuzemstvo v smislu sodnega pravilnika je samo ozemlje, na katerem je še veljaven sodni pravilnik od 1. 8. 1895 št. 111 d. z. (§99 s. pr.)

(Odločba Stola sedmorice, odd. B. v Zagrebu od 25. marca 1925, Ut 51/25).

Tvrtka A. v Ljubljani je vložila zoper tvrtko P. v Zagrebu tožbo radi 1300 Din na Okrajnem sodišču ljubljanskem in se sklicevala na § 99 s. pr. — Okrajno sodišče ljubljansko je tožbo odbilo, češ da § 99 s. pr. nima mesta vsled državnopravnih razmer, nastalih po prevratu, ko Hrvatska ni več inozemstvo.

Rekurzno sodišče je izreklo, da je v tožbi pozvana podsodnost podana.

Razlogi:

Pravilno naglašajo tožiteljica v svojem rekurzu, da podsodnost iz § 99 j. n. ni omejena le na inozemce, nego tudi na tuzemce, ki nimajo v tuzemstvu bivališča. To podsodnost daje zakon zoper vse osebe, potemtako tudi tuzemce, ki nimajo v tuzemstvu bivališča, če imajo

v okolišu katerega — koli sodišča v območju j. n. kako imovino. Državni prevrat ni vzel te podsodnosti, koja tudi ni v nasprotju z veljavno Vidovdansko ustavo. Po državnem udaru leta 1918 je ostala j. n. v veljavi v vseh onih pokrajinah, ki so preje tvorile sestavni del avstrijskega cesarstva ter je postala od tačas naprej zakon naše države. J. n. je zategadelj tolmačiti iz našega državno-pravnega stališča. Čl. X u. z. k j. n. tolmači pojem tuzemstva in pravi, da velja kot tuzemstvo v smislu j. n. območje v državnem zboru zastopanih krajevih in dežel. Ta člen je pa ravno glede na državno spremembo moči tolmačiti samo tako, da velja kot tuzemstvo v smislu j. n. območje onih pokrajin, ki so preje bile zastopane v državnem zboru na Dunaju in v kojih pokrajinah je j. n. še v veljavi. Potemtakem je tožiteljica opravičena vložiti zoper toženko, čeprav je naša državljanka, ker ima v okolišu ljubljanskega sodišča imovino — terjatev napram tukajšnji firmi J. P. tožbo, ker toženka sicer v območju j. n. nima bivališča.

Revizijski rekurz je Stol sedmorice odd. B. zavrnil.

Razlogi:

Določba § 99 sodn. prav. meri v bistvu na to, da se olajša tuzemcem dosega njihovih pravic, ki jih hočejo pravdnim putem uveljavljati proti osebam, ki nimajo svojega domovališča v tuzemstvu, s tem, da morejo proti takim

osebam vlagati tožbe na onem sodišču ozemlja, za katero je v veljavi sodni pravilnik, kjer se nahaja predmet tožbe ali imovina dotičnih toženih oseb. Sicer se pa morejo poslužiti določbe § 99 sodn. prav. naravno ne le osebe, ki so pripadniki ozemlja, v katerem je v veljavi sodni pravilnik, nego tudi pripadniki države drugega ozemlja in to zoper vsako osebo, ki nima domovališča v tuzemstvu, ne pa zoper osebe, ki imajo domovališče v tuzemstvu. Tuzemstvo je pa do prevrata bilo ozemlje v bivšem avstrijskem državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel (čl. X uvod. zak. k sodn. prav.). Krilo se je takrat tako označeno tuzemstvo z ozemljem, za koje je bil v veljavi sodni pravilnik. S prevratom se je to premenilo. Nastane vsled tega vprašanje, ali je smatrati kakor tuzemstvo v smislu sodnega pravilnika sedaj vse ozemlje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ali samo ozemlje, za katero je še v veljavi sodni pravilnik z dne 1. 8. 1895 št. 111 d. z. v tem kraljevstvu. Odgovoriti je v poslednjem smislu.

Za stranke v civilnih sporih, kakor sploh v vseh pravnih opravilih je vsekako velike važnosti in v veliko olajšavo, ako se morejo naslanjati pri svojem poslovanju na domače, njim brezdvomno bolj od tujih znane zakone. Z določbo § 99 je pa sodni pravilnik baš hotel ščititi interese tuzemskih opravičencev napram dolžnikom, ki nimajo svojega domovališča na ozemlju veljavnosti sodnega pravilnika. S tem

da je to izrecno navedeno v motivnem poročilu k § 99 sod. prav. je tudi pojasnjeno, da ni razločevati med tuzemstvom in ozemljem, na kojem je v veljavi sodni pravilnik, kakor nasprotno nazira revizijski rekurz, češ, da je v besedilu § 99 sod. prav. rabljen ta in oni izraz. Vzeti je toraj obe označbi za istovetni, kar je seveda tem naravnejše za čas, ko se je to in ono ozemlje po obsegu krilo. Ali tudi sedaj, ko tega ni več, je ostati iz istega razloga t. j. radi zaščite onih oseb, ki imajo svoje domovališče na ozemlju, ki je zanje v veljavi sodni pravilnik, napram osebam, ki takega domovališča nimajo in naj so tudi ti in oni pripadniki iste države, vse dotlej, da ne pride do izjednačenja zakonov materialno odnosno procesualno-pravnih, ali do premembe tozadevnih določb sodnega pravilnika. Temu razumevanju določbe § 99 sodn. prav. se ne protivi Ustava našega kraljevstva z dne 28. 6. 1921 vobče, posebno tudi ne njena določba v čl. 4, ker se tam edino le postavlja obče načelo enega državljanstva, enakosti pred zakonom in zaščite po oblastvih, razume se vse v okvirju obstoječih zakonov. S to splošno določbo se pa ne preminja poslednjih v nobenem pogledu.

33.

Удовица-самохраница у споровима о повраћају имовине у смислу Уредбе о правној лик. стања створеног ратом има право активне легитимације у колико иступа као члан куће, односно као њен пред-

ставник у колико тражи повраћај отуђене имовине за кућу, дочим њена права у кући у погледу те имовине остају ранија, т. ј. права плодуживања.

(Одлука Великог Суда у Подгорици од 23. маја 1925. г., Бр. 557-I.-1925.10).

Разлози:

Уредбом о правној ликвидацији стања створеног ратом предвиђено је да уговоре о купопродаји некретних и покретних ствари, закључених за време непријатељске окупације, суд може на захтев тужитељев уништити и овога вратити у његовом ранијем праву, ако је услед ратних неприлика, дошао у тежак материјални положај, па је спорну ствар или право отуђио, да би себе, породицу или оне које је у рату издржавао, могао прехранити.

При суђењу оваквих спорова истакло се је питање: Дали удовица-самохраница, муж које је, као старјешина куће, из горе наведених узрока а за време непријатељске окупације, отуђио своју имовину, може подићи и тражити у смислу уредбе повраћаја такве имовине.

Права удовице-самохранице регулисана су прописима чл. 707. О. И. З. ст. III. у вези са чл. 670. О. И. З. По овим прописима удовица у кућној имовини њеног мужа има право плодуживања, а цјелине имовине може се дотакнути само у крајној потреби и са приволом старатеља и одобрењем надстаратељске власти. Према овоме удовица-самохраница као плодуживалац не би могла тражити повраћај имовине, отуђене њеним мужем за време окупације у своју влаштину, јер у том случају она би добила више права, него што их је у кући имала,

а то би се косило и са наређењима уредбе, по којој у споровима ове природе тужитељ се може повратити само у своја ранија права.

Друго је питање: може ли удовица-самохраница тражити повраћај имовине као преставник односно као члан куће и то за кућу. По чл. 686. и 687. О. И. З. свака се кућа т. ј. кућна заједница сматра самосталним имаоницом, што се год тиче домаћих добара и имовине а домаће им је добро све што кућа има од старине и све што домаћа чељад својим радом стеку. Члановима куће-кућне заједнице сматрају се не само они мушки и женски чланови, који су се у кући родили, него и они који су као домаћи чланови у њу законито примљени, као доведене снахе (чл. 965. О. И. З.). Кућа као правно лице кад спадне на једног јединог члана било мушког или женског — све једнако придржава своје дотадање имаонинство (чл. 707. О. И. З.). Значи кућа као таква постоји и ако је спала на једног члана. Овај члан представља кућу према спољашњем свету, јер се права и дужности у том погледу ни у чем не мењају (чл. 694. О. И. З.). Према овоме и удовица-самохраница после смрти свога мужа представља кућу као њен члан, те у име куће и за кућу може штитити и тражити њена права.

Законодавац ово њено право изричито истиче у прописима чл. 51. О. И. З. о праву прече купње кад каже: »Женска која кућу заступа долази на ред онако како би онај мушки, чије место она заузима«. Тако удовица док је на мужевљево огњишту, стаје на ред онако исто као што би јој муж, да је жив био«. Значи удовица по праву прече купње може купо-

вицом увећати имање куће мада њена права у кући остају онаква као што то регулише ст. III. чл. 707. О. И. З. Удовица-самохраница, која је остала у кући мужевљевој представља кућу, то и у споровима о повраћају имовине, али само у име куће и за кућу, дочим њена права у кући остају ранија, т. ј. права плодоуживања.

34

Drugi odjelak § 16. Carske Naredbe od 12. oktobra 1914., l. d. z. br. 276 (I. nov. k. o. gr. zak.) važi ne samo za slučaj kad se po prvi put ima da odmjeri izdržavanje, već i za slučaj kad se uslijed promijenjenih prilika ima već odmjeriti iznos da povisi ili snizi, a svejedno je, da li je taj iznos bio odmjeran po prvi put u nespornom postupku ili u presudi, u kojoj je bilo utvrđeno očinstvo.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu od 16. februara 1925., Ut 28/25.)

U parnici Dr. P. C. kao štitnika nezakonitog malolj. M. D. tužioca protiv M. F. tuženika radi povišenja iznosa za izdržavanje prvo stepeni je sud prihvatio tužbeni zahtjev.

Na priziv tuženika prizivni je sud ukinuo prvostepenu presudu kao ništavu i odbio tužbu s ovih

r a z l o g a :

Tužba ide za povišenjem iznosa za izdržavanje na koje je tuženik uz utvrđenje očinstva bio osugjen presudom od 14. septembra 1924. p sl. br. C II 121/21. Kotarskog suda u O.

Po § 16. st. 2 Carske Naredbe od 12. oktobra 1914., br. 276 ldz. ovakova traženja imaju se riješiti u vanparbenom postupku izuzevši slučaj da vanparbeni sudac naloži štitniku da podigne tužbu. To se ovgje ne obistinjuje a okolnost, što tuženik nije sam priznao očinstvo nego je isto bilo utvrđeno presudom ne pravi nikakve razlike. Nema razloga da se sa zahtjevom nezakonitog maloljetnika drukčije postupi nego sa onim zakonitog a svakako je riješenje u vanparbenom postupku žurno i jeftino riješenje ovog životnog pitanja maloljetnog. Pošto je napadnutom presudom riješeno o stvari, koja spada pred nespornog suca, postoji ništavost po § 477. br. 6. grp. pa je bilo riješiti kao u izreci.

Revizijskom utoku tužee stranke Stola Sedmorice, Odj. B. nije udovoljio.

R a z l o z i :

Činjenica da sudovi nijesu dvoumili o tome da se ima rješavati u nespornom postupku o dužnosti roditelja da izdržavaju bračnu djecu (§ 143. o. g. z.) i o visini troška koji se ima pokriti iz maloljetnikove imovine (§ 220. o. g. z.), potakla je zakonodavca Carske Naredbe od 12. oktobra 1914. l. d. z. br. 276, da u drugom odjelku § 16. naredi, kad o očinstvu nema spora, da se u nespornom postupku rješava i o izdržavanju vanbračnog djeteta, u koliko dopuštaju sredstva tog postupka. — Priroda rješenja o izdržavanju u jednom i drugom slučaju jedna je. Odlučno je za zakonodavca, da o

očinstvu nema spora, da je očinstvo utvrgjeno, a posve je ravnodušno da li je očinstvo utvrgjeno ili priznanjem u nespornom postupku ili utvrgjenjem u spornom postupku. Iz toga dolazi da drugi odjelak § 16. l. c. važi za oba načina utvrgjenja očinstva izložena u prvom odjelku § 16. premda same riječi upućuju na jedan od tih načina (§§ 6., 7. o. gr. zak.).

Osnov rješenja o izdržavanju u jednu su ruku očeve imovinske prilike a u drugu ruku potreba djeteta, prema tome drugi odjelak § 16. l. c. važi ne samo za slučaj kad se po prvi put ima odmjeriti izdržavanje, već i za slučaj kad se, uslijed promijenjenih prilika, ima već odmjeriti iznos povisiti ili sniziti, a posve je ravnodušno da li je taj iznos bio odmjeran po prvi put u nespornom postupku ili u presudi u kojoj je bilo utvrgjeno očinstvo. Pravomoćna presuda o davanju izdržavanja nema to dejstvo da se dosugjeni iznos ne smije pod nijednim uvjetom izmijeniti. To bi tako bilo, kad bi činjenično stanje, na kojemu se presuda osniva, ostalo neizmijenjeno. Ali kad nastane promjena bilo u očevim imovinskim prilikama bilo u dječjim potrebama, treba opet urediti očevu dužnost izdržavanja u propisnom postupku, uvažujući dakako i činjenično stanje u času proglašenja presude.

Ako rješenje ovisi o utvrgjenju prijepornih činjenica, koje se ne mogu utvrditi sredstvima nespornog postupka, propisni postupak je po drugom odjelku § 16. l. c. sporni, inače ne-

sporni postupak. Po drugom odjelku § 16. l. c. nesporni je sudac, kad je zvan da rješava o izdržavanju, zvan i da rješava o svim spornim pitanjima pravne prirode. U tom odjelku nema spomena o tim pitanjima: zakonodavac ih je naumice ispustio pogledom na raznovrsna tumačenja, na koje je nailazilo naregjenje br. 7. § 2. nesp. post., koje ta pitanja spominje.

U nazočnom slučaju sve činjenice navedene s jedne i s druge strane, naročito broj tuženikove bračne djece, privredne prilike tuženikove i potrebe djeteta mogu se utvrditi sredstvima izloženim u broju 5 § 2. nesp. post. Uvažiti je pri tome, da je nesporni postupak za to podesniji od spornog jer je jeftiniji, a izdržavanje djeteta, koje se ima utvrditi po slobodnoj sučevoj uvjgjavnosti, nije izvrgnuto opasnostima s kojima je skopčan sporni postupak naročito uslijed eventualnog nemara sa strane štitnika.

Najzad je primijetiti da sud nije dao nalog štitniku da ustane tužbom za izdržavanje već je samo uoblastio štitnika da ustraje u parnici koja je već u toku bila.

S toga je valjalo ne udovoljiti utoku.

35.

Zakonom od 17. januara 1906. o vjeroispovjednim odnosima nije derogirana ustanova § 111. o. gragj. zak.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje A. 1 Zagrebu od 25. juna 1925., Br. 1454).

U parnici M. I. tužitelja protiv L. I. rođ. H. tuženice, uz sudjelovanje odvjetnika Dra L. C. kao branitelja ženidbene veze prvi je sud izrekao presudu, kojom se brak sklopljen 3. jula 1914. god. izmegju L. I. rođ. H. i M. I. raspušta radi neodoljive mržnje krivnjom obih stranaka, a to s ovih

r a z l o g a :

Obe stranke — muž i žena — kao sljedbenici evangeličko-augsburške vjeroispovjedi, na koju su valjano prešli god. 1924. iz rimokatoličke vjeroispovjedi, traže raspust braka radi neodoljive mržnje. Po § 111. o. gr. zak. bila bi ova ženidbena veza nerazrješiva, nu ta je ustanova derogirana zakonom od 17. januara 1906. god., gdje se u § 18. izričito kaže: «S valjano obavljenim prijelazom prestaju u napredak sva na vjerozakonskoj svezi osnovana prava i dužnosti onoga, koji je prešao, prema crkvi ili vjerozakonskoj zajednici, kojoj je tada pripadao».

Povodom ništovne žalbe odvjetnika Dra L. C. kao branitelja ženidbene veze B a n s k i S t o l je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužitelja sa tužbenim zahtjevom s razloga, što brak sklopljen po rimokatolicima po rimokatoličkom obredu ostaje u smislu § 57. naputka za ženidbene sudove od 8. oktobra 1856. god., d. z. l. br. 185, nerazrješiv iako su supruzi naknadno prešli na takovu vjeroispovjed, po načelima koje je brak razrješiv.

Povodom ništovne žalbe i previda tužitelja S t o l S e d m o r i c e, Odj. A. je potvrdio presudu Banskog Stola sa slijedećih

r a z l o g a :

Što se tiče same stvari, valja s obzirom na okolnost, da su obe stranke danas pripadnici evangeličke vjeroispovjedi, primijeniti na ovaj slučaj propise o. gragj. zak. Po propisu § 111. o. g. z. nerazrješiv je megju živima svaki brak, ako je ma i jedan bračni drug u doba sklapanja braka bio katoličke vjeroispovjedi. Budući da su pak i tužitelj i tužena bili u doba sklapanja braka rimo-katolici i sklopili brak po katoličkom obredu, to valja njihov brak i nakon prijelaza na evangeličku vjeru smatrati nerazrješivim. Ova zakonska ustanova nije nijednim poznijim zakonom derogirana. Iz ustanove § 18. zakona od 17. januara 1906. g. o vjeroispovjednim odnosima (Zbor. br. 8.), prema kojoj »sa valjano obavljenim prijelazom prestaju u naprijed sva na vjerozakonskoj svezi osnovana prava i dužnosti onoga, koji je prešao, prema crkvi ili vjerozakonskoj zajednici, kojoj je do tada pripadao«, ne da se izvesti derogiranje pojedinih ustanova za Hrvatsku i Slavoniju u krepости stojećega ženidbenoga prava različitih vjeroispovjedi, u koliko se megju sobom razlikuju, — a naročito ne derogiranje ustanove § 111. o. g. z., koja nema ništa zajedničkoga sa uživanjem prava i vršenjem dužnosti napram vjerskoj zajednici, izvrućih iz pripadnosti po-

jedinaca kojoj vjerskoj zajednici. To potvrđuje i obrazloženje k osnovi toga zakona, a naročito proizlazi iz izjave vladine u saboru, da se ustanovom § 18. ne mijenjaju postojeći zakonski propisi, napose ne postojeći materijalni i formalni ženidbeni propisi. Sa prijelazom ne rješava se građanin građansko-pravnih dužnosti i obveza preuzetih prije toga, a naročito ne kod sklapanja braka prema § 111. o. g. z. vezanoga ograničenja, da se ženidba raskida samo smrću. A pošto su obe stranke bili katolici u vrijeme sklapanja braka, to prijelazom na vjeroispovjed evangeličko-augsburšku nisu riješeni rečenoga ograničenja, te se njihov brak raskida samo smrću. Presuda Banskoga Stola je prema tomu s gornjih i u njoj navedenih razloga opravdana i na zakonu osnovana.

36.

Za spore med carinskim posrednikom in njegovim pooblastiteljem ni izključena pravna pot; carinski posrednik ni državni organ.

(Odločba Stola sedmorice, odd. B. v Zagrebu kakor revizijskoga sodišča od 20. oktobra 1925., Rv 360/25.).

Carinski posrednik je bil tožen za odškodnino, ker da je napačno deklariral blago in tako povzročil tožeči stranki nepotrebne stroške. Prva stopnja je tožbi ugodila.

Prizivno sodišče je potrdilo prvo sodbo. Šele na prizivnem postopanju prigovorjeno ne-

dopustnost pravnice poti je zavrnilo iz sledečih

r a z l o g o v :

Po čl. 2 odst. 2 naredbe ministrstva za trgovino in industrijo od 7. avgusta 1921. št. 270 Ur. l. so carinski posredniki glede carinskega posredniškega poslovanja pod kontrolo carinarnice in ministrstva financ odnosno generalne direkcije carin, toda to nadzorovanje nanaša se le na interno poslovanje s carinsko oblastjo, kakor je to posneti iz nadaljnih določb pravilnika, ki naštevajo posredovalna dejanja in opustitve, katerih posrednik napram carinski oblasti ogibom v pravilniku zagrožene kazni ne sme storiti. Da se kontrola ne dotika zasebno-pravnih pravic, nastalih na podlagi pogodbe med posrednikom in pooblastiteljem, sledi tudi iz določbe čl. 13 pravilnika, ki spore med posrednikom in njegovim pooblastiteljem ne odkaže carinskim oblastim, ampak razsodišču, če so stranki razsodišče sporazumno dogovorile ob nastalem sporu. Glede na to in ker ne določata niti carinski zakon niti citirani pravilnik o povrnitvi škode, katero je posrednik, kakor je zatrjevano v navzoči pravdi, po svojem posredniškem poslovanju povzročil pooblastitelju, spada tak iz zasebno-pravnega razmerja izvirajoči spor pred sodišče. Ničnost po št. 6 § 477 c. p. r. ni toraj v tej smeri podana.

Ta ničnost pa tudi ni podana v nadaljni smeri, ki se v prizivu uveljavlja, namreč v smeri, da redno sodišče za rešitev spora ni pri-

stojno, ker je pristojno za razsojo le po čl. 13 ustanovljeno razsodišče. Temu nasproti je povdariti, da je sicer slovom tega člena ustanoviti razsodišče za sporna vprašanja, nastala med carinskim posrednikom in njegovim pooblastiteljem glede njegovega carinsko-posredniškega poslovanja, toda strankam ni obligatorno naloženo, da ustanovijo tako razsodišče.

Strankam je namreč po tem članu na prosto dano, da si vsaka izbere enega razsodnika, do čim določi tretjega trgovska-obrtna zbornica. Zagrožena pa ni pooblastitelju nobena pravna kvarna posledica, če razsodnika ne izbere, pač pa je posredniku pod št. 14 čl. 8 pravilnika zagrožena, ne izguba pravic iz posredniške pogodbe, ampak le disciplinarna kazen, ki mu jo diktira carinska kot kontrolna oblast. Iz tega sledi, da razsodišče ni obligatno ter da ostanejo strankam pravice in dolžnosti iz posredniške pogodbe nedotaknjene, če tudi niso razsodišča odgovorila ter da stranki iz zasebnopravnega razmerja nastale pravice v tem primeru uveljavljajo rednim sodnim potom. Današnji stranki, ki ne trdita, da sta za predmetni spor ustanovili razsodišče o smislu čl. 13 pravilnika, nahajata se v ravnokar obrazloženem pravnem položaju. Pa tudi če bi bili sestavili dogovor na razsodnike, toraj če bi bili dogovor sestavili pismeno, kakor to za veljavnost dogovora na razsodišče tudi § 577 c. p. r. kategorično zahteva, bi bil moral toženec — prizivatelj nepristojnost sodišča na I. stopinji pra-

vočasno (§ 240 c. p. r.) ugovarjati, ker, kakor rečeno, navzoči spor ne spada obligatorno pred razsodišče čl. 13 pravilnika, to je, ni odvzet (§ 104 in n.) rednim sodiščem. Uveljavljena ničnost po § 477 št. 3 ali 6 c. p. r. potem takem tudi ni podana.

Šele v prizivu uveljavljeni ugovor, da toženec ni pasivno legitimiran, ker je postopal kot pooblaščenec južne sedaj državne železnice, toraj kot državni uslužbenec, kojega po čl. 18 vidov. ustave ni mogoče tožiti, ne drži. Pred vsem je sklicevanje na pooblastilno razmerje po § 482 c. p. r. nedopustna novota; na drugi strani je pa toženec javni carinski posrednik in kot tak celo v trgovskem registru vpisan trgovec, ne pa državni, disciplinskim in drugim za državne uslužbenice veljavnim službenim predpisom podvržen uslužbenec.

Toženčevi reviziji *Stol sedmoričice*, Odd. B. ni ugodil.

I z r a z l o g o v :

Z revizijskim razlogom § 503 št. 1 cpr. uveljavljene ničnosti ni. V čl. 13 pravilnika o carinskih posrednikih, z dne 21. julija 1921, št. 170 Služb. Nov. je pač predvidena ustanovitev razsodišča za spore, nastale med carinskim posrednikom in njegovim pooblastiteljem glede delovanja prvega v carinskem posredništvu. Ni pa stem, kakor misli revizija, izključena pravna pot za take spore. Posrednik sam je — ako se nasprotna stranka odloči za razsodišče, — pač

disciplinsko vezan se podvreči izreku razsodišča in pristati nanje pod kaznijo (čl. 814 Prav.). Da je razsodišče obvezno tudi za nasprotno stranko, cit. predpisu Pravilnika ni razbrati. Ako bi šlo za tako obveznost vsmislu, da je izključena pravna pot vobče, bi pač ne bil umestna določka čl. 13 odst. 4 cit. prav., da je med strankama skleniti dogovor, s katerim se stranki zavezujeta, da se brezpogojno uklonita odločbi razsodišča in ravno tako ne pretnja kazni v cit. določbi čl. 8 št. 14 pravilnika.

Tudi ni izključena pravna pot, ker da taki spori gredo pred upravno carinsko oblastvo. Pravilni so v tem oziru navedeni razlogi prizivne sodbe. Carinska oblastva vrše pač nad carinskim poslovanjem posrednika nadzorstvo in morejo proti njemu nastopati z disciplinskimi kaznimi (čl. 2, 8, 9, Prav.). Tozadevno udejstvovanje carinskega oblastva se pa nikakor ne tiče sporov med posrednikom in njegovim pooblastiteljem radi eventualnih odškodninskih zahtev poslednjega, ki spadajo kot zasebnopravna vprašanja pred redna sodišča. Še manj pa se more carinskega posrednika, najsi posluje tudi pri carinjenju kot pooblaščenec železnice v smislu § 65 žel. obr. prav., smatrati za državnega organa, ki za škodo, ki jo učini z nepravilnim izvrševanjem službe ne odgovarja stranki, marveč državi (čl. 18 odst. 3 Ustave). Ni toraj ničnosti v nobeni uveljavljenih smeri.

1. decembra nema se smatrati kao svetačni dan u smislu gragjanskog postupnika (§§ 126. st. 2, 221. gr. p.).

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu od 24. novembra 1925. g., Ut 204/25.)

U parnici T. J. tužeće stranke protiv Š. i A. B. tužene stranke radi isplate Din 15.826 prvostepeni je sud prihvatio tužbu.

Priziv tužene stranke prizivni je sud odbio s ovih

Razloga:

Pobijana presuda bila je uručena punomoćniku traženika dneva 17. novembra 1924. Rok za priziv isticao je dneva 1. decembra 1924., a priziv je predan poštanskom uredu dneva 2. decembra 1924.

Prvostepeni sud je proslijedio priziv smatrajući ga na vrijeme prikazanim, jer da se državni praznik od 1. decembra ima uzeti kao i svaki drugi svetačni dan nabrojen u poslovniku.

Otpisom Ministarstva Unutrašnjih Dela 23. jula 1920. Dbr. 3099. bio je Praznik Narodnog Ujedinjenja, koji se slavi 1. decembra, proglašen zvaničnim državnim praznikom.

Nastaje pitanje, da li se uslijed toga taj dan ima smatrati svetačnim danom u smislu gragjanskog postupnika.

U § 221. II. st. gr. p. bilo je pridržano da se naredbenim putem odrede dani, koji će va

žiti kao svetačni dani u smislu građanskog postupnika.

U § 44. Naredbe 5. maja 1897. br. 112. I. d. z. izdane u suglasju sa provedbenim odredbama građanskog postupka, navedeni su primence opći svetačni dani te odregjeno da Predsjedništva Viših Zemaljskih Sudova imaju ustanoviti i objaviti ostale vjerske svetačne dane za pojedine sudove.

Ovako ustanovljeni i objavljeni ostali vjerski svetačni dani važe za odnosne sudove kao svetačni dani u smislu § 221. gr. p. Pošto pak praznik Narodnog Ujedinjenja nije mogao ni biti izričito spomenut u § 44. poslovnika, a ni inače nije gore predvigjenim načinom ustanovljen kao svetačni dan, isti važi kao zvanični državni praznik, koji se mora poštivati po uobičajenoj praksi i po propisima o državnim praznicima (Nar. 23. februara 1907.), ali se ne može smatrati blagdanom u smislu građanskog postupnika.

Rok dakle, koji je isticao na 1/12. 24. nije dospjevao u nedjelju ni u svetačni dan (§ 126. II. st. gr. p.) tako da bi priziv, prikazan u sljednog djelatnog dana, bio na vrijeme podnešen.

Priziv je dakle smatrati zakašnjenim (§ 464. gr. p.), pa je kao takav bio odbijen u smislu §§ 471. br. 2, 474. II. st. gr. p.

Revizijskom utoku tuženika Revizijski Sud nije udovoljio.

Razlozi:

Pogledom na razloge pobijanog zaključka, koji su u suštini i stvarno i pravno temeljiti a nijesu opovrgnuti izvedenjima uloženog pravnog lijeka, valjalo je neudovoljiti revizijskom utoku.

Pri tome se ističe još ovo:

Po § 126. st. 2 gr. p., ako konac roka pada u nedjelju ili u svetačni dan, to će se doduše prvi nastajni težatni dan smatrati kao konačni dan roka. Ali kao svetačni dan u proceduralnom smislu i za primjenu ovog proceduralnog propisa ne može po zakonu da vrijedi kod sudova svaki svetačni dan u općem običnom smislu riječi — pa bio to i najveći blagdan po svojoj znamenitosti ili po shvatanju ili osjećanju pojedinca ili pučanstva — nego isključivo onaj dan koji se po proceduralnim propisima ima smatrati kao svetačni. U pogledu 1. decembra to može dakle da bude tek onda kada Ministar Pravde bude odredio da se taj dan ima u smislu građanskog postupnika smatrati kao svetačni dan i tu svoju naredbu bude propisno obnarodovao. U § 221. st. 2 gr. p. naimo u toj je smjernici izričito naređeno, »da će se naredbom odrediti, koji se dani u smislu ovog zakona (t. j. građanskog postupnika) imaju smatrati kao svetačni dani«, tako da osim nedjelje i Božića (stav. 1. § 221. gr. p.) za primjenu građanskog postupnika moraju vrijediti kao težatni dani bez izuzetka svi dani za koje se nije propisno odredilo, da

se u smislu tog zakona imaju smatrati kao svetačni dani.

Po čl. LV. zakona od 1. augusta 1895. g., l. d. z. br. 112, Ministar Pravde je isključivo pozvan i ovlašten da takovu Naredbu izdade i da odredi, koji se pojedini dani u smislu zakona o gragjanskom postupniku imaju smatrati kao svetačni.

Otpisom Ministarstva Unutrašnjih Dela od 23. jula 1920. god. D. Br. 3099, bio je doista 1. decembra, kao dan Narodnog Ujedinjenja, proglašen zvaničnim državnim praznikom. Ali, u jednu ruku nije uopće bilo odregjeno da se taj praznik ima smatrati kao svetačni dan i u smislu i za posledice gragjanskog postupnika (§ 221 gr. p.), a u drugu ruku to nije odredio Ministar Pravde, koji je jedini po zakonu na to ovlašten (čl. LV. uvodnog zak. ka gr. post.) Dokle to ne bude od njega odregjeno i obnarodovano, ne smije se taj dan, pa i bio on za nas i našu državu — kao što je i doista — od najvećeg znamenovanja, smatrati kao svetačni dan u smislu i za posledice § 126. st. 2 i § 221. st. 1 gr. p., jer se po izričnom gore navedenom zakonskom propisu smiju kod primjene gragjanskog postupnika smatrati kao svetačni dani u smislu gragjanskog postupnika samo oni, za koje je bilo na gore istaknuti način izričkom odregjeno da se imaju smatrati svetačnim u smislu gragjanskog postupnika.

Ne bi se pak moglo dozvoliti, da sudovi pri sugjenju, samovoljno i od sebe po svom raz-

boru s obzirom valjda na važnost ili znamenitost stanovita praznika odluče, da li se taj dan ima smatrati kao svetačni, iako to Ministar Pravde nije odredio, jer bi oni time s jedne strane neovlašteno dirali u nadležnost Ministra Pravde, koja je osnovana na zakonskom naregjenju, a s druge bi se strane stvarala neizvjesnost i nestalnost proceduralnog prava s obzirom na množinu blagdana, koji bi mogli dati povoda sličnim pitanjima te s obzirom na raznolikost mišljenja i na okolnost, da dopuštenost pravnih lijekova u raznim stepenima i u pojedinim sporovima zavisi o prilikama pojedinog slučaja, i napokon jer bi se u ovom slučaju to kosilo sa naregjenjem § 128. gr. p. o strogim rokovima.

Po tome je prizivni sud ispravno uzeo da priziv nije prikazan u propisanom roku te ga je s pravom kao zakašnjen odbacio.

38.

Склопљена нагода, којом једна странка условно одпушта један део своје тражбине, губи своју важност, ако друга странка не испуни односно пропусти уговорени услов.

(Одлука Касационог Суда, Б. Одељење у Новом Саду, бр. Г. 16-1925.)

Касациони Суд, Б. Одељење у Новом Саду места даје ревизионој молби тужитељевој, пресуду призивног суда преиначује, те тужену фирму осуђује, да тужиоцу у року од 15. дана, под

претњом принудног извршења плати 105.721 италијанских лира са 5% интересом и то на своту од 264.321.90 италијанских лира од 17. априла 1921. год. до 1. септембра 1922. г. а на своту од 105.721 италијанских лира од 1. септембра 1922. год. до исплате.

Разлози:

Тужилац напада пресуду Апелационог Суда у Новом Саду са тога разлога, да исти призивни суд није довољно оценио списима прикључене исправе, да је противно списима утврдио стање ствари и најпоследње, да је повредио и материјално право.

Ова жалба тужичева основана је.

Није спорно међу упариченим странкама, да је тражбина тужичева према туженој фирми износила 264.321.90 италијанских лира;

даље, да је тужилац известно свог заступника телеграмом од 9. марта 1922. год. да је вољан учинити попуст од четрдесет од сто, ако тужена фирма одмах исплати 60%-а од целе тражбине и то у италијанским лирама;

надаље, да је заступник тужичев одговорио тужиоцу, да тужена фирма прима понуду и »овог момента« подноси молбу Народној Банци, да набави лира;

даље, није спорно ни то, да је тужена фирма 13. марта 1922. год. поднела споменућу молбу Одбору Народне Банке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, и да је о томе известила тужиоца с тим, да ће, чим буде одобрена ова молба, што ће по самој туженој фирми бити: »посао од 8—10 дана«, послати тужиоцу своту од лира 158.600;

затим га је Одбор за контролу валутама и девизама при филијали Народне Банке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца у Новом Саду под Бр. 238-33. од 15. марта 1922. год., одобрио куповање 158.600 итал. лира.

Исто тако није спорно ни то, да је тужена фирма тужиоцу исплатила

12. маја	1922. год.	лира	30.000.—
12. јуна	1922. »	»	40.000.—
8. јула	1922. »	»	40.000.—
8. августа	1922. »	»	48.000.—

Укупно дакле лира 158.600.—

Неспорно је и то, да је тужилац, као одговор туженој фирми на писмени извештај ове, да је отправила 30.000 лира у корист тужитеља, својим писмом од 23. маја 1922. г. одговорио туженој фирми, да додуше очекује даље ознаке, али примећује, да је трансакција обављена посредовањем г. Т. склопљена била под условом: промтна исплата главнице, камата и трошкова; »Ви сте заиста обећали, да ће трансакција бити спроведена у мало дана, а међутим прошли су од онда и месеци, а ми нисмо видели ни паре, тако да се морамо сматрати невезаним.«

По тачном тумачењу садржине пређе поменутих исправа: тужена је фирма марта 1922. г. заиста склопила поравнање са тужиоцем, тако да, ако тужена фирма одмах исплати 60%-а тражбине, тужитељ ће учинити попуст од 40%-а. Употребљени израз »одмах«, значи, по самој туженој фирми 8 до 10 дана.

Правно је правило, да склопљена нагода, којом једна странка условно одпушта један део своје тражбине, губи своју важност, ако друга странка не испуни односно пропусти уговорени услов.

Како је по горњем неспорном стању ствари, тужитељ само под тим условом одпустио 40%-а од своје тражбине, ако тужена странка — по свом сопственом казивању — за 8—10 дана исплати 60%-а од постојеће тражбине, то је склопљена погодба била условна, а уговорени услов тужена странка није испунила.

Призивни Суд је дакле заиста противно списима утврдио то, да је погодба била безусловна.

Исто тако је Апелациони Суд сасвим противно списима утврдио и то да је тужитељица још и после 23. маја 1922. г. стојала на основу склопљене нагоде, јер јасна и несумњива садржина тужитељичиног писма од 23. маја 1922. г. у коме је ова јасно и изречно изјавила, да се због неиспуњења услова од стране тужене странке, мора сматрати разрешеном, и да ће обуставити покренути парнични поступак, »кад буде све уређено«, — баш противно доказује.

Из ових разлога ваљало је ревизионој молби места дати, и пресуду призивног Суда преиначити онако, како је то у наредбеном делу ове пресуде изречено.

39.

Призивни суд мора у сваком случају, у којему спorni предмет не састоји искључиво у неком износу новца, да утврди и у пресудном отпавку назначи vrijednost spornog predmeta

о којему је riješio (§ 500. st. 3. gr. p.). Ne učini li to prizivni sud, treba reviziju povratiti (Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu kao Revizijskog Suda od 27. januara 1925. god., Rv. 601-24.).

Prvostepeni je Sud odbio tužbu J. i A. M. protiv D. P. radi izvršenja ugovora. Prizivni je sud na priziv tužee stranke potvrdio prvostepenu presudu, dok je Stola Sedmorice, Odj. B. kao Revizijski Sud povratio reviziju tužee stranke.

Razlozi:

Tužbenim se traženjem zahtijeva, neka bude presugjeno, da je tužena stranka dužna predati tužiteljima za stanovitu cijenu stanovitu količinu buhača. Očito je po tome da sporni predmet ne sastoji samo u nekom износу новца.

Prizivni je sud pobijanom drugomolbenom presudom potvrdio u cjelini presudu suda prvog stepena. Po § 502. stav, 3. grp. dopuštena je revizija protiv potvrdne presude prizivnog suda, samo onda kada sporni predmet, о којему је prizivni sud riješio, nadilazi u novcu ili u novčanoj vrijednosti 1000 Kruna, dotično 2500 Dinara (§§ 8a). 8b Uredbe Min. Pravde od 15. 4. 1924. br. 16435. Služb. Nov. br. 106-XXIII.-1924.). Ako prizivni sud potvrdi prvostepenu presudu, a sporni predmet, о којему је riješio, не састоји само у неком износу новца, prizivni sud ima po § 500. stav.

3. grp. da vrijednost tog predmeta utvrdi i u presudnom otpravku naznači. U pitanju dopuštenosti revizije odlučan je u tom slučaju isključivo onaj iznos, koji prizivni sud u smislu rečenog § 500. stav. 3. grp. utvrdi kao vrijednost spornog predmeta. A kako po pomenutom propisu prizivni sud mora da u svakome slučaju, u kojemu sporni predmet ne sastoji isključivo u nekom iznosu novca, utvrdi i u presudnom otpravku naznači vrijednost spornog predmeta, o kojemu je riješio, i kako se to utvrgjenje vrijednosti spornog predmeta, ne smije pobijati nikakvim pravnim sredstvom, ne može upogled nedopuštenosti revizije doći u obzir činjenica, što sud prvog stepena nije našao povoda, da u ime ureda postupi po § 60. prav. suds. vl.

U nazočnom slučaju, u kojemu sporni predmet ne sastoji samo u nekom iznosu novca, prizivni sud nije utvrdio i u pobijanoj presudi nije označio vrijednost spornog predmeta u smislu § 500., stav. 3. grp., niti se inače obistinjava izuzetni slučaj predviđen u § 502., zadnji stav grp.

Budući da po tome nedostaje reviziji glavni preduvjet za njezinu dopuštenost, dok u drugu ruku nema ni pretpostavke mjerodavne za njezino konačno odbačenje, valjalo je reviziju povratiti. Do stranaka, je, dotično, do nižih sudova je, da se za dopunitbeno utvrdjenje vrijednosti spornog predmeta u prizivnom stepenu, što se po § 500. grp. ima navesti u

otpravku prizivne presude, shodno pobrinu. S ovih je razloga odlučeno kao u izreci.

40.

Za vrijeme evakuacije najmoprimac nije dužan plaćati najamninu za objekat, iz kojega je evakuiran.

(Rješenje Stola Sedmrice, Odj. A. u Zagrebu od 24. jula 1925. Br. 2309.)

U usmeno raspravljenoj parnici Općine grada Z. tužiteljice, protiv A. J. tuženika, radi 2600 Kr. spp. prvi je sud odbio tužiteljicu sa tužbenim zahtjevom, Banski Stol je otputio priziv tužiteljice i potvrdio prvostepenu presudu a Stol Sedmrice, Odj. A. otputio je izvanredni previd tužiteljice iz slijedećih

razloga:

Megju strankama je neprijeporno, da tuženi nije mogao u najam uzeto dvorište upotrebljavati za prijeporno vrijeme, jer je uslijed rata bila po vlasti odregjena evakuacija, pa se ima riješiti pitanje, da li takav slučaj potpada pod ustanovu § 1104. o. g. z., po kojoj se ne mora platiti najamnina, ili pod ustanovu § 1107. o. g. z., po kojoj nezgodni dogogjaj pada na samoga uporaboprimeca. Po § 1104. o. g. z. zahtijeva se objektivna neupotrebljivost, koja se pokazuje za svakoga primaoca najma, ali ne mora ležati u samoj stvari, nego i u takovim izvanrednim dogagjajima, koji bi na-

jamni predmet i za koga drugoga primaoca najma učinili neupotrebitim jednako kao i za sadanjega, dok § 1107. o. g. z. ima na umu samo takove zapreke i nesreće, koje su snašle samo odregjenoga primaoca najma.

Pošto je među strankama neprijeporno, da tuženi nije najamni objekt mogao upotrebljavati zbog evakuacije odregjene po vlasti uslijed rata, dakle radi izvanrednoga događaja, koji bi i za druge primaoce najma učinio prijeporni najam neuporabivim, to se na ovaj slučaj ima primijeniti § 1104. o. g. z. Tužiteljici pak nije uspjelo dokazati najamnim ugovorom, da se tuženi odrekao prava tražiti popust najamnine i za ovaj slučaj, kako je to prvostepeni sud pravilno obrazložio.

Iz ovih razloga i razloga navedenih u napadnutim presudama slijedi, da suglasne presude nižih sudova nisu temeljene ni na tumačenju ni na primjeni zakona očevidno pogrešno, niti na pretpostavci takovoj, koja bi bila u protuslovlju s jasnim sadržajem parbenih spisa, jer ne postoji nijedan od uslova § 335. grpp. koji bi mogao opravdati izvanredni previd, te valja taj previd po propisu § 334. grpp. otputiti.

41.

Merilo za primernost dote je oni donesek, ki je primeren preskrbi moževe rodbine (§ 1220. o. d. z.)

(Odločba Stola sedmorice, odd. B. v Zagrebu od 7. aprila 1925, Ut. 67/25.

Prva stopnja je določila za doto 30.000 Din, kar da približno odgovarja dolžnemu deležu, čim je očetovo premoženje ceajeno okroglo na 184.000 Din.

Rekurzno sodišče je znižalo znesek na 15.000 Din.

Revizijska rekurza obeh nasprotnikov je Stolsedmorice, odd. B. zavrnil.

Razlogi:

I. Sodišče prve stopnje je v smislu § 1220 o. d. z. naložilo Ivanu Š., da izplača svoji hčeri Kristini na doti 30.000 Din. Vsled obvezančevega rekurza je rekurzno sodišče znižalo imenovani znesek na 15.000 Din. V pogledu poslednjega zneska je tedaj rekurzno sodišče potrdilo odločbo nižjega sodnika. Ker pa ta odločba ni očividno nezakonita ali spisom nasprotna ter se ž njo tudi ni zagrešila nikakaničnost, je revizijski rekurz Ivana Š-a., kateri zahteva, da se naj njegovi hčeri priznana dota še nadalje in to vsaj do 5.000 Din. zniža, — vsled pomanjkanja pogojev § 16. ces. patenta z dne 9. avgusta 1854 št. 208. d. z. nevpoštevni. Omeniti je le, da mora vrhovno sodišče pravni položaj presoati po stanju, kakršno je bilo za časa drugosodne odločbe. Zato pa so nevpoštevne vse novote, ki jih pritožitelj uveljavlja v svojih rekurzni izvajanjih.

II. Istotako ni priznati utemeljenosti pritožbe predlagateljice Kristine R.

V zmislu § 1218. o. d. z. je dota ona imovina, ki jo izroči ali zagotovi žena ali za njo

kaka tretja oseba možu kot pripomoček k izdatkom, koji so v zakonu združeni s skupnim gospodinjstvom. A gospodinjstvo zakoncev se pred vsem ravna po socijalnem stanu moža. Oni donesek, ki je primeren preskrbi moževe rodbine, je tedaj konkretno merilo za primerenost dote. Umevna je, da imajo ob odmeri dote važen pravni pomen tudi še stan in imetje onega, ki je dolžan dati doto. Toda v poslednjem pogledu je uvaževati, da zahtevak na doto ne sme obvezanega spravljati v položaj, da bi občutno trpel njegov gospodarski obstanek. Zato ni potrebe, da se obvezančeve imovinske razmere strogo preiskujejo; vsekakor pa je ob določitvi dote vselej tudi vpoštevati, kakršne denarne razmere vladajo ob nje izmeri.

Vsa ta merodajna načela je rekurzno sodišče ob določitvi predmetne dote v polnem obsegu vpoštevalo. Ob dejstvu, da je mož predlagateljice manjši kmet, in nadalje ob ugotovljeni okolnosti, da znaša obvezančevo čisto premoženje okoli 184.000 Din, ter da ima razven predlagateljice še dva otroka, 24 let staro hčer Marijo in 22 let starega sina Ivana, kakor tudi uvažuje, da je predlagateljica v zakon že prinesla materno dedščino 2600 K, je rekurzno sodišče zahtevano doto povsem primerno določilo z zneskom 15.000 Din.

Smisao i značenje riječi »udaja« — »udati se« u Dalmatinskoj Zagori.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu kao Revizijskog Suda od 16. aprila 1925. god. Rv. 742-24.)

M. ud. pok. I. B. ustala je tražbom protiv N. B. brata pokojnog joj muža za polaganje računa vrhu prihoda pokojnikovog imanja za vrijeme od 27. decembra 1911. do dana predaje računa, kojim je imanjem upravljao tuženik. Tuženik se protivio tužbi navodivši među ostalim, da tužiteljica nema pravo na plodouživanje muževlje ostavštine jer da je ona to pravo izgubila tim, što je nakon smrti muža poslala k pok. oružniku P., s njime skupa živjela i porodila dvoje djece, a to s obzirom na oporuku pok. joj muža, koja glasi: »ja ostavljam ovo mog stanja, drveta, kamena, vode i gore, što se bude mog zvati, mojoj ženi Mari, da uživa do svoje smrti, te ako bi se udala, da joj nema od ove moje ostavštine ništa, ...« i t. d.

Prvostepeni je sud odbio tužbu, dok je prizivni sud na priziv tuženičin preinačio prvostepenu presudu i prihvatio tužbeni zahtjev s ovih

razloga:

Ovaj prizivni sud ne može da dijeli mišljenje prvomolbenog suda po kojemu bi odredbu oporučitelja pok. I. B., da njegova supruga,

današnja tužiteljica, gubi ostavljeno joj pravo plodouživanja ostavštine »ako bi se udala« —, valjalo shvatiti u smislu, da će ona to pravo izgubiti ako bude pošla živjeti sa jednim čovjekom »bez ikakvih formalnosti i zakonskih odredaba«.

Po ničemu nije opravdano što je prvomolbeni sud dao ovo znamenovanje spomenutim riječima oporučitelja.

Sve i kad bi se i moglo držati, da se u onom kraju gdje je živio oporučitelj riječ »udati se« rabi kadgod i za žensku glavu koja pogje sa čovjekom živjeti u suležništvu, radilo bi se uvijek o jednom posebnom značenju riječi »udati se«, a ne o običnom značenju ove riječi, — pa s toga, s obzirom na općenito pravilo kod tumačenja oporuka, da se ne imade paziti toliko na pojedine riječi kojima je oporučitelj posljednju volju izrazio, koliko na smisao oporuke pogledom na njezinu cijelost, — ne bi se jednako moglo zaključiti, da oporučitelj nije ovu riječ u njezinom običnom značenju rabio, već u posebnom, kad oporuka ništa drugo ne sadrži po čemu bi se moglo shvatiti, da je on ovoj riječi htio dati takovo posebno značenje.

Jer za slučaj da je oporučitelj htio odrediti, da tužiteljica gubi ostavljeno joj pravo plodouživanja i kada bi ona poslije njegove smrti imala s kime vanbračnih odnošaja, bio bi to on sigurno drugačije i na nedvojbeni način izrazio, a ne bi se zaista bio ograničio

da se posluži samom riječju »udati se«, — koja riječ rabljena ovako bez dodataka i tumačenja, ne može biti inače shvaćena nego u običajenom smislu kod oporuka, naime, da će udovici pristojati plodouživanje samo do njezine preudaje.

Prema tome je pogrešno izvagjati, kako to čini prvomolbena presuda da se riječ »udati se« u spornoj oporuci ima uzeti restriktivno kada se i ovako obično oporukom odregjuje, da sa ženitbom udova gubi jedno ostavljeno joj pravo i kada takovo pravo biva obično dato od muža za nagradu vjernosti što ona ima da pokaže iza muževlje smrti, — jer bi ovakovo tumačenje jedino opravdavao izričito postavljen uvjet u spornoj oporuci, da udova gubi ostavljeno joj pravo plodouživanja, ako se kojim činom, prije preudaje, ogriješi o vjernost prema oporučitelju.

Neispravno je stoga prvomolbena presuda uslijed krivog tumačenja posljednje volje oporučitelja, uzela, da je tužiteljica izgubila ostavljeno joj pravo plodouživanja za to što je neko vrijeme nakon muževlje smrti živjela sa pok. oružnikom P. i s njime imala dvoje djece. Nasuprot, kad se ona nije s rečenim P. preudala, niti u opće s kim drugim, ima se držati, da to pravo prema odredbama oporuke nije izgubila, te da joj još uvijek pripada.

Reviziji tuženika R e v i z i j s k i S u d nije udovoljio.

Iz razloga Reviz. Suda:

...Nema temelja u ovom slučaju ni izneseni revizijski razlog § 503., br. 4. gr. p. U ovom pogledu uputiti je u prvom redu molitelja revizije na razloge pobijane presude, koji su u suštini temeljiti a nijesu opovrgnuti revizijskim izvedenjima, pri čemu je istaknuti, da se prizivna presuda smije pregledati u smjernici primjene materijalnog prava isključivo na osnovu činjeničnih utvrgjenja koja su u njoj sadržana a nijesu uspješno pobijana kojim drugim dopuštenim revizijskim razlogom i da se dosljedno ne mogu pri tome uvažiti revizijski činjenični navodi, koje molitelj revizije samovoljno iznosi a da ne nahode uporišta u utvrgjenjima prizivne presude.

Uz to se opaža još što slijedi:

Ovom je Revizijskom Sudu doduše notorno, da u velikom dijelu Dalmatinske Zagore s raznih povoda i zbog raznih prilika postoji običaj da često žensko lice (djevojka ili udovica) ide za čovjeka u svrhu da bez prethodnog opsluživanja službenog crkvenog obreda žive zajedno kao muž i žena u odnosu sličnom braku s namjerom da zatim sklope redoviti brak u crkvi u propisnoj formi i da se takav prelaz k mužu zove općenito za žensku »udati se«. Poznato je takogjer, da se takav način združenja ženske sa mužem ne kaže nikada »vjenčanje«, nego da se pod »vjenčanjem« — »vjenčati se« razumjeva isključivo ženidba vršena po zakonskim i vjerskim formalnostima

potrebitim za sklopljenje pravovaljanog braka. Ali nije istina, da se pod izrazom »udaja« — »udati se« razumjeva samo prelaz u gorepomenutu prvu vrst te braku slične veze, nego se pod tim izrazom svuda i svagdje po cijeloj Zagori razumjeva ne samo kod crkve, kod suda, kod vlasti i t. d., kako to sam molitelj revizije priznaje, već općenito i kod puka, kod svake ruke pučanstva, i »vjenčanje« i »vjenčati se«. Pače je značenje riječi »udati se« u prvom gore navedenom smislu (a u tom smislu riječ »udaja« obično se ne rabi) više eufemistički upotrebljeno s obzirom na konačnu namjeru i svrhu prave »udaje« u smislu »vjenčanja«, kojoj ta neuredna veza predide kao neko prelazno stanje. Pravo je dakle prizivni sud tumačio oporučiteljeve riječi »ako bi se udala« u smislu »ako bi se vjenčala«. Jer da je oporučitelj htjeo ostaviti svojoj ženi ploduživanje samo do časa kad bi ona bila ostala vjerna njegovoj uspomeni te se nebi uopće podala drugom čovjeku, bio bi morao upotrebiti druge riječi, po kojima bi pravo na ploduživanje imalo zavisiti o kojem osobitom ponašanju upogled poštenja, čudorednosti i slično. Ali u tom smislu pokojnikova naredba posljednje volje ne sadržava nikakav propis.

43.

Na novčane obaveze u zlatu, učinjene posle objave rata do momenta evakuacije iz zemlje, kao i na one novčane obaveze u zlatu i stra-

nim valutama, učinjene za vreme okupacije, bez obzira gde su učinjene i kad se imaju platiti, — ima se primeniti redovno zakonodavstvo, a ne Privremeni Zakon o Likvidaciji Moratornog stanja.

(Odluka opšte sednice Kasac. Suda u Beogradu od 6. aprila 1925. g. Br. 10712)

Povodom zahteva g. Ministra Pravde od 29. avgusta 1924. god. Br. 55222 o tome da Kasac. Sud, ako se sa iznetim razlozima slaže donese odluku: 1. Kako će se isplaćivati novčane obaveze u zlatu, zaključene posle objave rata do momenta evakuacije zemlje i 2. kako se imaju isplatiti novčane obaveze u zlatu i stranim valutama, primljene za vreme okupacije, bez obzira gde su primljene i bez obzira kad se imaju platiti, — Kasacioni Sud, u svojoj opštoj sednici, proučio je postavljena pitanja pa je našao:

Kasacioni Sud se ne slaže sa razlozima iznetim u prednjem aktu g. Ministra Pravde jer smatra da se oba gore izložena pitanja ne pojavljuju kao slučajnom omaškom »nepredviđeni slučajevi« u Privremenom Zakonu o Likvidaciji Moratornog stanja, već kao namerno izostavljeni pravni odnos, na koje ima da se primeni redovno zakonodavstvo, i da se stoga na njih ne može primeniti »duh« odredaba čl. 28. i 29. Privremenog Zakona o Likvidaciji Moratornog stanja, niti se u tome smislu po čl. 56a. istoga Zakona, ovde može donositi obavezna odluka za sudove.

Pitanje o plaćanju obaveza na zlatu i zlatnu valutu s pogledom na vreme njihova postanka, jedno je od osnovnih pitanja koje je zakonodavac u Privremenom Zakonu o Likvidaciji Moratornog Stanja imao da raspravi, i kada je on u čl. 28. pom. zakona, određeno rekao iz koga vremena take obaveze ima u vidu, onda se ima razumeti da se ta odredba zakonska ne odnosi i na obaveze i iz drugoga vremena, kakve su obavezne ovde u pitanju, već da su takve obaveze namerano ostavljene primeni redovnog zakona.

Stoga, ako se sada, prema promenjenim prilikama, pojavljuje potreba da se to pitanje drukčije reguliše, to se može učiniti samo zakonodavnim putem.

44.

Z določitvijo zakonitih zamudnih obresti zakon ne izključuje uveljave morebitne nadaljnje škode čim so za ta zahtevek podane predpostave. (Čl. 283, 287, trg. zak., §§ 1198, 1331 o. d. z.)

Odločba Stola sedmorice, odd. B. v Zagrebu od 9. marca 1925, Ut. 31-25, s katerim je bil vsled revizijskega rekurza tožitelja razveljavljen sklep okrožn. sod. mariborskega od 29. januarja 1925, s katerim je bila na priziv tožene stranke razveljavljena sodba okr. sod. v Mariboru od 26. nov. 1924)

Razlogi Stola sedmorice, odd. B.:

Da je tožeči stranki vsled toženčeve zamude v plačilu nastala še preko plačanih 6%

zamudnih obresti škoda, ki se vtožuje, je izven spora.

Tožencev ugovor, ki ga uveljavlja tudi v revizijskem rekurzu, meri zgolj tja, da spričo čl. 287 trg. zak., ki določa mero zakonitih in zlasti zamudnih obresti pri trgovinskih opravilih na šest od sto, ne gre tožeči stranki v nobenem primeru povračilo kake škode preko teh obresti.

Temu nazoru ni pritrditi.

Čl. 287 trg. zak. določa zgolj višino zakonitih in zlasti zamudnih obresti, ne rešuje pa vprašanja, ali in kdaj obstoja obveznost povračila še zastran morebitne nadaljne škode. To vprašanje je marveč rešiti po predpisih XXX. glave obč. drž. zakonika o pravici odškodnine v zvezi s čl. 283. trg. zak.

Ko je po načelu § 1331 odz. v primeru zlega namena ali očitne brezbržnosti povrniti ne le nastalo škodo, nego tudi odišli dobiček, ni domnevati, da je baš pri povračilu škode, nastale vsled zamude v plačilu, hotel zakon ustvariti izjemo v izmeri škode in to škodo brez ozira na dejanske razmere posameznega primera vseskozi omejit na znesek zakonitih zamudnih obresti. Slednje razodevajo marveč zgolj redno in domnevano škodo, ki zanjo ni treba šele dokaza. Nikakor pa zakon ne izključuje z doležitvijo zakonitih zamudnih obresti uveljavo morebitne nadaljnje škode, čim so za ta zahtevek podane predpostavke.

Čl. 283 trg. zak. določa, da oni, ki je upravičen zahtevati odškodnino, lahko zahteva po-

vračilo dejanske škode in izgubljenega dobička. Lahko tedaj zahteva odškodnino v polni meri, a potemtakem v primeru plačilne zamude tudi one škode, ki presega zakonite zamudne obresti, in ne da bi mu bilo treba dokazovati na strani mudnega dolžnika krivdo v obče ali celo zli namen in očitno brezbržnost.

Tega naziranja je tudi prizivna stopnja, a je v toženčevem revizijskem rekurzu zastopano nasprotno naziranje v zakonu neutemeljeno. vsled česar temu revizijskemu rekurzu ni bilo ugoditi.

Stvar mudnega dolžnika je marveč po § 1298 odz., da dokaže, da ga zastran zamude ne zadeva krivda in potemtakem obveznost, povrniti škodo.

V tem pogledu je toženec trdil in zato ponudil dokaz, da je bil s plačilom glavnice radi tega v zamudi, ker ni mogel dobiti nikjer denarja in ker mu tudi dolžniki niso poplačali terjatev, dasi da je računal s tem, da dobi denar do dne, ko doteče predmetna terjatev.

Ali zatrjevana za okolnost ni sposobna, ga oprostiti krivde. Kakor se ne more nikdo z nedostajanjem denarja iznebiti svoje plačilne obveznosti, tako ta razlog tudi ne drži za opravičenje zamude.

Prizivno sodišče sicer meni, sledeč toženčevemu prizivu, da bi toženca utegnilo oprostiti krivde, ako so ga v istini nepričakovano pustili na cedilu njegovi določniki, in je v svrhu dokazovanja o tej okolnosti prvo sodbo

zaradi pomanjkljivosti postopanja razveljavilo.

Toda tudi takšen ugovor ni v bistvu drugega nego ugovor nedostajajočega denarja, ki ni sposoben uničiti, izpremeniti ali odložiti plačilne obveznosti dolžnikove.

V tem oziru tedaj revizijski rekurz po pravici očita prizivni razsoj stvari pravnopomočnost.

Ob razloženem pravnem položaju se marveč kaže tožencev priziv vseskozi neutemeljenega in mu ob pravilni pravni presoji ni bilo ugoditi. Ker pa vrhovna stopnja ob rešitvi revizijskega rekurza ne more izdati sodbe, je bilo ugodivši revizijskemu rekurzu tožeče stranke pobijani prizivnosodni sklep razveljaviti in stvar vrniti prizivni stopnji v ponovno razsojo.

45.

O tome, koji odnos ima pozitivno da postoji izmedju prava i forme, zvana je zakonodavna vlast da razmišlja, a ne sudovi da sude. Samo radi greške u prizivnom postupku smije se tražiti revizija po br. 2. § 503. gradj. post. Pripravna pisma dolaze u obzir kao vrela spoznaje samo u toliko, u koliko su postala sastavnim dijelom usmene rasprave (isp. §. 78., 176., 210., 258. i 415., prvi odj gr. p.)

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. kao Revizijskog Suda u Zagrebu od 25. augusta 1925. Rv. 781/24.)

Prvostepeni sud udovoljio je tužbi L. U. M. i dr. tužilaca protiv Š. U. L. tuženika

radi razriješenja zajednice diobom i polaganja računa.

Prizivni sud, na priziv tuženika potvrdio je pobijenu prvomolbenu presudu.

Stol sedmorice, Odj. B. nije udovoljio reviziji tužene stranke.

Razlozi:

Revizija ističe po broju razloge br. 2. i 4. § 503. gr. p. Zadnji razlog napadaja nije obrazložen, ili barem nije propisno obrazložen; odnosna razlaganja, ako su namijenjena tom razlogu nemadu u vidu bitnu razliku izmegju zakonskih pretpostavaka isticanja greške u postupku i isticanja pogrešne primjene materijalnog prava, naročito nemadu u vidu činjenično stanje koje je i kako je utvrgjeno u pobijanoj presudi. Taj se razlog ne uvažuje.

U pogledu formalizma, radi kojeg se revizija žali, primijetiti je ovo: O tome, koji odnos ima pozitivno da postoji izmegju prava i forme, zvana je zakonodavna vlast da razmišlja, a ne sudovi da sude. Čim je zakonodavna vlast progovorila nema više, sa stajališta vršenja zakona, forme i prava, već samo zakonskih naregjenja. Gragjanski postupnik utvrgjuje forme u kojima se parnica mora kreirati; nepoštivanje tih naregjenja dovelo bi do proizvoljnog postupka bez pravila i oblika. Sudovi su dužni da poštivaju i primjenjuju zakonska naregjenja o formalnom pravu isto kao i ona o materijalnom pravu.

Tužena se strana nije žalila u prizivu s toga što je u svrhu dokazivanja bio preslušan (§§ 371., 375., 376., 380., 381. gr. p.) samo

njeni protivnik. Prizivni je sud bio dužan i vlastan da pregleda rješenje suda prvog stepena samo u granicama tuženikovih prizivnih prijedloga i razloga (§§ 462., odj. 1., 467. odj. 3, i 498. gr. p.) i uzme kao podlogu svoje rješenju raspravne rezultate prvog stepena, u koliko u te rezultate nijesu dirali istaknuti tuženikovi prizivni razlozi. Prema tome sve i da je prvi sudac u izvagjanju dokaza putem preslušanja stranaka upao u grešku koju revizija ističe, — ta se je greška desila u postupku prvog a nije se desila u postupku drugog stepena; ona je ostala greška prvog a nije postala greškom drugog sudskog stepena; a samo radi greške u prizivnom postupku smije se tražiti revizija po broju 2. § 503. gr. p.

Prizivni sud nije pogriješno primijenio naregjenja formalnog zakona, tim što nije udovoljio tuženikovoј žalbi iznesenoј protiv toga što nije bio pripušten u prvom stepenu dokaz po svjedocima predloženim u tuženikovom pripravnom spisu de pres 17. marta 1924. pod rednim brojem 5.

Evo za što:

Na prvoj usmenoj raspravi (§§ 258., 431., 440. gr. p.) od 29. novembra 1923. pod r. br. 2. i na drugoj usmenoj raspravi od 6. februara 1924. pod r. b. 4. bili su nazočni tuženik i njegov odvjetnik kao parnični punomoćnik (§§ 26., 30., 31. gr. p.). Sudac je na drugom ročištu u nazočnosti tuženika i njegovog parničnog punomoćnika usmeno proglasio rješenje da se to ročište odgagja (§§ 131. odjelak 3, 117., 426. odjelak 3, gr. p.) za 26. marta

1924. što su oni izrijeком i primili na znanje. Tuženikov parnični punomoćnik prikazao je pripralni spis 17. marta 1924. pod r. br. 5. Tuženik i njegov parnični punomoćnik, premda propisno pozvani, propustili su, zadnje ročište od 26. marta 1924., r. br. 6, na kom je pala presuda. Tuženikov parnični punomoćnik tvrdi, da je tuženik umro, — a da ne navodi, kog je dana umro. Nego bilo kakogod tuženikova smrt nema, pogledom na naregjenje §§ 35., 93., 155., 133. gr. p. nikakve važnosti za riješenje revizije. Nema važnosti za to riješenje ni razlog, s kog je tuženikov punomoćnik propustio ročište, da li s toga, što nije htio, kako je, u prizivnom postupku tvrdio, da optereti stranke suvišnim troškom ili s toga, što je, kako sada u reviziji tvrdi, bio spriječen. Odlučno je samo to što sadržaj podneska pod r. br. 5. nije postao sastavnim dijelom usmene rasprave.

Kako ishodi iz naregjenja §§ 176., i prvog odjelka 414. gr. p., smatrati je glavnim načelom postupak usmenost i neposrednost. Iz toga dolazi da pismeni sastavci dolaze za suca u obzir kao vrela spoznaje, samo u toliko u koliko to zakon pogledom na to svoje osnovno načelo, dopušta; — u prvom odjelku § 210. gr. p. naregjenje je, kada se zapisuje sadržaj činjeničnih navoda i ponugjenih dokaza, da se treba po mogućnosti obazreti na pripravna pisma. Ta pripravna pisma ne dolaze u obzir samo u toliko u koliko su postala sastavnim dijelom usmene rasprave; namijena im je da priprave raspravu i olakote protoko-

laciju (§§ 78., 258., 210. gr. p.). Za postupak pred sudištem odregjuje § 399. gr. p. doduše u toliko jedan izuzetak ispod tog pravila, u koliko, pošto bude na vrijeme predan odgovor na tužbu, treba se obazirati na izjave i činjenične podatke stranke, koja je docnije propustila ročište, ako su pismeno potvrđeni u pripravnim pismenim sastavcima. Nego taj zakonski izuzetak nije primjenjiv na nazočni slučaj, premda se § 442. gr. p., koji važi za postupak pred kotarskim sudom, pozivlje u drugom odjelku na analogni § 399. gr. p., koji važi za postupak pred sudištem. Ne treba se, za svrhe ovog riješenja, upuštati u razmatranje, kako treba tumačiti drugi odjelak § 442. gr. p. u vezi sa spomenutim izuzetnim naregjenjem §-a 399. gr. p., odnosno, koji se pravni zaključci imaju izvesti iz toga, što je pretpostavka spomenutog naregjenja §-a 399. gr. p., da na tužbu bude odregjeno ročište za usmenu raspravu iza kako je bio predan na vrijeme odgovor (§ 243. gr. p. i što baš te pretpostavke, po izričitom odregjenju drugog odjelka § 440. gr. p., ne može da bude, u postupku pred kotarskim sudom. Dovoljno je istaknuti, da se drugi odjelak § 442. gr. p. pozivlje na izuzetno naregjenje § 399. gr. p. samo za slučaj kad su u pitanju navodi nazočne stranke, o kom se ovdje ne radi, a ne i za slučaj, kad su u pitanju navodi nenazočne stranke, o kom se ovdje radi. Navodi nenazočne stranke smiju se uzeti u obzir samo u koliko su postali sastavnim dijelom usmene

raprave. A toga u pogledu sadržaja pripravnog spisa pod r. br. 5., nije bilo.

Valjalo je s toga ne udovoljiti reviziji.

46.

При утврђивању и досуђивању адвокатске награде и издатака треба у обзир узети извршени рад или поступак адвоката, даље вредност и други значај самога предмета, најпосле оно време и умни рад, који је био потребан за правилно опремање ствари и за претходно проучавање и поступке, који су за то потребни.

(Одлука Касационог Суда Б. Одељење у Новом Саду, бр. Г. 23/1925.)

Касациони Суд Б. Одељење у Новом Саду услед ревизионе молбе тужене странке, пресуду призивног Суда разрешава, и упућује исти Суд, да настави поступак и установи потребно стање ствари, а затим да донесе нову одлуку.

Разлози:

Тужена странка у својој ревизионој молби тражи, да се пресуда призивног суда разреши из тога разлога, што у њој нема установљеног стања ствари у том правцу: колико је тужитељ као заступник тужене странке уложио труда, какав је обавио рад и колико је имао дангубе и издатака.

Ова је жалба основана.

Правно је правило наиме, да при утврђивању и досуђивању адвокатске награде и издатака, треба у обзир узети извршени рад или поступак адвоката, даље вредност и други значај самога предмета, најпосле оно време и умни рад, који је био потребан за правилно опремање ствари и за претходно проучавање и поступке који су зато потребни.

Kako je pak prizivni Sud po obrazloženju svoje presude odklonio ustanovljenje stađa stvari u tom pravcu: kakve je poslove tужитељ stvarно свршио и какве је издатке имао, то је ваљало пресуду призивног суда у смислу зачала 2. §-а 543 Гш. разрешити и упутити исти суд на даљи поступак и установљење потребног стања ствари.

47.

Prigovor, da je mjenica prema sklopljenom ugovoru bila izdata samo per favorem, za eskomptiranje, dopušten je u smislu čl. 82. mjen. reda.

(Rješenje Stola Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu, kao Revizijskog Suda od 31. marta 1925. god., Rv. 203/25.)

U parnici J. B. podružnice u D., tužiteljice protiv M. ud. K. i U. K. tuženika radi isplate Din 50.000. Din 50.000 prvostepeni je sud izrekao, da se ukidaju mjenični nalozi isplate od 11. jula 1923. g., Cw II. 24-23. i Cw 25-23., i osudio tužiteljicu da tuženicima naknadi parnične troškove — u glavnom s ovih razloga:

Dokazano je u parnici, da su tuženici za isti dug, o kojemu ovršive pogodbe (prilozi 1. 2. 3.), na zahtjev tužiteljice ovoj izdali sporne mjenice in bianco, ali je takogjer dokazano, da se tuženici nijesu htjeli podvrgnuti uvjetima zatraženim od tužiteljice Banke u svojim pismima (prilozi 4. 5. 6.). Tuženici naime nijesu pristali na to, da sporne mjenice imaju služiti na pokriće njihova duga, koji je već bio pokriven pomenutim pogodbama, doslijed-

no ni na ostale uvjete naznačene u prilogima pod 4. 5. Složne su pak stranke da tuženici nijesu primili valute, o kojima je govora u mjenicama, niti da maju drugoga duga osim onoga navedenog u pogodbama niti da su od tužiteljice primili kakvu drugu svotu.

S ovih razloga osnovan je prigovor podignut od tuženika u ovom pravcu. A da je tužiteljica sama bila svijesna da se ne može poslužiti mjenicama, najboljim je dokazom to, što je prikazala tužbu pod Cg I. 206/23. za isplatu preostatka duga, koji nije pokriven rečenim pogodbama, što joj nije bilo potrebno učiniti kada je imala pokriće u tim pogodbama do stanovite svote, koju je mogla utjerati ovršnim putem, — jer su pogodbe ovršive na temelju § 3. bilj. reda — a za preostali dug mogla se poslužiti mjenicama, šta pak nije učinila.

Opaziti je osim toga, da je u konkretnom slučaju mjenični nalog isplate bio potpuno suvišan i neopravdan jednom kada je tužiteljna stranka mogla odmah da zatraži ovrhu za isti iznos na temelju više pomenutih pogodbi.

Prizivu tužeće stranke prizivni sud nije udovoljio te je potvrdio pobijanu presudu prvoga suda.

Razlozi:

Prizivna opaska, da nije tačna tvrdnja napadnute presude, da su stranke naime složne, da tuženici nijesu primili valute o kojima govore mjenice, nije nego formalne naravi. U stvari tuženici nijesu primili drugoga novca

osim onoga, što ga spominju bilježničke zadužnice.

To kaže i pobijana presuda a to ne poriče ni tužea stranka, koja samo nastoji, da pokaže, kako se na taj novac, na tu valutu, odnose i dane mjenice.

Ne stoji, da pobijana presuda kao glavni razlog ukidanju mjeničnih razloga navodi, da tužea Banka već posjeduje ovršne naslove, radi česa da je bilo suvišno postupati mjenično. Napadnuta presuda to navodi kao opasku, dočim je kao prvi i glavni razlog navela utvrgjenje, da tuženici nijesu pristali na uvjete zatražene od Banke pismom od 12. aprila 1923. a sadržane u formularima, koji su bili pismu priloženi u svrhu potpisa, naime da oni nijesu pristali na to, da izdane mjenice budu služile za pokriće. Istina je pak, da je tužea Banka imala u spomenutim biljež. zadužnicama ovršne naslove za utjeranje traženog iznosa proti tuženiku U-u K-u. Proti njemu je dakle mogla postupati. Dali i koliko bi bio on mogao prigovoriti ovrsi na način kako priziv tvrdi, pitanje je, koje nema da se ovdje pretrese. Ali svakako stoji, da sve te operacije sa mjenicama, dakle eskomptovanje pa i knjiženje utrška na korist tuženika U-a nijesu ni za čas skratile rok isplate duga, koji je i po mjenicama i po bilježničkim zadužnicama dospijevao dne 16. juna 1923., niti su ikako bile od koristi tuženicima dočim su samoj tužeojoj Banci donijele dobitak eskomta od oko 2000 Din. Proti tuženici M-i K. Banka doista nije imala nikakav ovršni naslov. Ali

je za to proti njoj, kao prihvatnici, imala tri godine vremena da izvrši svoje mjenično pravo, što je Banci bilo dovoljno da ju uzmogne utužiti za slučaj, da se nije potpuno namirila ovrhom proti tuženiku U-u. Time se pobija prizivna tvrdnja, da je Banka morala mjenice utužiti, kad nijesu bile honorirane.

Priziv pobijajući utvrgjenje prvoga suda, da tuženici nijesu ovlastili Banku da utuži mjenice, pretpostavlja, da je posjednik mjenice vlastan utužiti bez posebnog ovlaštenja mjeničnog dužnika. U konkretnome slučaju nije ispravna ta pretpostavka, jer tuženici prigovaraju tužeojoj Banci, da su mjenice potpisali samo za eskomptovanje, per favorem, a ne na pokriće duga, a taj prigovor im pristoji u smislu čl. 82. mjen. reda. Svoj prigovor osnivaju tuženici na sporazumu, po kojemu su mjenice potpisali, a ne na tomu, što su kasnije otklonili potpis na formularima, koje im je Banka kasnije poslala. Za koje svrhe Banka traži, da joj mjenični dužnici potpišu takve formulare, nije pitanje važno za rješenje konkretnog spora.

Činjenicu otklona potpisa na tim formularima naveli su tuženici kao dokaz istinitosti svoga prigovora, osim dokaza po svjedoku bilježniku D. i preslušanjem stranaka, koje prvi sud nije smatrao ni potrebnim da pripusti, jer je u glavnom iz one činjenice stekao uvjerenje, da je njihov prigovor istinit. Priziv sada tvrdi, da taj zaključak nije ispravan, jer da je bila dužnost tuženika, da uskratu potpisa saopće Banci ili da joj povrate neispu-

njen formular. Očito je, da takvi razlozi ni malo ne oslabljuju ispravnost onoga zaključka, jer samo predaja potpisanih formulara mogla je za Banku vrijediti kao pristajanje na ovlaštenja tu sadržana. Nikakve važnosti nemaju Bankina saopćenja da će mjenice eskomptovati i da ih je eskomptovala, jer je je eskomptovanje bilo u njihovom sporazumu i jer to nije značilo, da će se mjenice utužiti, niti im je Banka to u pismima prijetila.

Revizijski Sud nije udovoljio reviziji tužiteljinoj.

Iz razloga:

... Istina je, da prigovor neprimljene valute ne stoji, ukoliko se bilježničke pogodbe s jedne strane i mjenice s druge strane ne smatraju kao dva različita potraživanja koja utemeljuju dva posebna duga, što se imaju posebno — dakle dvostruko — platiti, već kao dva različita načina obezbjegjenja istoga duga, koji prestaje netom se izvrši jedno te isto davanje. Istina je takogjer, da klauzula o izvršivosti u bilježničkim pogodbama nebi od sebe spriječavala da se za isti dug izdaju i utuže mjenice. Izdavanje mjenica upogled istog duga, glede kojega je bila sastavljena hipotekarna bilježnička pogodba, dozvoljava Banci stanovite pogodnosti koje joj bilježnička pogodba ne može da pruža. Banka treba mogućnost što lakšeg prometa s vjeresijama, pak joj ustanove mjeničnog zakona, koje toliko olakšavaju prenosivost mjenične tražbine putem prostog indosmana, obezbjegjuju trgo-

vanje sa njezinim vjeresijama na način koji se ne da postići nijednom drugom ispravom, dok istodobna bilježnička pogodba može ipak da bude potrebna za osiguranje tražbine putem hipoteke. Sama okolnost, što je bilježnička pogodba snabdjevena klauzulom izvršivosti, ne može dakle da od sebe spriječava utuženje mjenica i iskorišćivanje onih pogodnosti, koje mjenični zakon dozvoljava jedino mjeničnim tražbinama i za kojima je baš išlo izdavanje mjenice. A kad netko izdaje i potpisuje u takvim prilikama mjenicu, ne treba da pored toga dade u tom pogledu ikakvo posebno ovlaštenje mjeničnom vjerovniku, jer već potpisom i izdanjem mjenice mjenični se dužnik podvrgava posljedicama skopčanim sa zakonitom upotrebom mjenice sa strane vjerovnika.

Nego je u konkretnom slučaju utvrđeno, da je pri izdanju spornih mjenica bilo među parbenicima ugovoreno stanovito ograničenje u upotrebljavanju tih mjenica, a taj ugovor vrijedi među strankama u smislu čl. 82. mjen. reda. Utvrđeno je naime, da su mjenice izdate jedino per favorem, za eskomptiranje. To znači, da je Banka htjela za vrijeme do dospjetka vjeresije imati mogućnost da najlakšim putem, dakle prostim mjeničnim indosmanom ustupi svoju vjeresiju trećem licu i da time preko trećih dodje u posjed svote koju je kreditirala tuženicima. Preko toga Banka se nije smjela poslužiti mjenicama. Kada pak sada stoji da je u času dospjetka Banka bila u posjedu mjenica, nije više

smjela utužiti protiv tuženika sporne mjenice, jer se više nije radilo o eskomptiranju, a tužiteljna Banka nije prema tuženicima treće lice koje je indosmanom došlo u posjed mjenica, već je neposredni ugovornik prema kojemu s toga vrije-
de potpuno ugovoreni uvjeti pod kojima su mjenice izdane. Da su tuženici pristali na izmjenu tih ugovorenih uvjeta ne ishodi iz utvrgjenih činjenica, pače je prizivni sud izriekom baš protivno utvrdio i to utvrgjenje odgovara potpuno činjenici, što tuženici nijesu htjeli potpisati njima poslate formule. U ostalom uputiti je u ovom pogledu moliteljicu revizije na ispravne razloge pobijane presude, koji nijesu opovrgnuti revizijskim izvedenjima.

Sadržaj:

	Strana
Rješenja	3—184
Kratice	186
Registar, po dotičnim zakonskim na-	
regjenjima	187—200
Azbučni registar, po predmetu . .	201—214
Hronologijski registar	215—217
Ispravci	217—218

Kratice.

bilj. r. = bilježnički red.
 c. pr. r. (cpr.) = civilno-pravdni red.
 d. z. = državni zakonik.
 gr. p. (g. p.) = gragjanski postupnik.
 i. r. = izvršilni red.
 jur. n. = jurisdikcijska norma.
 k. p. = krivični (kazneni) postupnik.
 kaz. zak. (k. z.) = kazneni zakonik.
 l. d. z. = list državnih zakona.
 mj. r. = mjenični red.
 o. d. z. = oběni državljanski zakonik.
 o. gr. z. = opći gragjanski zakonik.
 ov. r. (o. r.) = ovršni red.
 pr. s. vl. = pravilnik sudske vlasti.
 s pr. = sodni pravilnik.
 trg. zak. = trgovački zakonik.
 Ur. L. = Uradni List.
 u. z. = uvodni zakon.

Registar po dotičnim zakonskim naregjenjima

Opći Gragjanski Zakonik

1. juna 1811. g., zb. S. Z. br. 946 — dotično 29. novembra 1852. g. (za Hrvatsku i Slavoniju).

C. Povelja 1 juna 1811. g.

Toč. 9—9 *

Opći Gragj. Zak. :

§ 6 — 11, 34.	§ 366 — 2.
§ 7 — 9, 13, 34.	§ 458 — 13.
§ 91 — 23.	§ 523 — 4.
§ 92 — 23.	§ 584 — 8.
§ 111 — 35.	§ 585 — 8.
§ 143 — 34.	§ 591 — 8.
§ 152 — 10.	§ 830 — 25.
§ 175 — 23.	§ 843 — 25.
§ 220 — 34.	§§ 841 do 853 — 25.
§ 246 — 10.	§ 862 — 31.
§ 361 — 2.	§ 863 — 1, 13.
§ 362 — 2.	§ 865 — 10.

* Brojevi označuju redni broj rješenja u zbirci

§ 878 — 9.	§ 1089 — 31.
§ 879 — 9.	§ 1096 — 13.
§ 880 — 9.	§ 1104 — 13, 40.
§ 901 — 1, 13.	§ 1107 — 40.
§ 914 — 5.	§ 1108 — 31.
§ 934 — 13.	§ 1117 — 13.
§ 935 — 9.	§ 1170a* — 13.
§ 936 — 13.	§ 1189 — 13.
§ 947 — 13.	§ 1210 — 13.
§ 948 — 13.	§ 1211 — 13.
§ 954 — 13.	§ 1218 — 41.
§ 959 — 17.	§ 1220 — 41.
§ 970 — 31.	§ 1237 — 23.
§ 982 — 31.	§ 1247 — 13.
§ 985 — 9.	§ 1260 — 13.
§ 986 — 9.	§ 1284 — 5.
§ 987 — 9, 13.	§ 1286 — 5.
§ 988 — 9.	§ 1290 — 31.
§ 989 — 9, 17.	§ 1291 — 13.
§ 990 — 9.	§ 1293 — 20.
§ 991 — 9.	§ 1294 — 20.
§ 992 — 9.	§ 1295 — 7, 20.
§ 1021 — 13.	§ 1296 — 7.
§ 1044 — 22.	§ 1298 — 7, 44.
§ 1048 — 13.	§ 1301 — 20, 22.
§ 1052 — 3, 13.	§ 1302 — 20.
§ 1075 — 31.	§ 1306a* — 11.
§ 1082 — 31.	§ 1316 — 31.
§ 1084 — 31.	§ 1323 — 20.

* U slogu C. Nar. 19. marta 1916. g., l. d. z. br. 69 (III. Novela k opć. gr. zak.)

§ 1324 — 20.	§ 1389 — 13.
§ 1325 — 20.	§ 1398 — 13.
§ 1328 — 21.	§ 1415 — 3.
§ 1331 — 7, 44.	§ 1425 — 9.
§ 1332 — 7.	§ 1447 — 13.
§ 1333 — 7.	§ 1489 — 21, 31.
§ 1338 — 22.	§ 1501 — 31.

C. Naredba

12. oktobra 1914. g., l. d. z. br. 276 (I. Novela k opć. gragj. zak.)

§ 16—34

C. Naredba

19. marta 1916. g., l. d. z. br. 69 (III. Novela k opć. gragj. zak.)

§ 156 (§ 1306a o. gr. z.) — 11. § 150 (§ 1170a o. gr. z.) — 13.

Pravilnik sudske vlasti

(sodni pravilnik — jur. n.) 1. augusta 1895. g., l. d. z. br. 111.

Uvodni Zakon k Prav. s. vl. 1. augusta 1895. g., l. d. z. br. 110.

čl. X — 32.

Prav. s. vl.:

§ 1 — 22.	§ 99 — 32.
§ 60 — 39.	§ 104 — 36.

Gragjanski Postupnik

1. augusta 1895. g., l. d. z. br. 113.

Uvodni Zakon ka Gragj. Post. 1. augusta 1895. god., l. d. z. br. 112.

čl. LV.—37.

Gragj. Post.:

§ 26 — 45.	§ 268 — 21.
§ 30 — 45.	§ 272 — 21.
§ 31 — 45.	§ 273 — 5.
§ 35 — 45.	§ 371 — 45.
§ 41 — 1.	§ 375 — 45.
§ 50 — 1.	§ 376 — 45.
§ 78 — 45.	§ 380 — 45.
§ 93 — 45.	§ 381 — 45.
§ 126 — 37.	§ 399 — 45.
§ 128 — 37.	§ 414 — 45.
§ 131 — 45.	§ 426 — 45.
§ 133 — 45.	§ 431 — 45.
§ 137 — 45.	§ 440 — 45.
§ 155 — 45.	§ 442 — 45.
§ 176 — 45.	§ 461 — 14.
§ 178 — 13.	§ 462 — 45.
§ 210 — 45.	§ 464 — 37.
§ 215 — 10.	§ 467 — 45.
§ 221 — 37.	§ 471 br. 2 — 37.
§ 228 — 9.	§ 474 — 37.
§ 240 — 36.	§ 477 br. 3 — 36.
§ 243 — 45.	§ 477 br. 6 — 34, 36.
§ 258 — 45.	§ 482 — 36.
§ 259 — 13.	§ 498 — 45.
§ 266 — 10.	§ 500 — 39.

§ 502 — 14, 39.	42, 45.
§ 503 br. 1 — 36.	§ 504 — 1.
§ 503 br. 2 — 5, 8, 10, 13, 45.	đ 510 — 13.
§ 503 br. 3 — 13.	§§ 514 do 528 — 9.
§ 503 br. 4 — 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 20.	§ 527 — 22.
	§ 577 — 36.

Ovršni (izvršilni) Red.

27. maja 1896. g., l. d. z. br. 79.

Uvodni Zakon k Ov. Redu: 27. maja 1896. g., l. d. z. br. 78.

čl. I.—28.

čl. XX.—28.

Ov. Red:

§ 3 — 9.	§ 62 — 9.
§ 4 — 9.	§ 65 — 9.
§ 5 — 9.	§ 78 — 9.
§ 6 — 9.	§§ 133 do 239 — 9.
§ 33 — 28.	§ 330 — 6.
§ 35 — 9.	§§ 346 do 369 — 9.
§ 39 br. 1 — 9.	§ 351 — 25.
§ 45 — 28.	§ 352 — 25.
§ 54 — 9.	§ 353 — 9.
§ 54 br. 3 — 9.	

Trgovački Zakonik

17. decembra 1862. g., l. d. z. br. 1 za g. 1863.

Uvodni Zakon k trg. Zak.:

§ 1 — 31.

§ 2 — 31.

Trg. Zak. :

čl. 1 — 31.	čl. 347 — 31.
čl. 271 br. 4 — 31.	čl. 349 — 31.
čl. 283 — 44.	čl. 359 — 3.
čl. 287 — 44.	čl. 386 — 31.
čl. 336 — 9, 13.	čl. 408 — 31.
čl. 342 — 3.	

Politički Edikt Marije Terezije

(»Editto politico di navigazione mercantile austriaca«.) 25. aprila 1774. g.

čl. II. — 31.

Trgovački Zakonik

17. jula 1808. g. (»Code de commerce«).

Knjuga II, Glava XIII.	Knjuga II, Glava XIV.
čl. 430 do 434 — 31.	čl. 435 — 31.
	čl. 436 — 31.

Financijski Patent

20. februara 1811. g., zb. s. z. br. 929.

9.

Dvorska Odluka

2. novembra 1819. g., zb. s. z. br. 1620.

31.

Dekret dv. pisarne

16. aprila 1821. g., z. pol. zak. sv. 49 br. 115.

22.

Mjenični Red

25. januara 1850. g., l. d. z. br. 51.

čl. 37 — 9, 13. čl. 82 — 47.

Kazneni Zakonik

27. maja 1852. g., l. d. z. br. 117.

§ 2 sl. g. — 11.	§ 157 — 20.
§ 42 — 20.	§ 506 — 21.
§ 152 — 20.	

C. Povelja

9. augusta 1854. g., l. d. z. br. 208 (Nesp. Post.)

§ 2 br. 5 — 34.	§ 16 — 41.
§ 2 br. 7 — 34.	

Patent o valutarnoj reformi

27. aprila 1858. g., l. d. z. br. 63.

9.

Zakon

8. februara 1869. l., d. z. za Štaj. št. 11.

§ 14 št. 7 — 26. § 27 — 26.

Bilježnički Red

25. jula 1871. g., l. d. z. br. 75.

§ 3 — 9, 47.

Zakon o tečevnim i gospodarskim zadrugama

9. aprila 1873. g., l. d. z. br. 70.

§ 11 — 30.	§ 32 — 30.
§ 31 — 30.	

Kazneni Postupnik

23. maja 1873. g., l. d. z. br. 119.

§ 260 br. 1 — 21.

§ 288 br. 3 — 13.

§ 260 br. 2 — 21.

Zakon

27. juna 1878. g., l. d. z. br. 66 (Pravilnik Austro-Ug. Banke)

čl. 86 — 9.

Zakon o valutarnoj reformi

2. augusta 1892. g., l. d. z. br. 126.

9.

čl. IV. — 9.

Zakon

27. decembra 1893. g., l. d. z. br. 189 (o potpori trgovačke mornarice).

1.

Naredba Min. Pravde

5. maja 1897. g., l. d. z. br. 112. (Poslovni Red za sudove I. i II. stepena).

§ 44—37.

Naredba celokupnega Ministarstva

9. marca 1898 l., d. z. št. 41.

§ 2 št. 12—26.

C. Naredba

21. septembra 1899. g., l. d. z. br. 176, (o uvođenju krunske valute kao zemaljske valute).

III. dio, § 8 — 9.

III. dio, § 18 — 9.

Železniški obratni pravilnik

11. novembra 1909 l., d. z. št. 172.

§ 65 — 36.

Gragjanski Postupnik

(za Hrvatsku i Slavoniju) 16. septembra 1852. g.

§ 108 — 23.

§ 573 — 23.

§ 334 — 40.

§ 573 sl. b. — 23.

§ 335 — 40.

§ 577 — 23.

Naputak za ženidbene sudove

8. oktobra 1856. g., l. d. z. br. 185.

§ 57 — 35.

Zakon17. januara 1906. g. (o vjeroispovjednim odnosima)
— zb. br. 8.

§ 18 — 35.

Zakon o ustrojstvu Kasacionog Suda u Beogradu

20. februara 1865. g.

§ 16 t. 1 — 24.

§ 16 t. 4 — 18.

**Zakonik o postupku sudskom
u gragjanskim parnicama (za Kraljevinu Srbiju)**

20. februara 1835. g.

§ 188 — 24.

§ 376 — 24.

§ 246 — 24.

Gragjanski Zakonik

(za Kraljevinu Srbiju) 25. marta 1844. g.

§ 100 — 24.

§ 109 — 24.

Medžela

(Otomanski Gragj. Zakon) g. 1872. (I. dio) i g. 1876. (II. dio).

§ 1029 — 27.

§ 1459 — 27.

§ 1030 — 27.

Gruntovni Zakon

(za Bosnu i Hercegovinu).

§ 78 — 12.

Gragjanski Postupnik

(za Bosnu i Hercegovinu) 1. septembra 1883. g.

§ 429 — 16.

§ 468 — 28.

§ 430 — 16.

§ 492 — 28.

§ 466 — 28.

§ 493 — 28.

Zakon o osnivanju i organizaciji Trg. i Obrt. Kom.

(za Bosnu i Hercegovinu) 2. januara 1909. g.

§ 2, B. sl. c. — 16.

Pravilnik za obranički sud Trg. i Obrtn. Komore

(za Bosnu i Hercegovinu).

§ 24 — 16.

Gragjanski Postupnik

(za Vojvodinu) — Zak. Čl. LIV.: 1912. g.

§ 360 — 29.

§ 543 — 46.

Opšti Imovinski Zakonik

(za Crnogoru) 25. marta 1888. g.

čl. 51 — 33.

čl. 694 — 33.

čl. 670 — 33.

čl. 707 — 33.

čl. 686 — 33.

čl. 965 — 33.

čl. 687 — 33.

Naredba Poverjeništva za notranje zadeve in finance v Ljubljani

3. januarja 1919 l., Ur. List št. 250.

7.

Izvršilna Naredba**Poverjeništva za notranje zadeve in finance v Ljubljani**, 7. januarja 1919 l., Ur. List št. 251.

7.

Pravilnik

18. novembra 1919 l., Ur. List št. 721/19.

7.

Pravilnik Ministra Finansija**o povlačenju krunskih novčanica**, 7. februara 1920. g., Br. 2460.

7.

čl. 12 — 17.

čl. 11 — 9.

Privremeni Zakon**o likvidaciji moratornog stanja**, 24. aprila 1920. g., Br. 14550, Sl. Nov. br. 90/20.

čl. 28 — 43.

čl. 56 sl. a — 43.

čl. 29 — 43.

**Uredba o pravnoj likvidaciji
stanja stvorenog ratom, 21. juna 1920., Sl. Nov.
br. 148/20.**

33.

Vidovdanski Ustav

28. juna 1921. g.

čl. 4 — 32.

čl. 110 — 15.

čl. 18 — 36.

čl. 112 — 15.

čl. 109 — 11, 13.

čl. 137 — 15.

Pravilnik o carinskih posrednikih

21. julija 1921, Služb. Nov. št. 170.

čl. 2 — 36.

čl. 9 — 36.

čl. 8 — 36.

čl. 13 — 36.

čl. 8 št. 14 — 36.

Naredba

**Ministarstva za trgovino in industrijo, 7. avgusta
1921, Ur. List št. 270.**

čl. 2 — 36.

Zakon o stanovima

30. decembra 1921. g.

11, 14, 15.

čl. 5 — 11.

Konvencije za opće sporazume,

sklopljene izmegju Kraljevine SHS i Kraljevine
Italije (Služb. Nov., 23. februara 1923. g., br. 42).

čl. 32 — 17.

čl. 32 § 2 — 17.

čl. 32 § 1 — 17.

**Zakon o činovnicima
i ostalim državnim službenicima gragjanskog reda,
31. jula 1923. g.**

čl. 92 — 19.

čl. 101 — 19.

čl. 94 — 19.

čl. 103 — 19.

čl. 98 — 19.

čl. 120 — 19.

Zakon o ustroju vojske in mornarice

9. avgusta 1923, Ur. List št. 329.

čl. 250 — 22.

Zakon o taksama

30. marta 1911. g. sa izmenama i dopunama, 27.
juna i 20. decembra 1921. i 25. oktobra 1923. g.
T. br. 175—18.

Pravilnik za izvršenje

**Zakona o taksama, 6. novembra 1923. g. (Sl. Nov.
15. nov. 1923. g., Br. 263—XIV.)**

čl. 148 t. 5—18.

Uredba Ministra Pravde

15. aprila 1924. g., Br. 16435, Sl. Nov. br.
106—XXIII/1924.

§ 8 sl. a — 39.

§ 8 sl. b — 39.

Rešenje Ministarskog Saveta

18. decembra 1924. g., Br. 1471.

11, 14.

Zakon o budžetskim dvanaestinama

31. marta 1925. g.

čl. 93—11.

Zakon o stanovima

15. maja 1925. g., Sl. Nov. br. 106—XXI.

čl. 2—15.

čl. 74—15.

čl. 12—15.

čl. 79—11, 14

čl. 27—15.

čl. 80—14, 15.

čl. 28—15.

čl. 82—15.

Azbučni registar
po predmetu.*)**A.****Actio**, nata — 21.

Advokatska, nagrada — 46.

i, trud — 46.

i, umni rad — 46.

Analogija, (§ 7. o. gr. z.) — 13.

izomgju propisa § 1302. o. gr. z. i § 157.,
st. 2 k. z. — 20.**B.****Banka**, austro-ugarska — 7, 9.

note austro-ugar. b. — 9.

Bankovci, austro-ug. banke — 7.

Bankovni, depot, v. depot.

Blagdan, v. dan.

Brak, doba sklapanja b. — 35.

raspust, b. — 35.

Brezbrižnost, očitna — 44.

* Brojevi označuju redni broj rješenja u zbirci.

C.

Cijena, fluktuacija c. — 5.
 Cilj, krajnji (§ 901 o. gr. z.) — 1.
 Code, de commerce — 31.

Č.

Činjenica, koja ukida ili sprečava traženje — 9.
 Činovnička, beriva — 19.
 Činovnik, — 19.
 Član, kuće (O. Im. Zak. za Crnogoru) — 33.

D.

Dan, svetačni u smislu građan. postupnika — 37.
 težatni — 37.
 Dolna, dobava, gl. dobava.
 Depositum, irregulare — 17.
 Depot, bankovni — 17.
 Devalvacija, denarja — 7.
 poratna d. valute, v. valuta.
 Dinar, — 9.
 Dioba, civilna — 25.
 stvarna (naturalna) — 25.
 traženje d. u nevrijeme (§ 830 o. g. z.) — 25.
 Dobava, čim stranka sprejeme delno dobavo, je tudi
 zavezana da jo plaća (čl. 359 trg. zak.) — 3.
 Dobiček, izgubljeni — 7, 44.
 Dogogjaj, nezgodni (§ 1107 o. gr. z.) — 40.
 Dokazni, materijal, revizijski sud mora da sudi u
 samoj stvari na osnovu d. materijala u par-
 nici već utvrgjenog (§ 510 gr. p.) — 13.

Dolar, kurs d. — 12.
 Domovališće, v tuzemstvu — 32.
 Dopusštenost, potraživanja — 31.
 Dota, merilo za primernost d. — 41.
 Dug, obični novčani — 9.
 stanovite vrsti — 9.
 Dužnik, mjenični — 47.

E.

Edikt, politički Marije Terezije — 31.
 Eskomptovanje, mjenice — 47.
 Evakuacija, — 40.

G.

Greška, u prizivnom postupku, samo radi g. u priz.
 post. može se tražiti revizija po br. 2 § 503.
 gr. p. — 45.

I.

Indosman, mjenice — 47.
 Interes, pravni (§ 228 gr. p.) — 9.
 Isplata, u efektivnim zlatnim komadima — 9.
 u krunskoj valuti — 9.
 Izdržavanje, doživotno — 5.
 količina i. — 24.
 odmjerjenje i. po prvi put — 34.
 porodice (čl. 120 st. 2 zak. o čin.) — 19.
 povišenje iznosa za i. — 34.
 pravo i. odvojeno živeće žene (§ 100 srp. gr.
 zak.) — 24.
 vanbračnog djeteta — 34.
 Izrično, (§ 901. o. gr. z.) — 1.
 »— im riječima« — 1.

Izročitev, po § 1052 o. d. z. more zahtevati i. le oni ki je sam izpolnil svojo obveznost ali jo je pripravljen izpolniti — 3.

J.

Jemstvo, — 29.

K.

Klauzula, ovršivosti (§ 3 bilj. r.) — 9, 47.
rebus sic stantibus — 13.
zlatna — 9.

Knjižica, uložna — 17.

Komad, zlatni od 20 Kr. austr. valute — 9.
i, zlatni efektivni — 9.

Konfesorčni, tožbeni zahtevak po § 523 o. d. z. — 4.

Koristovanje, neopravdano — 13.

Krajnji, cilj, v. cilj.

Kruna, austro-ug. — 7, 9.

jugoslavenska (SHS) — 9.

nabavna snaga K. — 5, 7.

predratna vrijednost K. — 5, 7.

tečaj K. — 5, 9.

zlatna — 9.

Krunsko-dinarske novčanice — 7, 9.

dinarski bankovci — 7.

povlačenje k. novčanica — 7, 9, 17.

Kuća, (čl. 686, 687 Op. Im. Zak. za Crnogoru) — 33.

Kućanstvo, zajedničko — 23.

Kućna, zajednica, v. zajednica.

Kupčija, iz rok v roke (čl. 342, odst. 3 trg. z.) — 3.

Kupnina, po čl. 342 odst. 3 trg. zak. je k. redno plaćati pri izročitvi — 3.

Kupovnina, — 29.

L.

Lastnik, popolni (§§ 362, 366, o. d. z.) — 2.

Lastnina, skupnost l. — 2.

Lastninska, pravica — 4.

Legitimacija, pravo aktivne l. — 33

Lice, fizičko — 30.

pravno — 33.

Likvidacija, moratornog stanja, v. Zakon.

Uredba o pravnoj l. stanja stvorenog ratom — 33.

M.

Malodobna, žena, uprava njene imovine — 23.

Malomarnost, očividna — 7.

Medžela, — 27.

Mjenica, izdana per favoren, za eskomptovanje — 47.

Mladoletnik, neobveznost m. — 10.

Moć, retroaktivna — 11.

Moneta, v. valuta.

Mornarica, trgovačka — 1.

Mudni, dolžnik — 7, 44.

N.

Nadležnost, obraničkog suda trg. i obrt. komore za Bosnu i Herceg. — 16.

sudova za stanove — 14, 15.

Nagrada, advokatska, utvrgjivanje i dosugjivanje — 46.

Najamnina, plaćanje n. — 40.

- Naknada, štete — 29, 31.
 štete ex delicto — 20.
 Namen, zli — 44.
 Namišljaj, neprijateljski — 20.
 Namjera, stranaka, ima se istraživati po načelima
 § 914 o. gr. z. — 5.
 zakonodavčeva — 11.
 Nedopuštenost, traženja — 31.
 Nedosežnost, gospodarstvena — 9.
 prestacije — 9.
 Nemogućnost, apsolutna stvarna, izvršenja obveze
 — 9.
 činjenja — 9.
 relativna gospodarstvena, ispunjavanja ob-
 veze — 9.
 Nepriстойnost, sodišća — 36.
 Nerazmjer, među davanjem ili činjenjem s jedne
 strane i uzvratnim davanjem ili činjenjem
 s druge strane — 9.
 Ništavost, pravnog čina (prosvjeda) — 31.
 Novac, — 13, 25.
 — papirni — 9.
 — vrsta n. — 9.
 — zlatni — 9.
 Novota, nedopuštena u revizijskom postupku — 5.

O.

- Obaveza**, novčana u zlatu i stranim valutama — 43.
 Obezbeđenje, prava — 24.
 Objekt, najamni — 40.
 Oblastva, carinska — 36.

- Obresti, zakonite — 7.
 zakonite, zamudne — 44.
 Očinstvo, način utvrđenja o. — 34.
 Odgovornost, nerazdjelna za nastalu građansku
 štetu (§ 1302 o. gr. z.) — 20.
 nerazdjelna svih učesnika u tučnjavi za teš-
 ku tjelesnu ozledu (§ 157., st. 2 k. z.) — 20.
 Odnos, ugovorni, mora da se po mogućnosti održi
 na snazi sa promjenama, koje promjenute
 prilike nameću — 13.
 zakupni — 11.
 Odpoved, — 15.
 Opuštanje, uslovno, jednog dijela tražbine — 38.
 Odškodnina, — 36, 44.
 o, je moći zahtevati od tistega ki je po vso-
 ji krivdi provzročil škodo — 7.
 presegajoča zakonite obresti — 7.
 zaradi neizpolnitve — 3.
 Oporučitelj, — 8.
 Oporučni, svjedok, v. svjedok.
 Oporuka, tumačenje o. — 42.
 usmena — 8.
 valjanost o. — 8.
 Osiguranje, životno — 5.
 Osuda, v. presuda.
 Otkaz, — 11, 14, 15.
 Ovrha, da se isposluje djelo (§§ 346—369 ov. r.)
 — 9.
 odlaganje o. — 28.
 radi novčane tražbine (§§ 133—239 ov. r.)
 — 9.

Ovršni, naslov — 9, 25, 47.

pobijanje o. naslova — 9.

postanak o. naslova — 9.

postupak — 9, 25.

predlog — 9.

o. sredstvo — 9.

Ozleda, teška tjelesna, u tučnjavi — 20.

P.

Pismo, garantno — 29

pripravno — 45.

Plačevanje, učnine — 10.

Plata, osnovna i položajna čin. — 19.

Pobijanje, činjeničnih utvrgjenja u revizijskom postupku nije dozvoljeno — 1.

Poboljšek, užitka, ni odtegnjen izvršilu (§ 330 i. r.) — 6.

Pobuda, (§ 901 o. gr. z.) 1.

Podsodnost, iz § 99 jur. n. — 32.

Pogodba, bilježnička — 47.

doživotnog prihoda — 5.

ispunjenje p. — 1.

izvršenje p. — 5.

na sreću — 5.

o navlu — 31.

poništaj p. — 18.

prestanak p. — 1.

raskidanje p. — 13.

teretna — 9.

tumačenje p. — 5.

uslovna — 38.

Polog, bankovni, v. depot.

Posamezni, solastnik, gl. solastnik.

Posrednik, carinski, ni državni organ — 36.

Pot, nedopustnost pravne p. — 36.

Povraćaj, otugjene imovine za kuću (O. Im. Zak. za Crnogoru) — 33.

Pravilnik, sodni — 32.

Pravo, aktivne legitimacije — 33.

mjenično — 47.

plodouživanja — 33, 42.

potraživanja — 31.

privatno pomorsko — 31.

Praznik, državni od 1. decembra — 37.

Predmet, neprocenjiv, u smislu T. br. 175. Zak. o taksama — 18.

nesvršen, u smislu čl. 80. zak. o stanovima od 15. 5. 1925. g.) — 14, 15.

porabni, predaja — 13.

vrijednost spornog p. — 39.

Prepoved, nadaljnjih posegov v služnostno pravi-
co, gl. služn. prav.

Presuda, obranička, obraničkog suda trg. i obrtn.
komore za Bosnu i Herceg. — 16.

Prigovor, neprimljene valute — 47.

radi prikrate preko polovice (§ 934 o. gr. z.) — 13.

u smislu čl. 82 mj. r. — 47.

Prikrata, preko polovice, v. prigovor.

Pristojnost, rednih sodišč za škodo, ki so jo prov-
zročile osebe ki niso bile pod vojaško obla-
stjo v družbi vojakov — 22.

stanovanskih sodišč — 14, 15.

- Privolitev, očetova — 10.
 Promjena, u očevim imovinskim prilikama — 34.
 u potrebama djeteta — 34.
 Prosvjed, dizanje p. kroz 24 sata (čl. 435 i 436
 Code de com.) — 31.
 Prvokup, pravo p. — 27.

R.

- Raskidanje**, ugovora, v. pogodba.
 Rasprava, usmena — 45.
 Rat, posljedice r. — 13.
 Razmjena, novčanica — 17.
 Razmjer, izmegju činidbe i protivčinidbe — 13.
 Rzsodišće, (čl. 13 pravilnika o carinskim posred-
 nikih) — 36.
 Reforma, valutna — 9.
 Renta, — 5.
 Riziko, kupea, prodajalca — 3.
 Roba, — 9.
 dobava r. — 29.
 izliferovanje r. — 29.
 Rok, izmak r. — 31.
 konac r. — 37.
 materijalno-pravni prekluzivni — 31.
 zastare — 31.

S.

- Sastavak**, pismeni pripravnici — 45.
 Skupština, glavna (zak. o teč. i gosp. zadr. od 9. 4.
 1873 g., l. d. z. br. 70) — 30.
 Službenik, državni, v. činovnik.

- Služnost, — 4.
 Služnostna, pravica — 4.
 neupravičeni poseg v. — 4.
 opustisev nadaljnjih posegov v. — 4.
 ugotovitev — 4.
 Sodišće, stanovansko — 14, 15.
 Solastnik, tudi posamezni s. je upravičen k ugoto-
 vitveni tožbi, ki se tiče celega solastnega
 zemljišća — 2.
 vsak s. ima popolno lastnino svojega deleža
 (§ 361 o. d. z.) — 2.
 Spis, pripravnici — 45.
 Spor, o pristojnosti med upravnim oblastvom in
 sodnim oblastvom — 15.
 za s. med carinskim posrednikom in njego-
 vim pooblastiteljem ni izključena pravna pot
 36.
 Sredstvo, plačevno — 9, 13, 25.
 zamjene — 13, 25.
 Stan, v. Zakon o stanovima.
 Stopa, monetarna kr. vrijednosti — 9.
 Sud, nadležnost s. za rješavanje predloga za od-
 laganje ovrhe — 28.
 za stanove — 14, 15.
 Sudac, gragjanski, vezan je na ona utvrgjenja kaz-
 nenog suca, koja su odlučna za osudu optu-
 ženika u kaznenom procesu (§ 268 gr. p.)
 — 21.
 Svet, krajni šolski, mora tudi biti zastopan po fi-
 nančni prokuraturi — 26.
 Svjedok, oporučni — 8.
 oporučni, sposobni — 8.

Š.

Šefija, (Medžela) — 27.

Šefiluk, pravo š. (Medžela) — 27.

Škoda, nastala vsled zamude v plačilu — 44.

utrpljena — 7.

vojna — 22.

Šteta, v. naknada.

Šufa, opunomoćenje za traženje š. (§ 1459 Medžele)
— 27.

T.

Traženje, obezbegjenja za izdržavanje od strane
odvojeno živeće žene (§ 100 srp. gr. zako.)
— 24.

Trgovačka, mornarica, v. mornarica.

Trgovački, posao — 9.

Tučnjava, naknada za tešku tjelesnu ozledu zado-
bivenu u t. — 20.

Tuzemstvo, v. smislu sodnega pravilnika — 32.

Tužba, za ukinuće obraničke presude — 16.

zadocnjenje t. po čl. 436 Code de com. — 31

U.

Učesnik, pravo u. na diobu (§ 843 o. gr. z.) — 25

Udaja, smisao i značenje riječi »u.« u dalmatinskoj
Zagori — 42.

Udovica, samohranica (O. Im. Zak. za Crnogoru)
— 33.

Ugovor, v. pogodba.

Uknjižba, prava zaloga u stranoj valuti, v. valuta.

Ulagáč, — 17.

Uložna, knjižica, v. knjižica.

Uprava, imovine malodobne žene — 23.

Utvrgjenje, vrijednosti spornog predmeta (§ 500
st. 3 gr. p.) — 39.

Uzdržavanje, v. izdržavanje.

V.

Valjanost, zakona o stanovima od 30. 12. 1921. g.
— 11.

Valuta, austr. zlatna krunska — 9.

internacionalni tečaj devalvirane v. — 13.

nestabilnost v. — 25.

pad v. — 5, 13.

poratna devalvacija v. — 13.

promjena v. — 9.

uknjižba prava zaloga u stranoj v. — 12.

uvagjanje krunske v. 9.

Valutna, reforma, v. reforma.

Veza, ženidbena — 35.

Vjenčanje, — 42.

Vjeroispovjed, evangeličko-augsburška — 35.

rimo-katolička — 35.

Vojaška oblast — 22.

Volja, izjava posljednje v. — 8.

kako se može izraziti (§ 863 o. gr. z.) — 1.

oporučiteljeva — 8, 42.

zakonodavčeva — 11.

Vozar, (pom. pr.) — 31.

Vrijednost, austrijska valutna — 9.

krunsko-dinarska — 9.

nominalna, novca — 13.

unutarnja, novca — 9, 13.

zakupnine — 13.

Z.

Zabrana, visina z. na činovničku platu u sluč. čl. 120, st. 2 Zak. o čin. — 19.

Zadruga, tečevna i gospodarska — 30.

Zajam, — 9, 17.

u papirnom i u zlatnom novcu — 9.

u zadužnicama (§§ 990, 991 o gr. z.) i u drugim potrošnim predmetima (§ 992 o gr. z.). — 9.

Zajednica, bračna — 23.

kućna — 33.

Zakon, o budžetskim dvanaestinama (31. 3. 1925. god.) — 11.

o činovnicima — 19.

privremeni, o likvidaciji moratornog stanja — 43.

o stanovima — 11.

o taksama — 18.

o tečevnim i gospodarskim zadrugama — 30.

o ustroju vojske in mornarice — 22.

o vjeroispovjednim odnosima — 35.

Zakupnina, povišica z. — 13.

Zamuda, — 3.

objektivna — 7.

v plaćilu — 44.

Zastara, rok z. — 21, 31.

tužbe ex delicto § 506 k. z. — 21.

Zaštita, stanara — 11.

Zavod, novčani — 29.

Zmanjšanje, gospodarske kupne moći veljavnega denarja — 7.

Hronologijski registar*]

I. Stol Sedmorice, Odjeljenje B. u Zagrebu:

Rješenje	27. januara	1925, Rv 601/24	— 39.
»	3. februara	1925, Rv 75/25	— 9.
»	9. »	1925, Ut 24/25	— 6.
»	16. »	1925, Rv 106/25	— 2.
»	16. »	1925, Rv 96/24	— 3.
»	16. »	1925, Ut 29/25	— 26.
»	16. »	1925, Ut 28/25	— 34.
»	23. »	1925, Rv 104/25	— 4.
»	23. »	1925, Ut 33/25	— 22.
»	9. marta	1925, Ut 31/25	— 44.
»	10. »	1925, Rv 238/24	— 8.
»	23. »	1925, Rv 201/25	— 7.
»	25. »	1925, Ut 51/25	— 32.
»	31. »	1925, Rv 203/25	— 47.
»	7. aprila	1925, Ut 67/25	— 41.
»	16. »	1925, Rv 835/24	— 20.
»	16. »	1925, Rv 374/24	— 31.
»	16. »	1925, Rv 742/24	— 42.
»	27. »	1925, Rv 298/25	— 10.
»	5. maja	1925, Ut 81/25	— 19.

* Brojevi označuju redni broj rješenja u zbirci.

Rješenje	16. jula	1925, Rv 752/24	— 5.
»	21. »	1925, Rv 430/24	— 1.
»	28. »	1925, Rv 582/25	— 11.
»	25. augusta	1925, Rv 781/24	— 45.
»	26. »	1925, Rv 583/25	— 14.
»	10. septembra	1925, Rv 591/25	— 13.
»	29. »	1925, Rv 916/24	— 17.
»	7. oktobra	1925, Rv 816/24	— 25.
»	20. »	1925, Rv 360/25	— 36.
»	27. »	1925, Rv 830/24	— 21.
»	18. novembra	1925, Ut 197/25	— 30.
»	24. »	1925, Ut 204/25	— 37.
»	2. decembra	1925, Rd 52/25	— 15.
»	20. »	1925, Ut 233/25	— 28.

II. Stol Sedmorice, Odjeljenje A. u Zagrebu:

Rješenje	14. maja	1925, Br. 1469	— 23.
»	25. juna	1925, Br. 1454	— 35.
»	24. jula	1925, Br. 2309	— 40.

III. Kasacioni Sud u Beogradu:

Rješenje	1. januara	1925, Br. 11301	— 24.
»	6. aprila	1925, Br. 10712	— 43.
»	29. »	1925, Br. 1727	— 18.

IV. Vrhovni Sud u Sarajevu:

Rješenje	13. januara	1925, Br. 4543/gr.	— 16.
»	9. septembra	1925, Br. 5221/gr.	— 27.
»	20. novembra	1925, Br. 3572/gr.	— 12.

V. Kasacioni Sud, B. Odelenje u Novom Sadu:*

Rješenje	Br. G. 9/1925	— 29.
»	Br. G. 16/1925	— 38.
»	Br. G. 23/1925	— 46.

VI. Veliki Sud u Podgorici:

Rješenje	23. maja 1925, Br. 557-I-1925	— 33.
----------	-------------------------------	-------

* Kako nemamo tačne datume pojedinih rješenja, razvrstali smo ih po njihovom poslovnom broju.

Ispravci

Na str. 3. redak 5. odozgo mjesto »Rv430/21« = »Rv 430/24«; redak 10. odozgo dodati na kraju retka«- skim Lloydom pogodbu, kojom se obvezala da će snabdijevati vodom njegove«...

Na str. 9. redak 5. odozgo poslije »Odločba« dodati »Stola Sedmorice, od d. B. v Zagrebu«.

Na str. 11. redak 13. odozdo poslije »Odločba« dodati »Stola Sedmorice, odd. B. v Zagrebu«.

Na str. 22. redak 9. odozdo mjesto »izogibno« = »neizogibno«.

Na str. 25. redak 5. odozgo mjesto »1926« »1296«.

Na str. 50. redak 1. odozgo mjesto »§ 226 opr.« = »§ 266 opr.«

Na str. 73. redak 12. odozgo mjesto »§ 283« = »§ 288«.

Na str. 77. redak 7. odozgo mjesto »določajo« = »odložajo«.

Na str. 88. broj je rješenja 19. (a ne 18.).

Na str. 101. redak 5. odozgo poslije »sled.« do-
dati »o. d. z.«

Na str. 112. redak 12. odozdo mjesto »941« =
»841«; redak 11. odozdo mjesto »gr. p.« = »o.
gr. z.«

Na str. 114. redak 5. odozgo mjesto »nazočnim«
= »novčanim«.

Na str. 118. redak 1. odozgo poslije »II. st.«
dodati »o. r.«

Na str. 133. redak 12. odozgo mjesto »krajevih«
= »kraljevin«.

Na str. 145. redak 1. odozgo mjesto »pravdne«
= »pravne«.

Na str. 147. redak 4. odozgo mjesto »§ 104 in.
n.« = »§ 104 jur. n.«

Na str. 148. redak 2. odozgo mjesto »čl. 814« =
»čl. 8 št. 14«

Na str. 169. redak 12. odozdo mjesto »§§ 1198«
= »§§ 1298.«

Na str. 172. redak 6. odozdo mjesto »415« =
»414«.

Na str. 173. redak 4. odozgo mjesto »pobijenu«
= »pobijanu«.

Na str. 174. zadnji redak mjesto »117« = »137«.

Na str. 175. redak 7. odozdo mjesto »naregje-
nje« = »naregjeno«; redak 4. odozdo dodati na
kraju poslije »dolaze« = »u smislu građanskog po-
stupnika u obzir kao samostalna vrela spoznaje,
već dolaze«...

Na str. 178. redak 18. odozgo između obe svote
dodati »plus«.

lept. 1.
36 157

